

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

<http://courses.softlab.ntua.gr/progintro/>

Διδάσκοντες: *Στάθης Ζάχος* (zachos@cs.ntua.gr)
Νίκος Παπασπύρου (nickie@softlab.ntua.gr)
Δημήτρης Φωτάκης (fotakis@cs.ntua.gr)

Διαφάνειες παρουσιάσεων

- ✓ Εισαγωγή στην πληροφορική
- ✓ Εισαγωγή στον προγραμματισμό με τη γλώσσα **Pascal**
- ✓ Μεθοδολογία αλγορίθμικής επίλυσης προβλημάτων

10/10/14

◆ Σκοπός του μαθήματος

- Εισαγωγή στην **πληροφορική** (computer science)
- Εισαγωγή στον **προγραμματισμό** ηλεκτρονικών υπολογιστών (Η/Υ)
- Μεθοδολογία **αλγορίθμικής επίλυσης** προβλημάτων

◆ Αλγόριθμος

- Πεπερασμένη ακολουθία ενεργειών που περιγράφει τον τρόπο επίλυσης ενός προβλήματος
- Εφαρμόζεται σε δεδομένα (data)

◆ Πρόγραμμα

- Ακριβής περιγραφή ενός αλγορίθμου σε μια τυπική γλώσσα που ονομάζεται γλώσσα προγραμματισμού

◆ Φυσική γλώσσα

- Χωρίς τόσο αυστηρούς συντακτικούς περιορισμούς
- Μεγάλη πυκνότητα και σημασιολογική ικανότητα

◆ Τυπική γλώσσα

- Αυστηρότατη σύνταξη και σημασιολογία

◆ Γλώσσα προγραμματισμού

- Τυπική γλώσσα στην οποία μπορούν να περιγραφούν υπολογισμοί
- Εκτελέσιμη από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή

◆ Πληροφορική

Ηλεκτρονικοί
υπολογιστές
(engineering)

Σχεδίαση και
κατασκευή

Μαθηματικά

Θεωρία και
αναλυτική μέθοδος

◆ Κεντρική έννοια: υπολογισμός (computation)

◆ Πληροφορική: μαθηματικοποίηση της μεθοδολογίας των μηχανικών

- Απαιτήσεις – Πρόβλημα
- Προδιαγραφές
- Σχεδίαση
- Υλοποίηση
- Εμπειρικός έλεγχος – Θεωρητική επαλήθευση
- Βελτιστοποίηση
- Πολυπλοκότητα (κόστος πόρων-αγαθών)
- Τεκμηρίωση
- Συντήρηση

Έννοιες που υπήρχαν για τους μηχανικούς, στην πληροφορική τυποποιήθηκαν, πήραν μαθηματική μορφή, άρα μπορεί κανείς να επιχειρηματολογήσει με αυτές τις έννοιες χρησιμοποιώντας αποδείξεις.

◆ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Σκοπός: να μάθεις να σκέφτεσαι

- Η Ευκλείδεια Γεωμετρία (με τη βασική διδακτική της αξία) απουσιάζει από το πρόγραμμα σπουδών εδώ και χρόνια.
- Αποτέλεσμα: όπως είδαμε και στις πανελλήνιες εξετάσεις δίνεται έμφαση στην αποστήθιση ανουσίων θεωρημάτων και γνώσεων διαφορικού και απειροστικού λογισμού. Η ικανότητα μαθηματικής επίλυσης απλών αλλά πρωτότυπων προβλημάτων δεν παίζει ρόλο.
- Απουσία γνώσεων συνδυαστικής (μέτρηση περιπτώσεων, τρίγωνο Pascal).
- Εφαρμογή των αποστηθισμένων κανόνων;
- Άλγεβρα: αν ρωτήσω έναν τελειόφοιτο Λυκείου πόσο κάνει 107×93 θα δυσκολευτεί πολύ να απαντήσει, ενώ φυσικά γνωρίζει ότι $(\alpha+\beta)(\alpha-\beta) = \alpha^2 - \beta^2$

◆ Οι μαθητές αγνοούν την έννοια του
“αποδοτικού αλγόριθμου”

- π.χ. μαθαίνουν ένα μη-αποδοτικό αλγόριθμο για την εύρεση του Μ.Κ.Δ. ενώ ο αλγόριθμος του Ευκλείδη απουσιάζει από την ύλη

◆ Πρόταση

- Εισαγωγή της Θεωρητικής Πληροφορικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για όλους τους μαθητές
- Μεθοδολογία επίλυσης προβλημάτων με σχεδίαση και υλοποίηση αλγορίθμων

◆ Τριτοβάθμια εκπαίδευση

- Η τεχνολογία αλλάζει αέναα και γρήγορα – τα θεμέλια μένουν
- Αυτά τα θεμέλια πρέπει να είναι η ραχοκοκαλιά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: έμφαση στην αλγορίθμική σκέψη σε αντιδιαστολή με τις τεχνολογικές δεξιότητες (computer literacy)
- Computer science, computing science, informatics
- **Dijkstra**: η Επιστήμη των Υπολογιστών έχει τόση σχέση με τους υπολογιστές όση και η Αστρονομία με τα τηλεσκόπια
- **Primality**: σημαντικό επίτευγμα σε μία χώρα χωρίς υποδομές

◆ Να μην ξεχνάμε ότι

- Το να κάνεις λάθη είναι ανθρώπινο.
- Για να τα κάνεις θάλασσα χρειάζεσαι υπολογιστή!

◆ Κατασκευή υπολογιστικών μηχανών

- **Αρχαιότητα:** υπολογιστικές μηχανές, μηχανισμός των Αντικυθήρων, κ.λπ.
- 17ος αιώνας, **Pascal** και **Leibniz**, μηχανικές υπολογιστικές αριθμομηχανές
⇒ στοιχειώδεις αριθμητικές πράξεις
- 1830–1840, **Babbage**, “αναλυτική μηχανή”
⇒ λογάριθμοι, τριγωνομετρικές συναρτήσεις
- 1880–1890, **Hollerith**, μηχανή με διάτρητες κάρτες για την αυτοματοποίηση των εκλογών

◆ Κατασκευή υπολογιστών

- 1920–1930, **Bush**, ηλεκτρική (αναλογική) υπολογιστική μηχανή $\Rightarrow$ διαφορικές εξισώσεις
- ~1940, **Zuse**, ηλεκτρονική (ψηφιακή) υπολογιστική μηχανή $\Rightarrow$ πρόγραμμα και δεδομένα, χωριστά
- 1945–1950, μοντέλο **von Neumann** $\Rightarrow$ πρόγραμμα και δεδομένα, από κοινού
- 1950–σήμερα, ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας των **ηλεκτρονικών υπολογιστών**

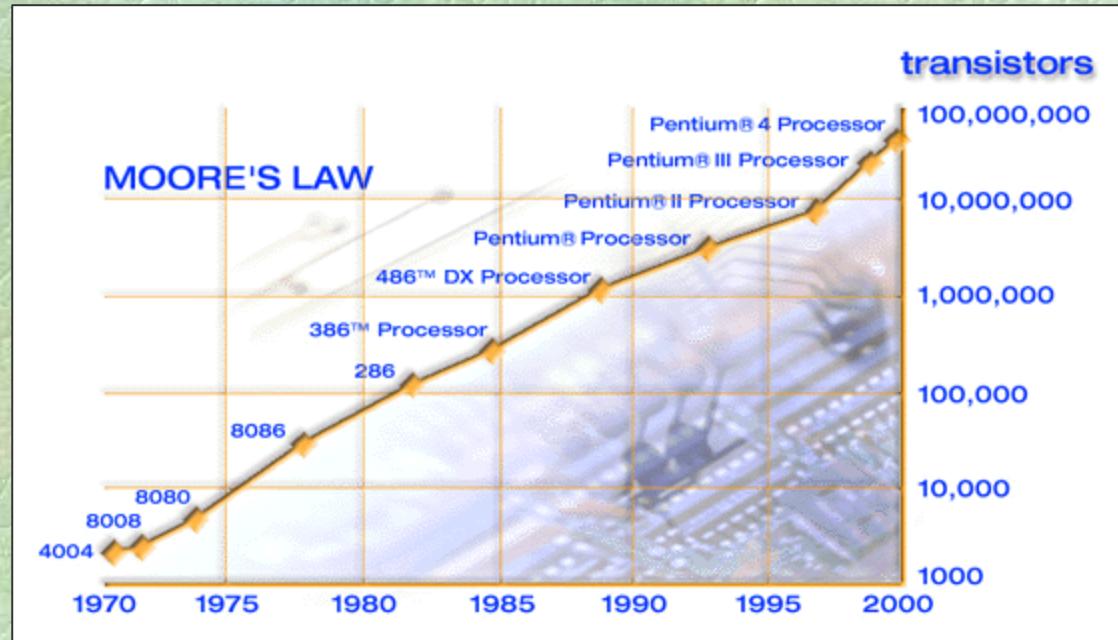
◆ Κατασκευή υπολογιστών

1952–	main frames	IBM 650, 7000, 360
1965–	mini computers	DEC PDP-8
1977–	personal computers	Apple II
1981		IBM PC
1983, 1984		Apple: Lisa, Macintosh
1985–	internet	
1990–	world wide web	
2000–	PDA, smartphones, κ.λπ.	

◆ Μηχανικοί υπολογιστών

- Tom Watson, IBM, 1945
Ο κόσμος χρειάζεται περίπου 5 υπολογιστές
- Gordon Moore, Intel, 1965

H πυκνότητα των hardware στα ολοκληρωμένα κυκλώματα διπλασιάζεται κάθε 18 μήνες

intel.

<http://www.intel.com/research/silicon/mooreslaw.htm>

◆ Θεμέλια της πληροφορικής

- Μαθηματική λογική
- Αριστοτέλης: συλλογισμοί

$$\frac{A \quad A \rightarrow B}{B} \quad (modus\ ponens)$$

- Ευκλείδης: αξιωματική θεωρία
- Αρχές 20ου αιώνα, Hilbert
⇒ αξίωμα, θεώρημα, τυπική απόδειξη

◆ Πρόγραμμα του Leibniz: θεμελίωση των μαθηματικών

- γλώσσα για όλα τα μαθηματικά
- θεωρία
- συνεπής (consistent) και πλήρης (complete)

$A \wedge \neg A$ αντίφαση

◆ Γλώσσα (Boole, De Morgan, Frege, Russel)

- προτασιακός λογισμός $\wedge, \vee, \neg, \rightarrow, \leftrightarrow$
- κατηγορηματικός λογισμός $\forall, \exists$

◆ Θεωρία

- Συνολοθεωρία, Cantor, Frege ∈
- Παράδοξο του Russel

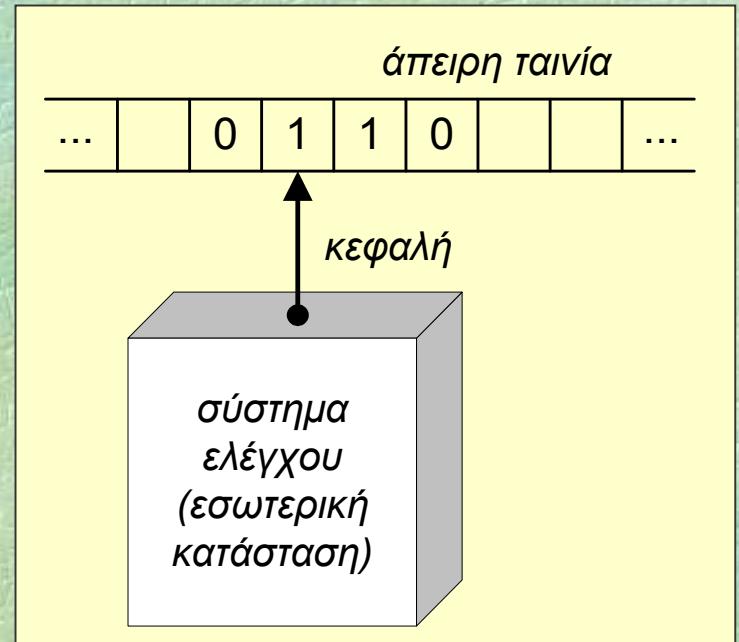
$$A = \{ x \mid x \notin x \}$$

$$\begin{array}{l} A \in A \rightarrow A \notin A \\ A \notin A \rightarrow A \in A \end{array}$$

- Άλλες θεωρίες συνόλων (ZF, κ.λπ.)
- Άλλες θεωρίες για τη θεμελίωση των μαθηματικών (θεωρία συναρτήσεων, κατηγοριών, κ.λπ.)
- 1920–1930, προσπάθειες για απόδειξη συνέπειας

◆ Συνέπεια και πληρότητα

- 1931, Gödel, θεώρημα μη πληρότητας
⇒ δεν είναι δυνατόν να κατασκευαστεί συνεπής και πλήρης θεωρία της αριθμητικής
- 1936, Turing,
⇒ μη αποκρίσιμες (undecidable) προτάσεις
⇒ μηχανή Turing, υπολογισμότητα

◆ Μη πληρότητα (incompleteness)

- David Hilbert, 1862-1943
- Kurt Gödel, 1906-1978 (ασιτία)
- Δοξιάδης
  - Incompleteness: a play and a theorem
  - Ο θείος Πέτρος και η εικασία του Goldbach
- Παπαδημητρίου
  - Το χαμόγελο του Turing
- Hoffstader
  - Gödel, Escher, and Bach

◆ Κλάδοι της πληροφορικής

- Αλγόριθμοι και δομές δεδομένων
- Γλώσσες προγραμματισμού
- Αρχιτεκτονική υπολογιστών και δικτύων
- Αριθμητικοί και συμβολικοί υπολογισμοί
- Λειτουργικά συστήματα
- Μεθοδολογία – τεχνολογία λογισμικού
- Βάσεις δεδομένων και διαχείριση πληροφοριών
- Τεχνητή νοημοσύνη και ρομποτική
- Επικοινωνία ανθρώπου – υπολογιστή

◆ Υπολογιστής

- επεξεργαστής
- μνήμη
- συσκευές εισόδου/εξόδου

◆ Ιδιότητες

- αυτόματο χωρίς εξυπνάδα
- μεγάλη ταχύτητα
- ακρίβεια στις πράξεις

◆ Γλώσσα μηχανής

0110110 11011011

διεύθυνση εντολή

◆ Συμβολική γλώσσα (assembly)

label: add ax, bx

διεύθυνση πράξη δεδομένα

◆ Γλώσσες χαμηλού και υψηλού επιπέδου

◆ Υλοποίηση γλωσσών προγραμματισμού

- μεταγλωττιστής (compiler)
- διερμηνέας (interpreter)

◆ Κυριότερες γλώσσες, ιστορικά

1950

1960   FORTRAN, LISP, COBOL, Algol,
              BASIC, PL/I

1970   **Pascal, C,**

              Smalltalk, Prolog, ML, Logo

1980   C++, Modula-2, Ada, Perl

1990   Java, Python, Ruby, Haskell, PHP

2000   C#, ...

◆ Pascal

- Niklaus Wirth (1971)
- Γλώσσα γενικού σκοπού (general purpose)
- Ευνοεί το συστηματικό και δομημένο προγραμματισμό

◆ C

Pascal

- Dennis Ritchie (1972)
- Γενικού σκοπού αλλά χαμηλότερου επιπέδου
- Ευνοεί τον προγραμματισμό συστημάτων

Ασκήσεις

(i)

```
PROGRAM Hello1()
{
    WRITELN("hello world");
}
```

```
PROGRAM Hello2()
{
    WRITELN("hello ", "world");
}
```

```
PROGRAM Hello3()
{
    WRITE("hello "); WRITELN("world");
}
```

```
PROGRAM Hello4()
{
    WRITE("hello world"); WRITELN();
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(i)

```
program Hello1(output);
begin
    writeln('hello world')
end.
```

```
program Hello2(output);
begin
    writeln('hello ', 'world')
end.
```

```
program Hello3(output);
begin
    write('hello '); writeln('world')
end.
```

```
program Hello4(output);
begin
    write('hello world'); writeln
end.
```

Ασκήσεις (C)

(i)

```
#include <stdio.h>
void main ()
{
    printf("hello world\n");
}
```

```
#include <stdio.h>
void main ()
{
    printf("hello " "world\n");
}
```

```
#include <stdio.h>
void main ()
{
    printf("hello");
    printf("world");
}
```

```
#include <stdio.h>
void main ()
{
    printf("hello world");
    printf("\n");
}
```

```
PROC hello()  
{  
    WRITELN("hello world");  
}
```

```
PROGRAM Hello5()  
{  
    hello(); hello();  
    hello(); hello();  
}
```

```
PROC hello()  
{  
    WRITELN("hello world");  
}  
  
PROGRAM Hello6()  
{  
    int i;  
    FOR(i,1 TO 20) hello();  
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(ii)

```
program Hello5(output);

procedure hello;
begin
    writeln('hello world')
end;

begin
    hello; hello
end.
```

```
program Hello6(output);

var i : integer;
procedure hello;
begin
    writeln('hello world')
end;

begin
    for i:=1 to 20 do hello
end.
```

```
#include <stdio.h>

void hello()
{
    printf("hello");
}

void main()
{
    hello(); hello();
}
```

```
#include <stdio.h>

void hello()
{
    printf("hello world\n");
}

void main()
{
    int i;
    for (i=0; i<20; i++)
        hello();
}
```

```
int i;

PROC num_hello()
{
    WRITELN(i, " hello world");
}

PROGRAM Hello7()
{
    const int n = 20;

    FOR(i,1 TO n) num_hello();
}
```

```
program Hello7(output);

const n = 20;
var i : integer;

procedure num_hello;
begin
    writeln(i, ' hello world')
end;

begin
    for i:= 1 to n do num_hello
end.
```

```
#include <stdio.h>
const int n=20;
int i;

void num_hello()
{
    printf("%d hello world\n", i);
}

void main()
{
    for (i=0; i<n; i++)
        num_hello();
}
```

```
PROC hello()
{
    WRITELN( "hello world" );
}

PROGRAM Hello9()
{
    int i,n;
    WRITELN( "Give number of greetings ",
              "then press <enter>:" );
    n = READ_INT();
    FOR(i,1 TO n) hello();
}
```

```
program Hello9(input,output);

var i,n : integer;

procedure hello;
begin
    writeln('hello world')
end;

begin
    writeln('Give number of greetings ',
            'then press <enter>:');
    read(n);
    for i:= 1 to n do hello
end.
```

```
#include <stdio.h>
void hello()
{
    printf("hello world\n")
}
void main()
{
    int i,n;
    printf("Give number of greetings "
           "then press <enter>:");
    scanf("%d", &n);
    for (i=0; i<n; i++) hello();
}
```

```
PROC hello()
{
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM Hello10()
{
    int i,n;

    WRITELN("Give number of greetings ",
            "then press <enter>:");
    n = READ_INT();
    if (n < 0) WRITELN("# is negative");
        else FOR(i,1 TO n) hello();
}
```

```
program Hello10(input,output);

var i,n : integer;

procedure hello;
begin
    writeln('hello world')
end;

begin
    writeln('Give number of greetings ',
            'then press <enter>:');
    readln(n);
    if n < 0 then writeln('# is negative')
        else for i:= 1 to n do hello
end.
```

```
#include <stdio.h>
void hello()
{
    printf("hello world\n");
}
void main()
{
    int i,n;
    printf("Give number of greetings "
           "then press <enter>");
    scanf("%d\n",&n);
    if (n<0)
        printf("#is negative\n");
    else
        for (i=0;i<n;i++) hello();
}
```

Δομή του προγράμματος

(i)

PROGRAM example1()

επικεφαλίδα

{

REAL r, a;

δηλώσεις

WRITE("Give the radius: ");

r = READ_REAL();

a = 3.1415926 * r * r;

WRITELN("The area is: ", a); εντολές

}

σώμα = block

◆ Επικεφαλίδα

header

PROGRAM

το όνομα των τμήματος προγράμματος που ορίζεται

τέλος

αρχή

βέλη: περιγράφουν τη σειρά με την οποία γράφονται τα κουτιά

identifier

τετράγωνα κουτιά: απαιτούν εξήγηση

()

οβάλ κουτιά: γράφονται ακριβώς έτσι

Συντακτικό διάγραμμα

- περιγράφει τη σύνταξη ενός τμήματος του προγράμματος

◆ Δηλώσεις μεταβλητών

- **μεταβλητή**: ένα «κουτί» της μνήμης του υπολογιστή όπου μπορεί να αποθηκευτεί μια πληροφορία (ένα δεδομένο)
- στο τμήμα δηλώσεων ορίζουμε **όλες** τις μεταβλητές που χρησιμοποιεί το πρόγραμμα
- για κάθε μεταβλητή ορίζουμε το **όνομά** της και τον **τύπο** της, δηλαδή το πεδίο των δυνατών τιμών που μπορεί η μεταβλητή να πάρει
int i;

◆ Απλοί τύποι μεταβλητών

- **int** ακέραιοι αριθμοί 0, 1, -3
- **REAL** πραγματικοί αριθμοί 3.14
- **char** χαρακτήρες 'a'
- **bool** λογικές τιμές **true, false**

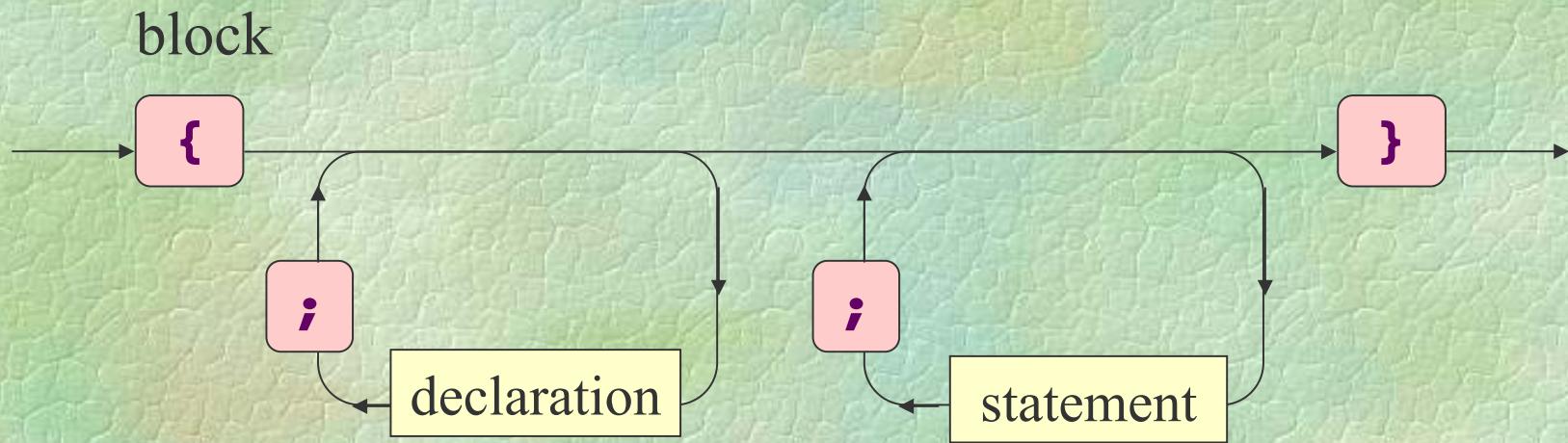
◆ Δήλωση περισσότερων μεταβλητών

int i, j, k;

REAL x, y;   **char ch;**

bool changed;

◆ Σώμα, block

◆ Σχόλια

REAL **x,y;** /* οι συντεταγμένες
του κέντρου */

REAL **r;** // η ακτίνα

Tí σημαίνει ορθό πρόγραμμα (i)

◆ Συντακτική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει στους συντακτικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

◆ Συντακτικά σφάλματα στην **Pascal**

- εμφανίζονται όταν δεν ικανοποιούνται τα συντακτικά διαγράμματα
- παράδειγμα:
(PROGRAM example)

Tí σημαίνει ορθό πρόγραμμα (ii)

◆Νοηματική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει τους νοηματικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

◆Νοηματικά σφάλματα στην **Pascal**

- εσφαλμένη χρήση τελεστών
`n = "a" * 3;`
- χρήση μεταβλητών χωρίς δήλωση
`int n, i;`
`n = i + j;`

Tí σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iii)

◆ Σημασιολογική ορθότητα

- όταν το πρόγραμμα εκτελείται, πρέπει να κάνει ακριβώς αυτό που θέλουμε να κάνει

◆ Σημασιολογικά σφάλματα στην **Pascal**

- προέρχονται από την κακή σχεδίαση ή την κακή υλοποίηση του προγράμματος
- αυτά τα σφάλματα ονομάζονται συνήθως **bugs** και η διαδικασία εξάλειψής τους **debugging**

x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c)) / (2*a);

sqrt

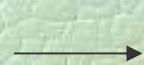
*διαιρεση με
το μηδέν*

Tí σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iv)

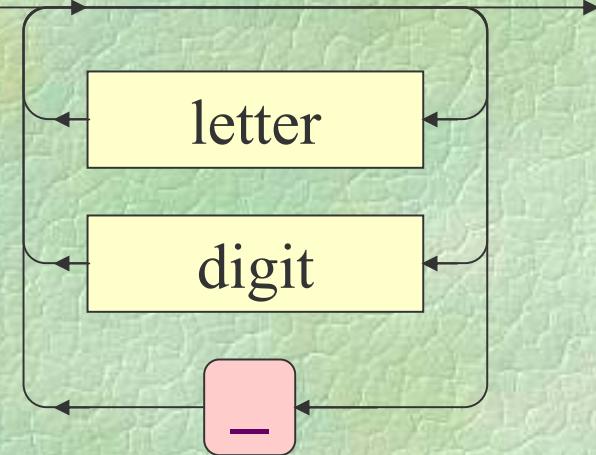
- ◆ Ο μεταγλωττιστής μπορεί να εντοπίσει σε ένα πρόγραμμα την ύπαρξη
  - συντακτικών σφαλμάτων
  - νοηματικών σφαλμάτων
- ◆ Τυπώνει κατάλληλα μηνύματα σφάλματος
- ◆ Ο προγραμματιστής είναι υπεύθυνος για
  - τη διόρθωση των παραπάνω
  - τον εντοπισμό και τη διόρθωση σημασιολογικών σφαλμάτων

Συντακτικά διαγράμματα

identifier

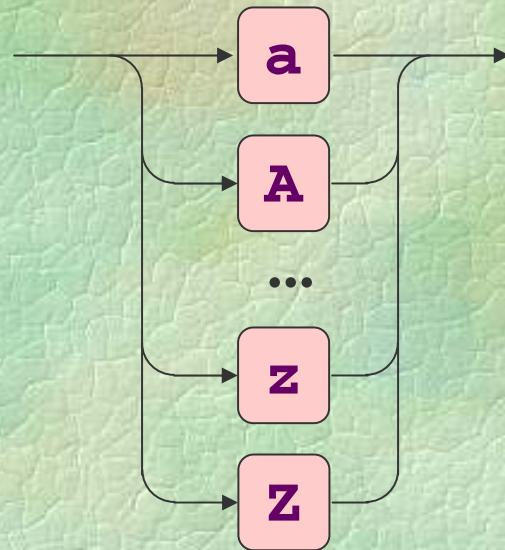

letter

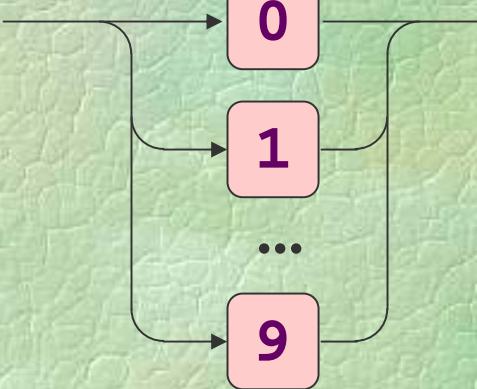

πεζά και κεφαλαία γράμματα
είναι διαφορετικά!

letter

digit

Ανάθεση τιμής σε μεταβλητή

◆ Παραδείγματα αναθέσεων

```
n = 2;
```

```
pi = 3.14159;
```

```
done = true;
```

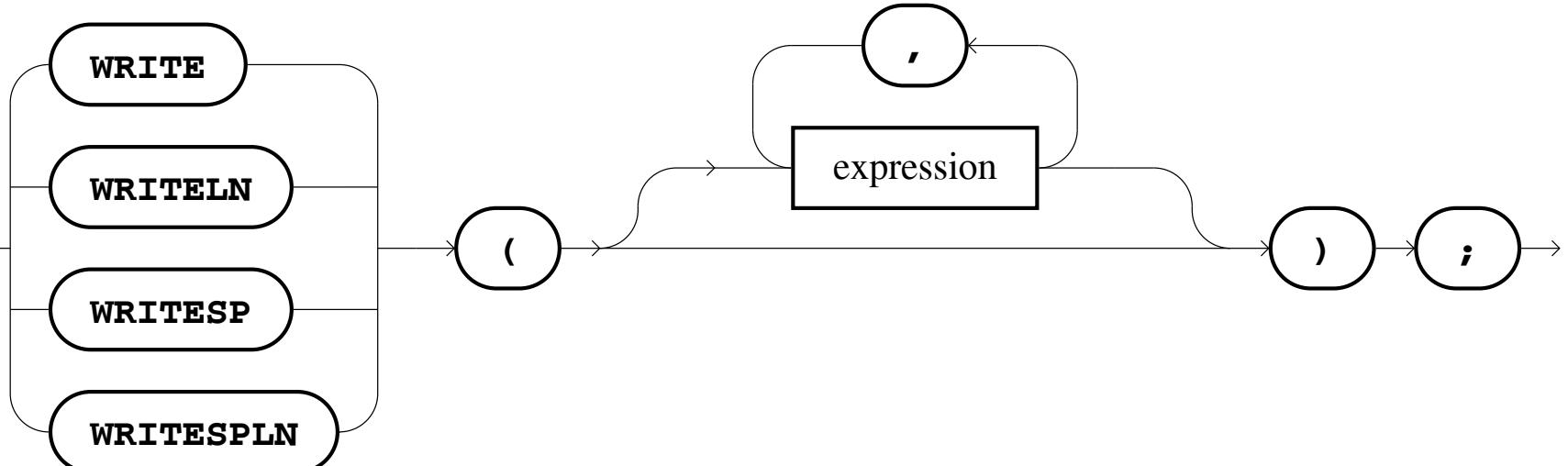
```
ch = 'b';
```

```
counter = counter + 1;
```

```
x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c)) / (2*a);
```

◆ Συντακτικό διάγραμμα

write_stmt

◆ Έξοδος στην οθόνη

WRITELN ("Hello world!");

WRITELN ("Hell", "o wor", "ld!");

◆ Έξοδος χωρίς αλλαγή γραμμής

WRITE ("Hel");

WRITELN ("lo w", "orld!");

Έξοδος στην οθόνη

(iii)

◆ Έξοδος στην οθόνη

x = 6;

WRITE ("x");

WRITE (" = ");

WRITE(x);

WRITELN();

WRITELN ("3*x-1 = ", 3*x-1);

WRITELN ("x*(x+1) = ", x*(x+1));

x = 6

3*x-1 = 17

x*(x+1) = 42

◆ Έξοδος στην οθόνη

WRITELN(4, 2);

WRITESPLN(4, 2);

WRITE(6, 6);

WRITELN(6);

WRITESP(6, 6);

WRITESPLN(6);

42

4 2

666

6 66

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (i)

◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο

```
n = READ_INT();
```

```
r = READ_REAL();
```

```
c = getchar();
```

◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο και διάβασμα μέχρι το τέλος της γραμμής **SKIP_LINE();**

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (ii)

```
PROGRAM example1()
{
    REAL r, a;

    WRITE ("Give the radius: ");
    r = READ_REAL();
    a = 3.1415926 * r * r;
    WRITELN ("The area is: ", a);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iii)

```
PROGRAM operation()
{
    int first, second, result;
    char operator;

    first = READ_INT();
    operator = getchar();
    second = READ_INT();

    switch (operator) {
        case '+': result = first + second; break;
        case '-': result = first - second; break;
        case '*': result = first * second; break;
        case '/': result = first / second; break;
    }
    WRITELN("The result is: ", result);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iv)

◆ Αποθηκευτικός χώρος (buffer)

- παρεμβάλλεται μεταξύ του πληκτρολογίου και του προγράμματος
- εκεί αποθηκεύονται **προσωρινά** τα δεδομένα που πληκτρολογεί ο χρήστης μέχρι να διαβαστούν από το πρόγραμμα
- η εισαγωγή στο buffer γίνεται με το πάτημα του πλήκτρου **enter**
- αρχικά ο buffer είναι κενός

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (v)

```
PROGRAM addition1()

{
    int first, second;
    WRITE("First: ");     first = READ_INT();
    WRITE("Second: ");    second = READ_INT();
    WRITELN("Result: ", first + second);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vi)

◆ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 ↵

Second: 6 ↵

Result: 9

◆ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 6 ↵

Second: Result: 9

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vii)

```
PROGRAM addition2()

{
    int first, second;
    WRITE("First: ");    first = READ_INT();
    SKIP_LINE();
    WRITE("Second: ");   second = READ_INT();
    WRITELN("Result: ", first + second);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (viii)

◆ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 ↵

Second: 6 ↵

Result: 9

◆ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 6 ↵

Second: 6 ↵

Result: 9

◆ Απλές παραστάσεις

- σταθερές και μεταβλητές

◆ Απλές πράξεις

- πρόσθεση, αφαίρεση   +, -
- πολλαπλασιασμός   *
- διαίρεση πραγματικών αριθμών   /
- πηλίκο ακέραιας διαίρεσης   /   προσοχή!
- υπόλοιπο ακέραιας διαίρεσης   %   MOD
- πρόσημα   +, -

◆ Παραδείγματα

- $1 + 1 \rightarrow 2$ τύπου **int**
- $1.0 + 2.0 \rightarrow 3.0$ τύπου **REAL**
- $1 + 3.0 \rightarrow 4.0$ τύπου **REAL**
- $5 / 2 \rightarrow 2$ ακέραιο πηλίκο
- $5 \% 2 \rightarrow 1$ ακέραιο υπόλοιπο
- $5.0 / 2 \rightarrow 2.5$ διαίρεση **REAL**
- $5.0 \% 2 \rightarrow \cancel{ }$ απαγορεύεται!

◆ Πραγματική διαίρεση μεταξύ ακεραίων;

int x=42, y=17; **WRITE(** 1.0 * x / y);

◆ Προτεραιότητα τελεστών

- π.χ. $5+3*x-y \equiv 5+(3*x)-y$

◆ Προσεταιριστικότητα τελεστών

- π.χ. $x-y+1 \equiv (x-y)+1$

◆ Σειρά εκτέλεσης των πράξεων

- καθορίζεται **εν μέρει** από την προτεραιότητα και την προσεταιριστικότητα των τελεστών
- γενικά όμως εξαρτάται από την υλοποίηση
- π.χ. $(x+1) * (y-1)$

◆ Συγκρίσεις

- ισότητα, ανισότητα ==, !=
  - μεγαλύτερο, μικρότερο >, <
  - μεγαλύτερο ή ίσο, μικρότερο ή ίσο >=, <=

◆ Λογικές πράξεις

- σύζευξη (καὶ)   &&   **AND**
  - διάζευξη (ή) || **OR**
  - ἀρνηση (όχι)   !   **NOT**

◆ Πίνακες αλήθειας λογικών πράξεων

p	q	p AND q p && q	p	q	p OR q p q
false	false	false	false	false	false
false	true	false	false	true	true
true	false	false	true	false	true
true	true	true	true	true	true

σύζευξη

p	NOT p ! p
false	true
true	false

διάζευξη

άρνηση

Προτεραιότητα τελεστών

(i)

Τελεστής	Σημασία	Προσεταιριστικότητα
+ - ! NOT	πρόσημα, λογική άρνηση	—
* / % MOD	πολλαπλασιασμός, διαίρεση	αριστερά
+ -	πρόσθεση, αφαίρεση	αριστερά
< <= >= >	σύγκριση	αριστερά
== !=	ισότητα	αριστερά
&& AND	λογική σύζευξη	αριστερά
   OR	λογική διάζευξη	αριστερά

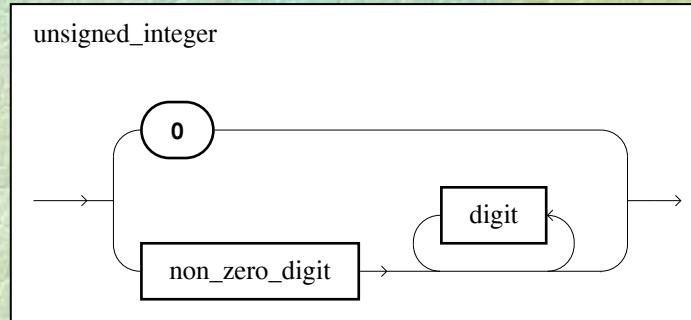
επάνω: μεγάλη προτεραιότητα

κάτω: μικρή προτεραιότητα

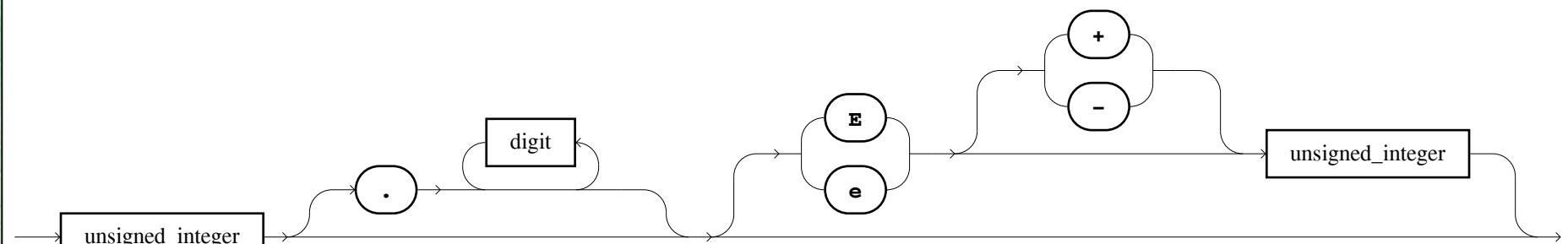
◆ Προτεραιότητα τελεστών

- $\pi.\chi. \text{ NOT } p \text{ AND } q \text{ OR } r$
 $\equiv ((\text{NOT } p) \text{ AND } q) \text{ OR } r$
- $\pi.\chi. x > 3 \text{ AND NOT } y+z==5$ λάθος!
 $\equiv (x > 3) \text{ AND } ((\text{NOT } y)+z) == 5$
- $\pi.\chi. x > 3 \text{ AND NOT } (y+z==5)$ σωστό
 $\equiv (x > 3) \text{ AND } (\text{NOT } ((y+z) == 5))$
- Όταν δεν είμαστε σίγουροι, δε βλάπτει να χρησιμοποιούμε επιπλέον παρενθέσεις!

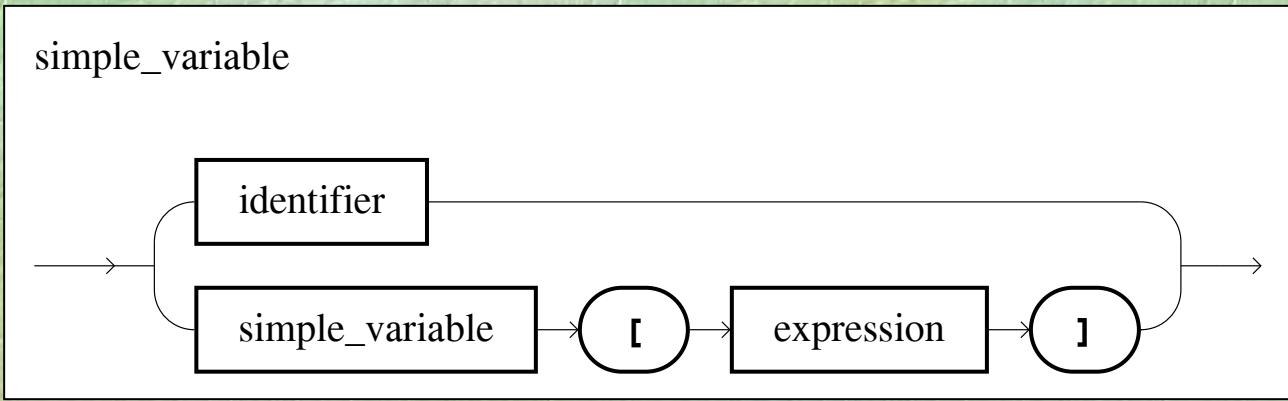
◆ Σταθερές

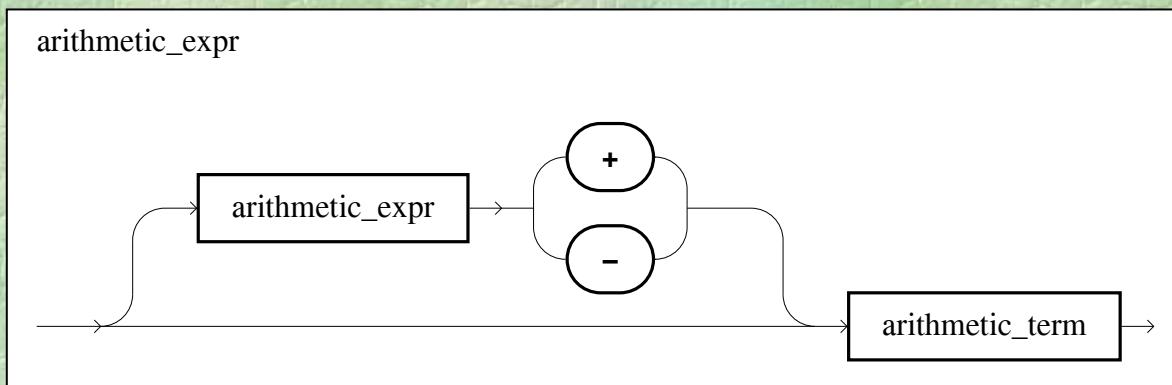
unsigned_number

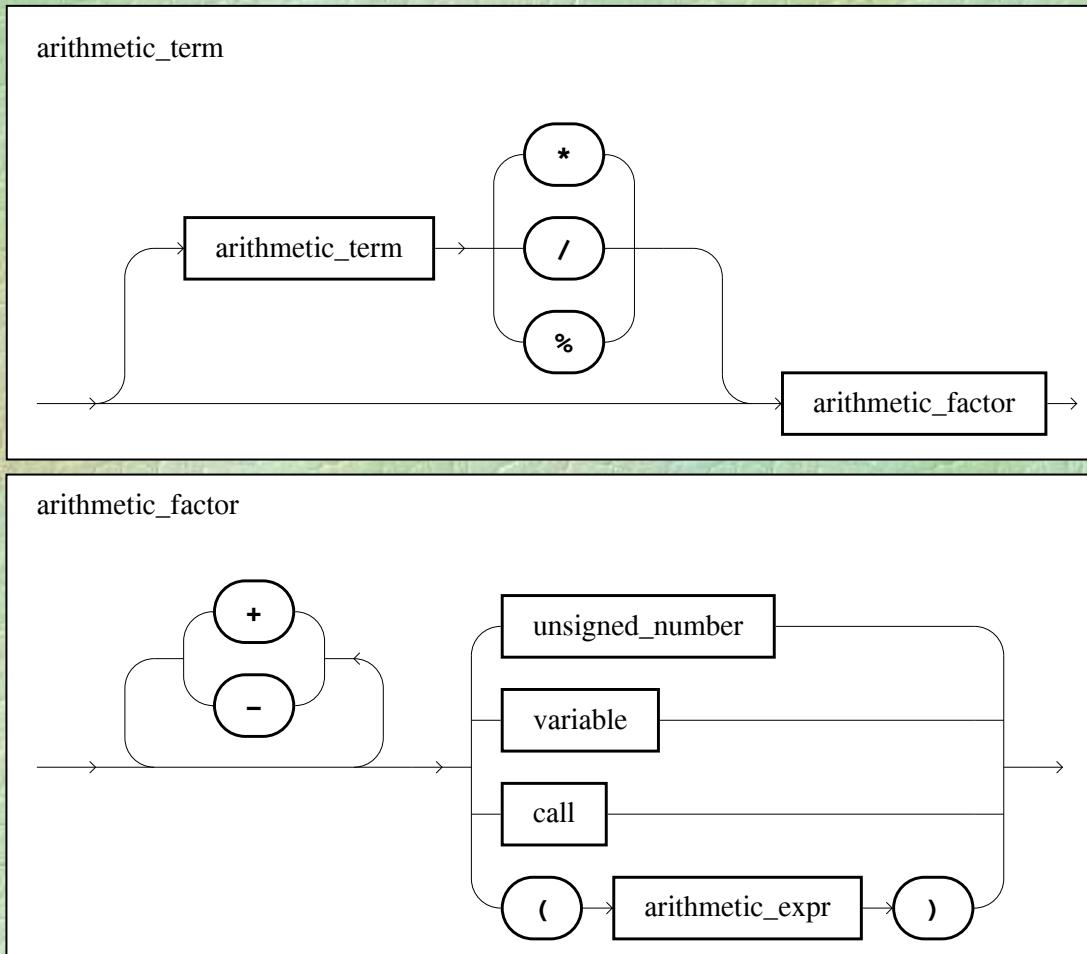
◆ Μεταβλητές (απλές)

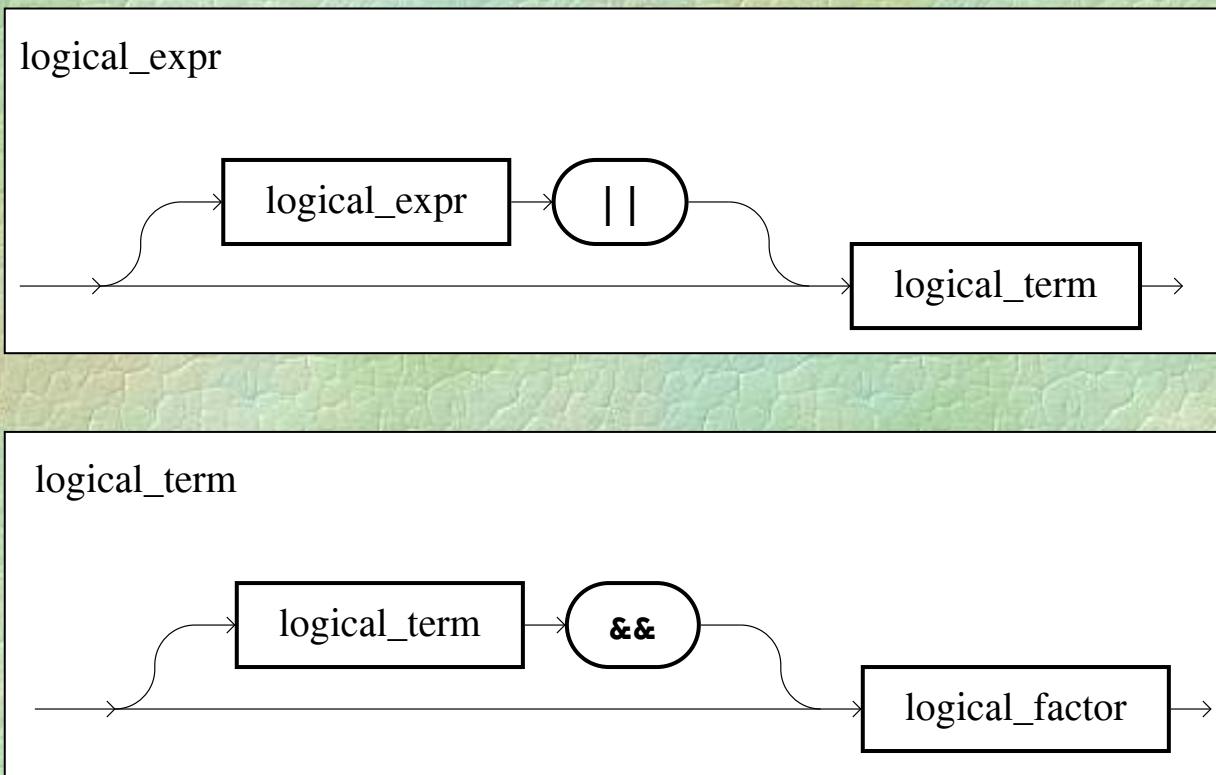
◆ Αριθμητικές παραστάσεις

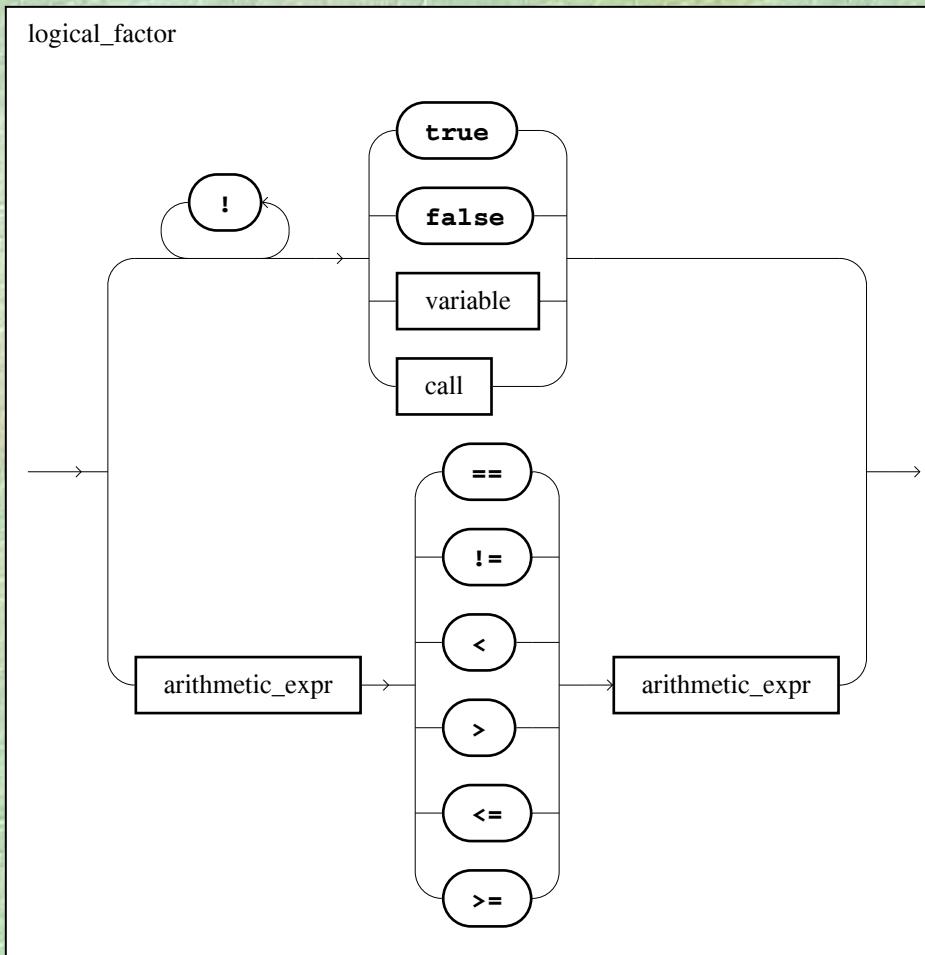
◆ Αριθμητικοί όροι και παράγοντες

◆ Λογικές παραστάσεις και όροι

◆ Λογικοί παράγοντες

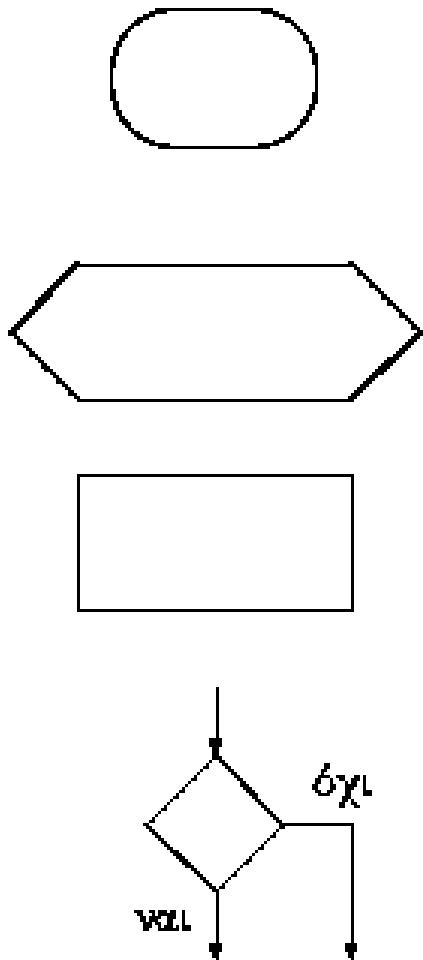
Δομές ελέγχου

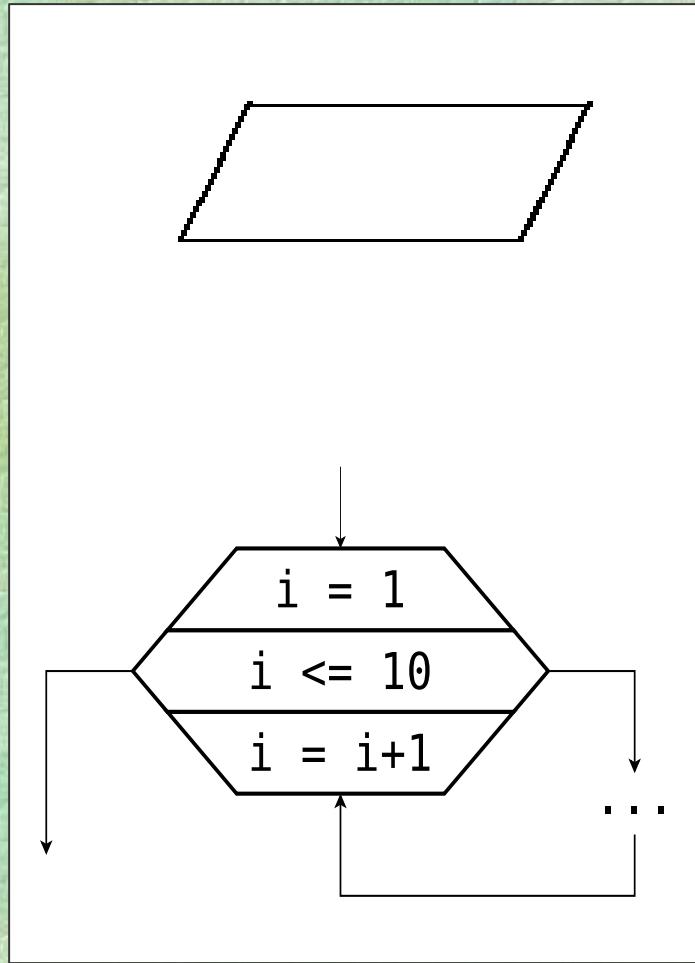
- ◆ Τροποποιούν τη σειρά εκτέλεσης των εντολών του προγράμματος
- ◆ Οι εντολές φυσιολογικά εκτελούνται κατά σειρά από την αρχή μέχρι το τέλος
- ◆ Με τις δομές ελέγχου επιτυγχάνεται:
  - ομαδοποίηση εντολών
  - εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη
  - επανάληψη εντολών

Λογικά διαγράμματα ροής

(i)

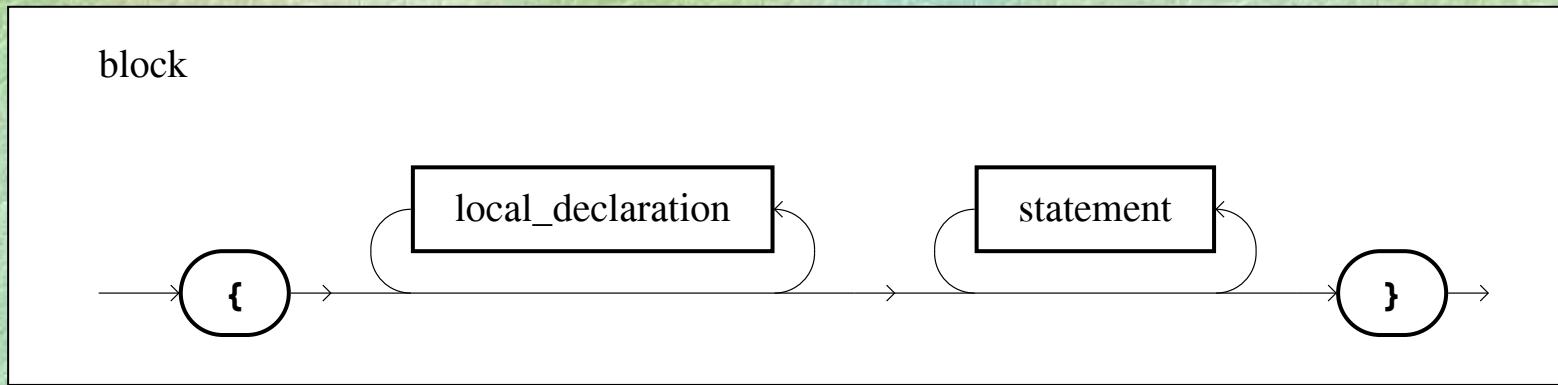

- ◆ Αρχή και τέλος
- ◆ Ολόκληρες λειτουργίες ή διαδικασίες
- ◆ Απλές εντολές
- ◆ Έλεγχος συνθήκης

- ◆ Λειτουργία εισόδου/εξόδου
- ◆ Επανάληψη (βρόχος)

- ◆ Ομαδοποίηση πολλών εντολών σε μία
- ◆ Χρήσιμη σε συνδυασμό με άλλες δομές
- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

◆ Παραδείγματα

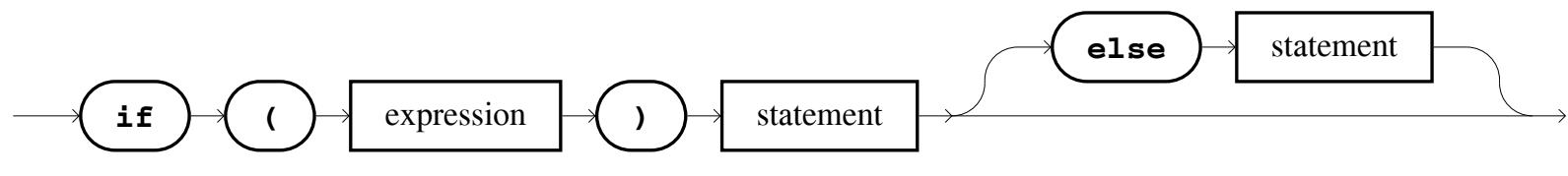
```
{  
    int x=2, y=3, z=3;  
    WRITELN(x, y, z);  
}  
  
{  
    a=2; b=3;  
    {  
        c=3;  
        WRITE(a, b, c);  
    }  
    WRITELN();  
}
```

Εντολή if

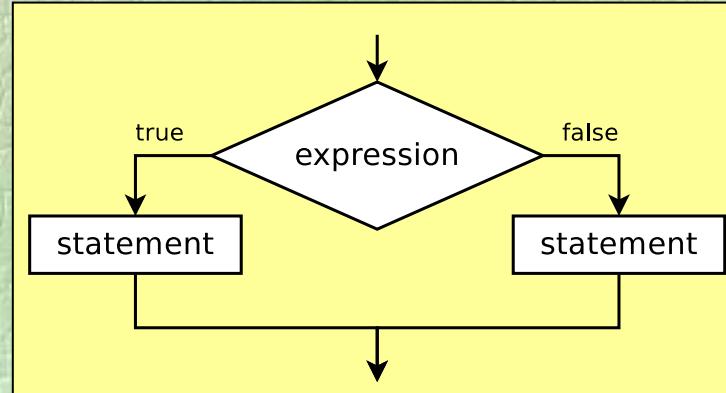
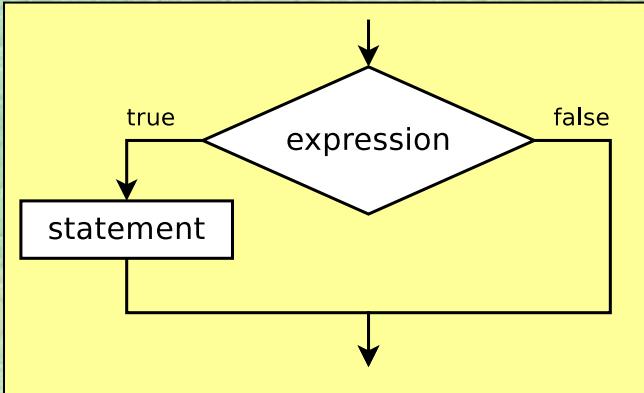
(i)

- ◆ Εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη
- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

if_stmt

- ◆ Λογικό διάγραμμα

◆ Παραδείγματα

```
if (amount >= x) amount = amount - x;  
  
if (amount >= 1000000)  
    WRITELN("Found a millionaire!");  
  
if ((year > 1900) && (year <= 2000))  
    WRITE("20ός αιώνας");  
  
if (x*x + y*y == z*z) {  
    WRITESPLN("Pythagorian:", x, y, z);  
    s = (z-x)*(z-y)/2;  
    WRITESPLN("Perfect square:", s);  
}
```

◆ Παραδείγματα

```
if (year % 4 == 0 AND  
    year % 100 != 0 OR  
    year % 400 == 0 AND  
    year % 4000 != 0)  
WRITESPLN("Το έτος", year,  
          "είναι δίσεκτο!");
```

◆ Παραδείγματα (συνέχεια)

```
if (x % 2 == 0)      WRITELN("άρτιος");  
else                  WRITELN("περιττός");
```

```
if (x > y)          WRITELN("κέρδισα");  
else if (x < y)    WRITELN("κέρδισες");  
else                 WRITELN("ισοπαλία");
```

το παρακάτω είναι ισοδύναμο αλλά χειρότερο:

```
if (x > y)          WRITELN("κέρδισα");  
if (x < y)          WRITELN("κέρδισες");  
if (x == y)          WRITELN("ισοπαλία");
```

Εντολή if (v)

- ◆ Ένα **else** αντιστοιχεί στο πλησιέστερο προηγούμενο **if** που δεν έχει ήδη αντιστοιχιστεί σε άλλο **else**
- ◆ Παράδειγμα

```
if (x>0)
    if (y>0)
        WRITELN( "πρώτο τεταρτημόριο" );
    else if (y<0)
        WRITELN( "τέταρτο τεταρτημόριο" );
    else
        WRITELN( "άξονας των x" );
```

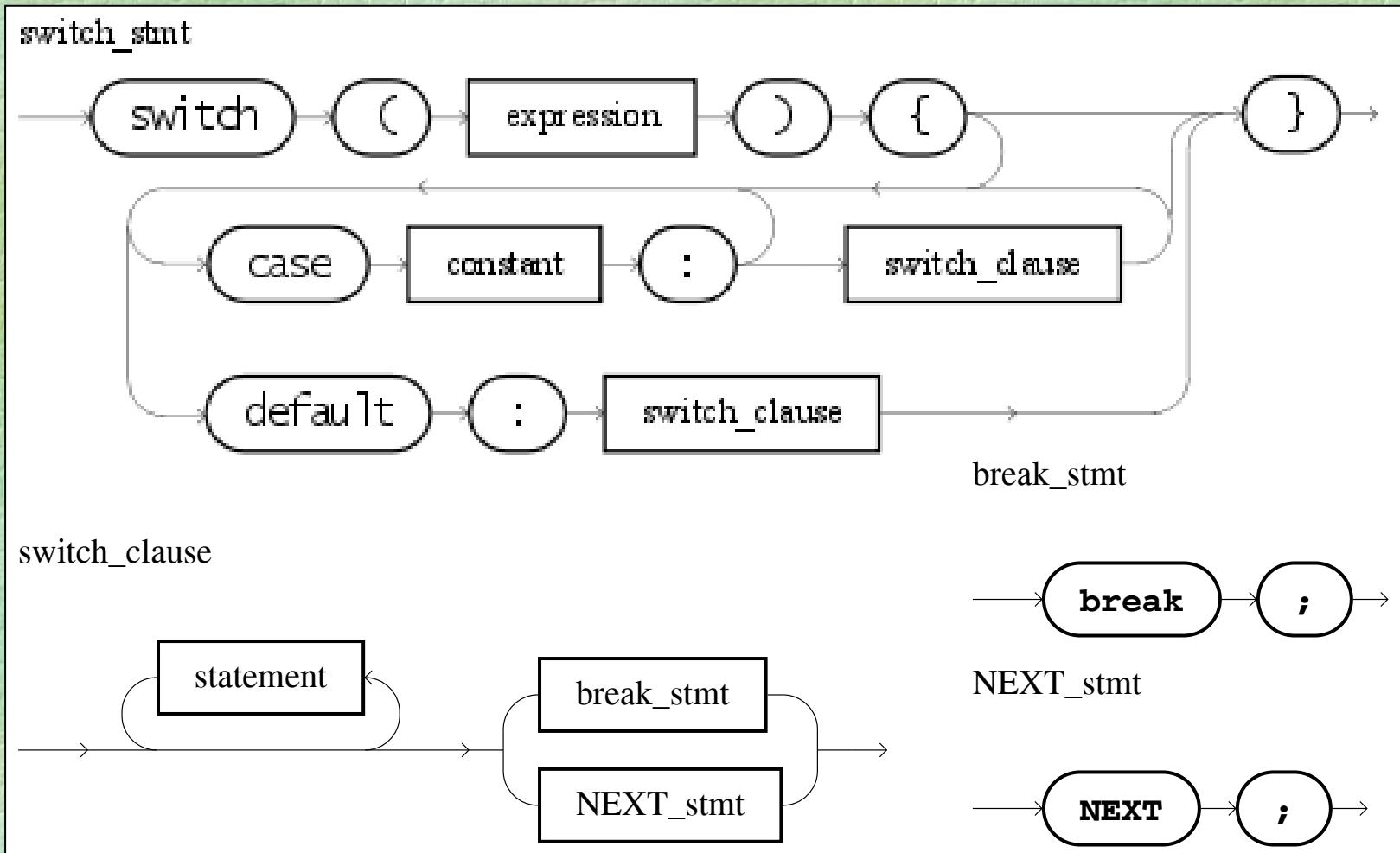
- ◆ Εκτέλεση υπό συνθήκη για πολλές διαφορετικές περιπτώσεις
- ◆ Προσφέρεται π.χ. αντί του:

```
if (month==1)
    WRITELN("Ιανουάριος");
else if (month==2)
    WRITELN("Φεβρουάριος");
else if ...
    ...
else if (month==12)
    WRITELN("Δεκέμβριος");
else
    WRITELN("άκυρος μήνας");
```

◆ Παραδείγματα

```
switch (month) {  
    case 1: WRITELN("Ιανουάριος"); break;  
    case 2: WRITELN("Φεβρουάριος"); break;  
    ...  
    case 12: WRITELN("Δεκέμβριος"); break;  
    default: WRITELN("άκυρος μήνας"); break;  
}
```

◆ Συντακτικό διάγραμμα

◆ Περισσότερα παραδείγματα

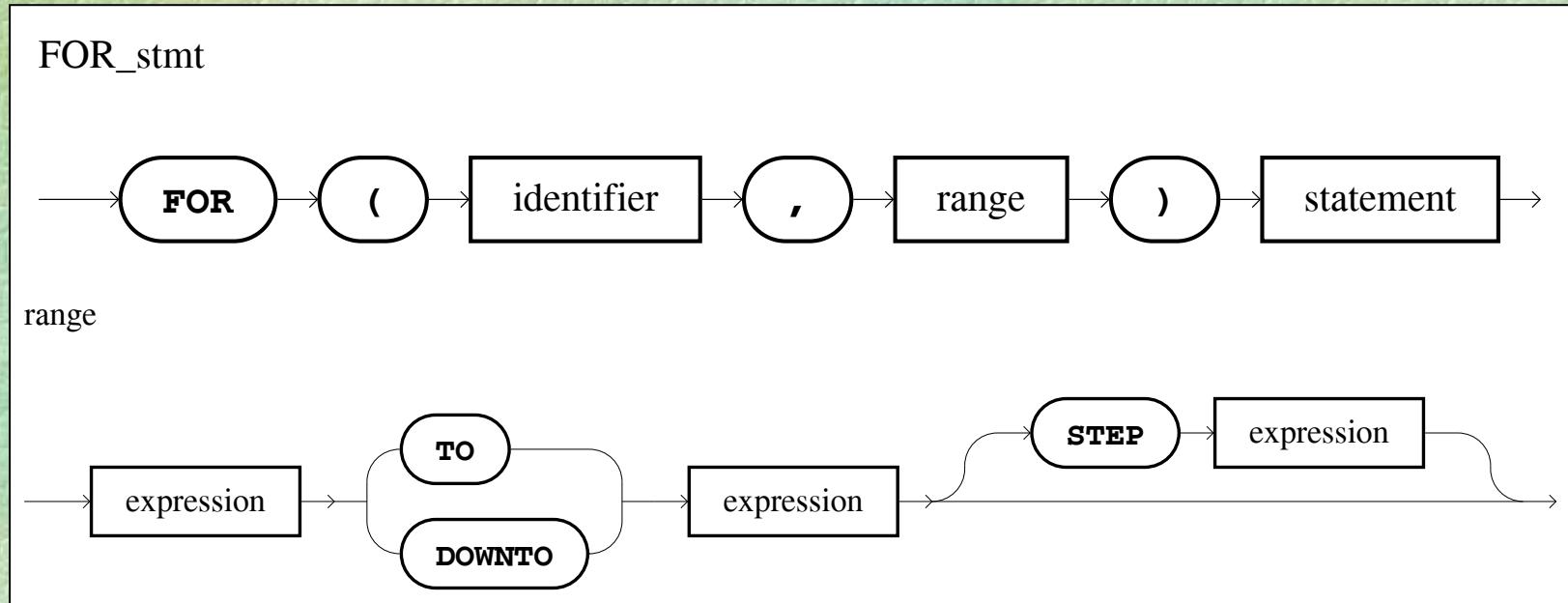
```
switch (month) {  
    case 1: case 3: case 5: case 7:  
    case 8: case 10: case 12:  
        WRITELN("31 days"); break;  
    case 4: case 6: case 9: case 11:  
        WRITELN("30 days"); break;  
    case 2:  
        WRITELN("28 or 29 days"); break;  
}
```

Εντολή switch (v)

◆ Οι μέρες μέχρι την πρωτοχρονιά

```
r = 0;  
switch (month) {  
    case 1: r = r + 31; NEXT;  
    case 2: r = r + 28; NEXT;  
    case 3: r = r + 31; NEXT;  
    case 4: r = r + 30; NEXT;  
    case 5: r = r + 31; NEXT;  
    ...  
    case 11: r = r + 30; NEXT;  
    case 12: r = r + 31; NEXT;  
}  
r = r - day + 1;  
WRITESPLN("Μένουν", r, "μέρες!");
```

- ◆ Βρόχος περιορισμένου αριθμού επαναλήψεων
- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή for (ii)

◆ Μαθαίνω να μετράω

```
PROGRAM counting ()
{
    int i;
    WRITELN("Look!");
    FOR (i, 1 TO 10)
        WRITELN(i);
}
```

Look!

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Εντολή for (iii)

◆ Δυνάμεις του δύο

```
PROGRAM powers_of_two ()
{
    int i, p;
    p = 1;
    FOR (i, 0 TO 10) {
        WRITELN(2, "^\", i,
                 " = ", p);
        p = p * 2;
    }
}
```

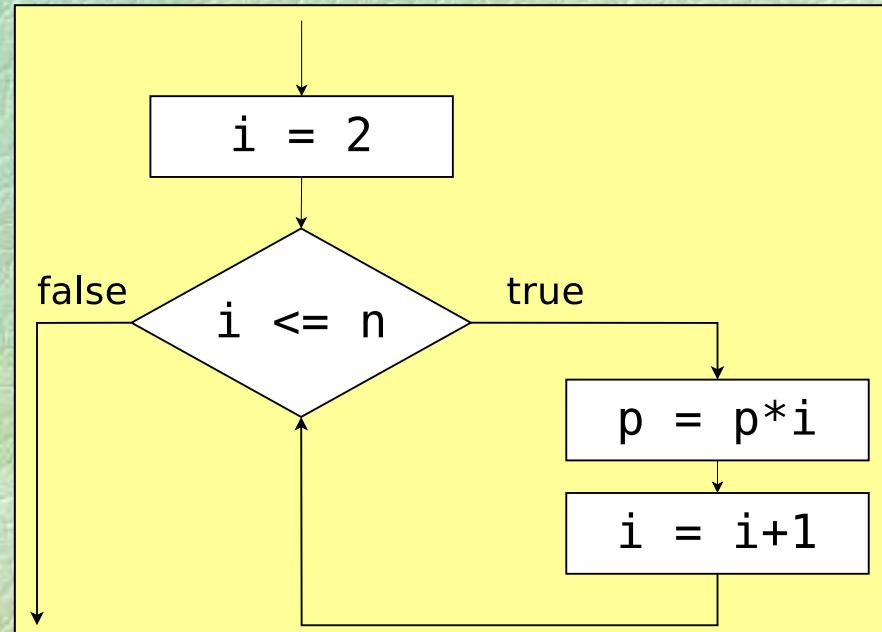
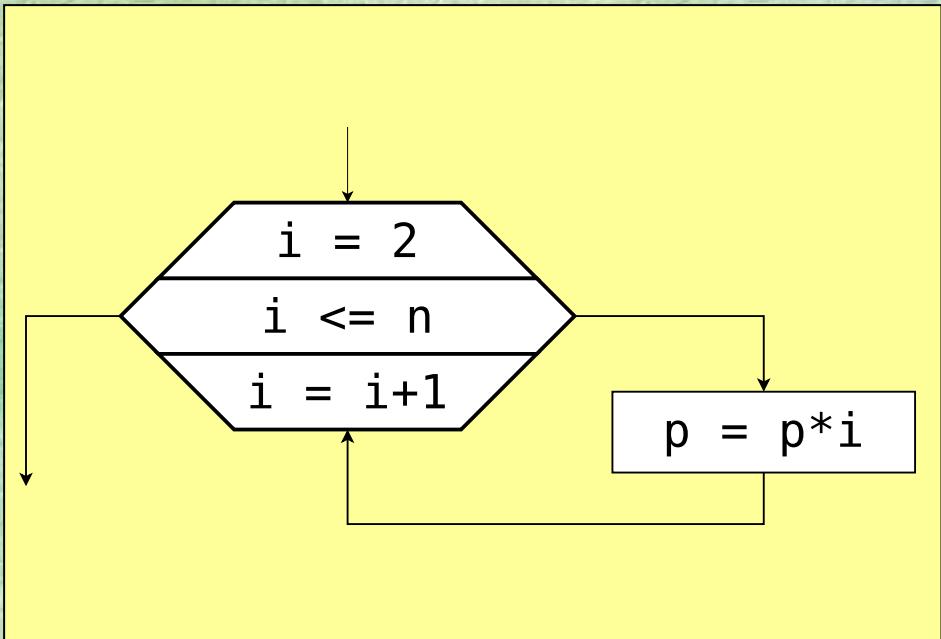
$2^0 = 1$
$2^1 = 2$
$2^2 = 4$
$2^3 = 8$
$2^4 = 16$
$2^5 = 32$
$2^6 = 64$
$2^7 = 128$
$2^8 = 256$
$2^9 = 512$
$2^{10} = 1024$

$$\text{Αναλλοίωτη: } p = 2^i$$

◆ Παραγοντικό

$$n! = 1 \times 2 \times 3 \times \dots \times n$$

$$0! = 1$$

Εντολή for (v)

◆ Παραγοντικό

```
PROGRAM factorial ()
{
    int n, p, i;
    WRITE ("Give n: ");
    n = READ_INT ();
    p = 1;
    FOR (i, 2 TO n)
        p = p * i;
    WRITELN(n, "! = ", p);
}
```

Αναλλοίωτη: $p = i!$

```
Give n: 1
1! = 1

Give n: 4
4! = 24

Give n: 7
7! = 5040

Give n: 12
12! = 479001600
```

```
Give n: 17
17! = -288522240
```

Υπερχείλιση!

◆ Βλέπω αστεράκια

```
FOR (i, 1 TO 5) {  
    FOR (j, 1 TO 10)  
        WRITE("*");  
    WRITELN();  
}
```

```
*****  
*****  
*****  
*****  
*****
```

```
FOR (i, 1 TO 5) {  
    FOR (j, 1 TO 2*i)  
        WRITE("*");  
    WRITELN();  
}
```

```
**  
****  
*****  
*****  
*****
```

◆ Ντόμινο

- ◆ οι αριθμοί πηγαίνουν μέχρι το $n = 6$
- ◆ συνολικά 28 κομμάτια
- ◆ τι γίνεται για άλλες τιμές του n ;

Εντολή for

(viii)

```
PROGRAM domino2 ()
{
    int n, count, i, j;
    WRITE("Give n: ");
    n = READ_INT();
    count = 0;
    FOR (i, 0 TO n)
        FOR (j, i TO n) {
            WRITESPLN(i, j);
            count = count + 1;
        }
    WRITESPLN("Total", count,
              "pieces.");
}
```

```
Give n: 3↵
0 0
0 1
0 2
0 3
1 1
1 2
1 3
2 2
2 3
3 3
Total 10 pieces.
```

- ◆ Ακριβώς $i+1$ κομμάτια έχουν τον αριθμό i ως μεγαλύτερο!

```
PROGRAM domino1 ()
{
    int n, count, i;
    WRITE("Give n: ");
    n = READ_INT();
    count = 0;
    FOR (i, 0 TO n) {
        WRITESPLN(i+1, "with largest", i);
        count = count + i + 1;
    }
    WRITESPLN("Total", count, "pieces.");
}
```

Give n: 6↙

```
1 with largest 0
2 with largest 1
3 with largest 2
4 with largest 3
5 with largest 4
6 with largest 5
7 with largest 6
Total 28 pieces.
```

Εντολή for (x)

- ◆ Λίγα μαθηματικά δε βλάπτουν...

$$count = \sum_{i=0}^n (i+1) = \sum_{i=1}^{n+1} i = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

```
PROGRAM domino0 ()
{
    int n, count;
    WRITE("Give n: ");
    n = READ_INT();
    count = (n+2)*(n+1)/2;
    WRITESPLN("Total", count, "pieces.");
}
```

Give n: 6 ↵
Total 28 pieces.

Give n: 17 ↵
Total 171 pieces.

Give n: 42 ↵
Total 946 pieces.

Εντολή for (xi)

- ◆ Υπολογίζουμε το ίδιο με 3 διαφορετικούς τρόπους

$$count = \sum_{i=0}^n \sum_{j=i}^n 1 = \sum_{i=0}^n (i+1) = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

domino2   **domino1**   **domino0**

- ◆ Πόσες αριθμητικές πράξεις κάνουν;
  - ◆ **domino2**: $(n+1)(n+2)/2$ προσθέσεις $O(n^2)$
  - ◆ **domino1**: $2(n+1)$ προσθέσεις $O(n)$
  - ◆ **domino0**: 2 προσθέσεις, 1 πολλαπλασιασμός $O(1)$
- ◆ Καλύτερο (γρηγορότερο) πρόγραμμα:
αντό με τη μικρότερη δυνατή πολυπλοκότητα!
- ◆ Πόσο σκέφτομαι εγώ / Πόσο «σκέφτεται» ο Η/Υ !

◆ Περιοχές για τη μεταβλητή ελέγχου

◆ **FOR (i, lower TO upper)**

αν **lower ≤ upper**, θα γίνουν **upper – lower + 1** επαναλήψεις, αλλιώς καμία

◆ **FOR (i, upper DOWNTO lower)**

αν **lower ≤ upper**, θα γίνουν **upper – lower + 1** επαναλήψεις, αλλιώς καμία

◆ **FOR (i, 1 TO 20 STEP 3)**

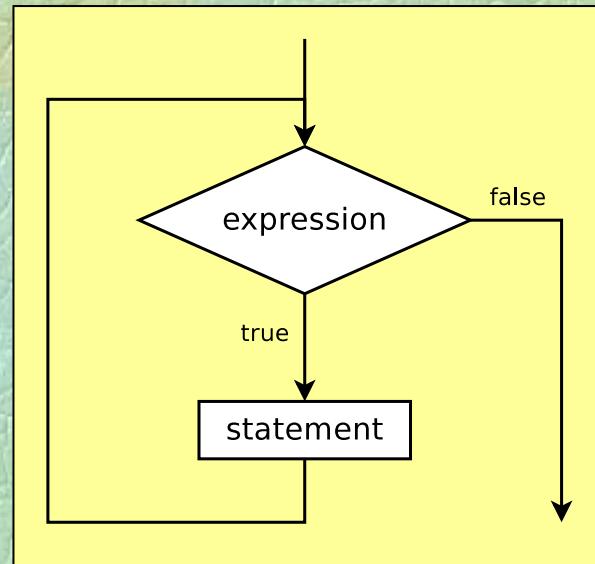
i παίρνει τις τιμές: 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19

◆ **FOR (i, 100 DOWNTO 50 STEP 5)**

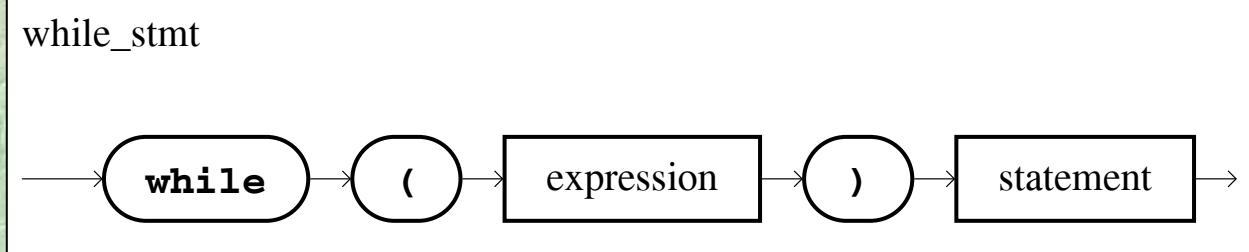
i παίρνει τις τιμές: 100, 95, 90, 85, ..., 60, 55, 50

- ◆ Ειδικές περιπτώσεις για τα όρια:
FOR (i, 10 TO 10) ... // μία φορά
FOR (i, 12 TO 10) ... // καμία φορά
- ◆ Η μεταβλητή ελέγχου δεν είναι ορισμένη μετά το τέλος του βρόχου
- ◆ Η μεταβλητή ελέγχου δεν μπορεί να μεταβληθεί (π.χ. με ανάθεση) μέσα στο σώμα του βρόχου
- ◆ Τα όρια (και το βήμα) υπολογίζονται μια φορά στην αρχή

- ◆ Βρόχος όσο ικανοποιείται μια συνθήκη
- ◆ Λογικό διάγραμμα

- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

- ◆ Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- ◆ Αν η συνθήκη είναι αρχικά ψευδής, ο βρόχος τερματίζεται χωρίς να εκτελεστεί το σώμα
- ◆ Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή while (iii)

◆ Δυνάμεις του δύο, ξανά

```
PROGRAM powers_of_two_2 ()
{
    int i, p;
    p = 1; i = 0;
    while (p <= 10000000) {
        WRITELN(2, "^", i,
                " = ", p);
        p = p * 2;
        i = i + 1;
    }
}
```

Αναλλοίωτη: $p = 2^i$

$2^0 = 1$
$2^1 = 2$
$2^2 = 4$
$2^3 = 8$
...
$2^{22} = 4194304$
$2^{23} = 8388608$

◆ Άπειρος βρόχος

```
PROGRAM line_punishment ()  
{  
    while (true)  
        WRITELN("I must not tell lies");  
}
```

```
I must not tell lies  
I must not tell lies  
I must not tell lies  
...
```

Break

Διακόπτουμε ένα πρόγραμμα με **Ctrl+C** ή **Ctrl+Break**

◆ Άπειρος βρόχος, λιγότερο προφανής

```
PROGRAM another_infinite_loop ()
{
    int x = 17;
    while (x > 0)
        x = (x + 42) % 2012;
}
```

x
17
59
101
143
185
...
1991
21
63
105
...

Αναλλοίωτη: το x είναι θετικός και περιττός ακέραιος

◆ Πρώτοι αριθμοί

```

PROGRAM primes ()
{
    int p, t;
    WRITELN(2);
    FOR (p, 3 TO 1000 STEP 2)
    {
        t = 3;
        while (p % t != 0) t = t+2;
        if (p == t) WRITELN(p);
    }
}

```

*Αναλλοίωτη του **while**: το p δε διαιρείται με κανέναν αριθμό ≥ 2 και $\leq t$*

<u>Output</u>	p	t
2	3	3
3	5	3
5	5	5
7	7	3
11	5	5
...	7	7
997	9	3
	11	3
		5
		7
...	...	...
997	997	997
999		3

- ◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b ,
ένας απλός αλγόριθμος

```
z = MIN(a, b);
while (a % z != 0 OR b % z != 0)
    z = z - 1;
WRITELN(z);
```

*Αναλλοίωτη: δεν υπάρχει αριθμός $w > z$
που να διαιρεί και τον a και τον b*

Πολυπλοκότητα: $O(\text{MIN}(a, b))$

◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b ,
αλγόριθμος με αφαιρέσεις

- Ιδέα 1: αν $a > b$ τότε $\text{gcd}(a, b) = \text{gcd}(a-b, b)$

```
while (a > 0 AND b > 0)
    if (a > b) a = a - b; else b = b - a;
writeln(a+b);
```

- Στη χειρότερη περίπτωση, η πολυπλοκότητα είναι τώρα $O(\text{MAX}(a, b))$
- Στη μέση περίπτωση όμως, αυτός ο αλγόριθμος είναι καλύτερος του προηγούμενου

◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b ,
αλγόριθμος του Ευκλείδη

- Ιδέα 2: αν $a > b$ τότε $\text{gcd}(a, b) = \text{gcd}(a \bmod b, b)$

```
while (a > 0 AND b > 0)
    if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
writeln(a+b);
```

- $\text{gcd}(54, 16) = \text{gcd}(6, 16) = \text{gcd}(6, 4) =$
 $\text{gcd}(2, 4) = \text{gcd}(2, 0) = 2$
- $\text{gcd}(282, 18) = \text{gcd}(12, 18) = \text{gcd}(12, 6) =$
 $\text{gcd}(0, 6) = 6$
- Πολυπλοκότητα: $O(\log(a+b))$

Εντολή while (x)

```
PROGRAM gcd ()
{
    int a, b;

    WRITE("Give a: "); a = READ_INT();
    WRITE("Give b: "); b = READ_INT();
    WRITE("gcd(", a, ", ", b, ") = ");

    a = abs(a); b = abs(b);

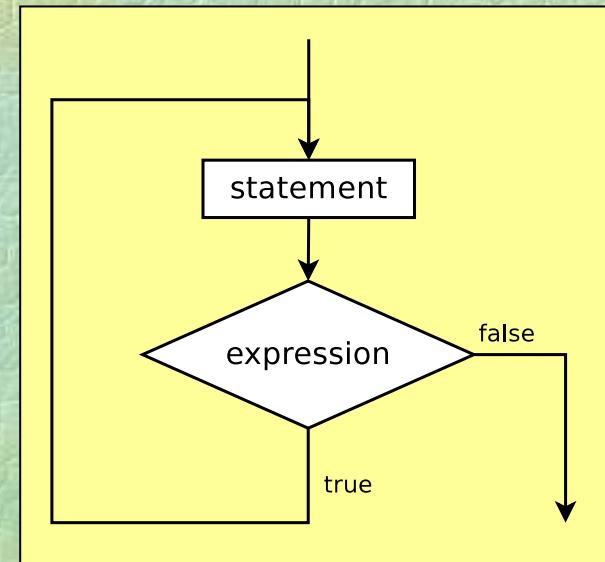
    while (a > 0 && b > 0)
        if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
    WRITELN(a+b);

}
```

Εντολή do ... while

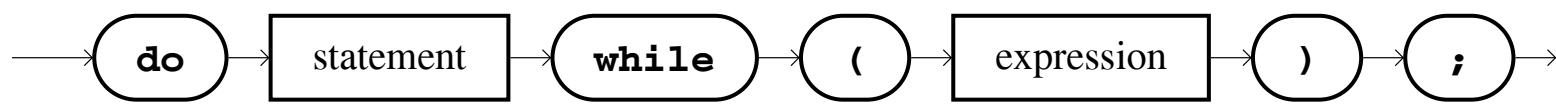
(i)

- ◆ Βρόχος με τη συνθήκη να αποτιμάται στο τέλος κάθε επανάληψης
- ◆ Λογικό διάγραμμα

- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

do_while_stmt

- ◆ Ο έλεγχος της συνθήκης γίνεται στο τέλος κάθε επανάληψης (και όχι στην αρχή)
- ◆ Το σώμα του βρόχου εκτελείται τουλάχιστον μία φορά
- ◆ Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- ◆ Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

◆ Αριθμοί Fibonacci

$$F_0 = 0, \quad F_1 = 1$$

$$F_{n+2} = F_n + F_{n+1}, \quad \forall n \in \mathbf{N}$$

0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144,
233, 377, 610, 987, 1597, 2584, 4181, ...

◆ Πρόβλημα: ποιος είναι ο μεγαλύτερος αριθμός Fibonacci που δεν υπερβαίνει το n ;

$$F_k \leq n \text{ και } F_{k+1} > n$$

◆ NB: Η ακολουθία Fibonacci είναι αύξουσα

Εντολή do ... while

(iv)

```
PROGRAM fibonacci ()
{
    int n, current, previous, next;
    WRITE("Give n: "); n = READ_INT();
    if (n <= 1) WRITELN(n);
    else {
        previous = 0; current = 1;
        do {
            next = current + previous;
            previous = current;
            current = next;
        } while (current <= n);
        WRITELN(previous);
    }
}
```

```
Give n: 20↵
13
Give n: 100↵
89
Give n: 987↵
987
```

Αναλλοίωτη;

Εντολή do ... while

(v)

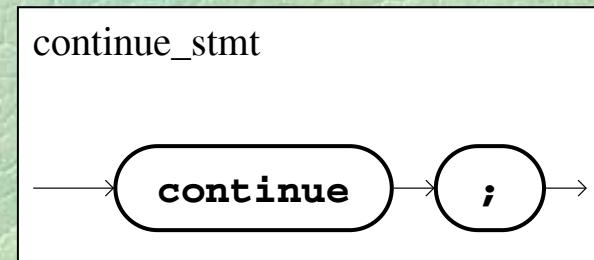
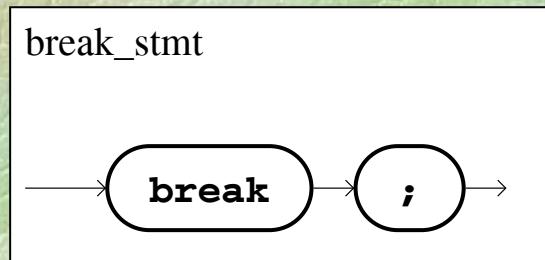
```
PROGRAM bigsum ()
{
    int sum, number; char symbol;
    do {
        sum = 0;
        do {
            number = READ_INT();
            sum = sum + number;
            do symbol = getchar();
            while (symbol != '+' AND
                   symbol != '=');
        } while (symbol == '+');
        WRITELN(sum);
    } while (true);
}
```

8+
9=
17
6+
3+
12+
21=
42

Break

Εντολές break και continue (i)

- ◆ Η **break** προκαλεί τον άμεσο (πρόωρο) τερματισμό ενός βρόχου
- ◆ Η **continue** προχωράει αμέσως στην επόμενη επανάληψη ενός βρόχου

Εντολές break και continue (ii)

◆ Η ατυχής εικασία...

Ένας φίλος μας μαθηματικός ισχυρίζεται ότι για κάθε πρώτο αριθμό p ισχύει:

$$(17p) \text{ mod } 4217 \neq 42$$

◆ Θα προσπαθήσουμε να βρούμε αντιπαράδειγμα!

◆ Δηλαδή έναν πρώτο αριθμό p τέτοιον ώστε

$$(17p) \text{ mod } 4217 = 42$$

Εντολές break και continue (iii)

- ◆ Θα τροποποιήσουμε το πρόγραμμα υπολογισμού των πρώτων αριθμών

```
PROGRAM primes ()
{
    int p, t;
    WRITELN(2);
    FOR (p, 3 TO 1000 STEP 2)
    {
        t = 3;
        while (p % t != 0) t = t+2;
        if (p == t) WRITELN(p);
    }
}
```

Εντολές break και continue

(iv)

```
PROGRAM prime_conj ()
{
    int p, t;
    FOR (p, 3 TO 1000000 STEP 2) {
        t = 3;
        while (p % t != 0) t = t+2;
        if (p != t) continue;
        if ((17 * p) % 4217 == 42) {
            WRITESPLN("Counterexample:", p);
            break;
        }
    }
}
```

αν το p δεν
είναι πρώτος,
προχώρησε
στο επόμενο p

μόλις βρεις
αντιπαράδειγμα
σταμάτησε

$$17 \times 140,443 = 2,387,531 = 559 \times 4217 + 42$$

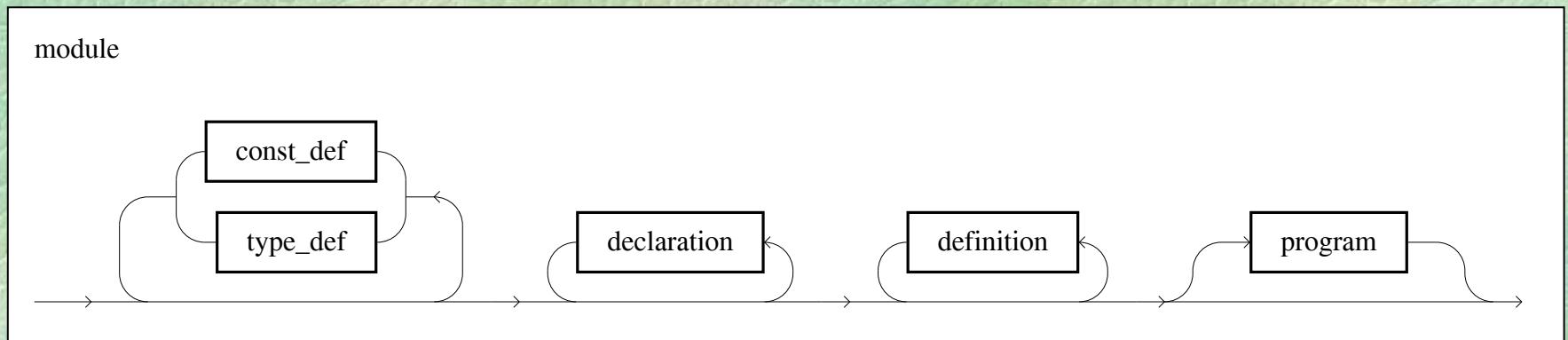
Κενή εντολή

- ◆ Συμβολίζεται με ένα semicolon
- ◆ Δεν κάνει τίποτα όταν εκτελείται
- ◆ Παράδειγμα

```
if (x>4) {  
    y = 1;  
    x = x-5;  
    ;           // κενή εντολή  
}
```

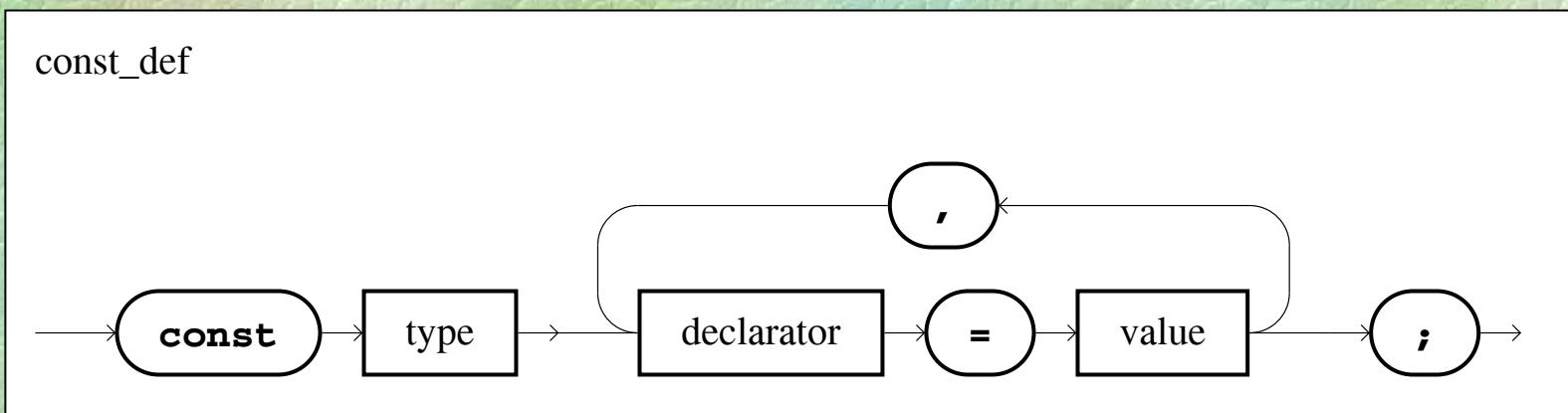
Δομή του προγράμματος, ξανά

- ◆ Μονάδα κώδικα **module**
  - ◆ βρίσκεται σε ξεχωριστό αρχείο προγράμματος
- ◆ Αποτελείται από:
  - ◆ δηλώσεις σταθερών και τύπων
  - ◆ δηλώσεις και ορισμούς υποπρογραμμάτων
  - ◆ τον ορισμό ενός (απλού) προγράμματος

◆ Σαν μεταβλητές, αλλά:

- ◆ προηγείται η λέξη-κλειδί **const**
- ◆ υποχρεωτική αρχικοποίηση
- ◆ απαγορεύεται η ανάθεση

◆ Παραδείγματα

```
const int N = 100000;  
const REAL pi = 3.1415926535,  
                  e = 2.7182818284;  
const char SPACE = ' ';
```

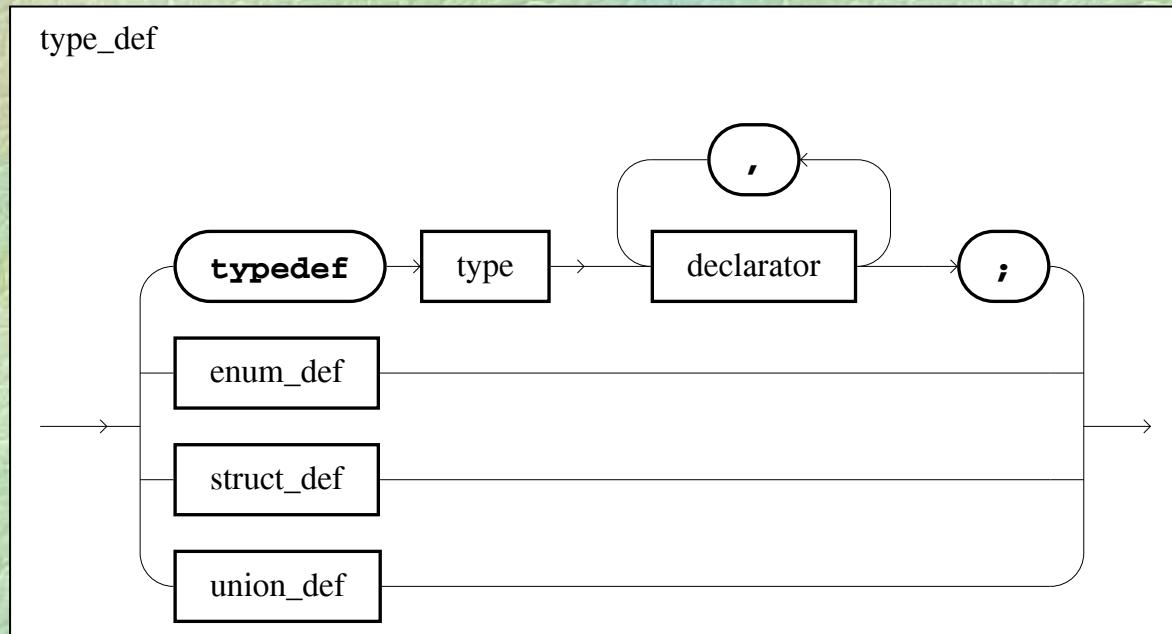
◆ Χρήση αντί των σταθερών εκφράσεων

◆ π.χ. **FOR (i, 1 TO N) ...**

◆ Προκαθορισμένες σταθερές

◆ π.χ. **INT_MIN, INT_MAX**

- ◆ Σαν δηλώσεις μεταβλητών, αλλά:
  - ◆ προηγείται η λέξη-κλειδί **typedef**
  - ◆ όχι αρχικοποίηση
  - ◆ δηλώνουν ονόματα τύπων, όχι μεταβλητών

◆ Παραδείγματα

```
typedef int number;  
typedef bool bit;  
typedef REAL real;
```

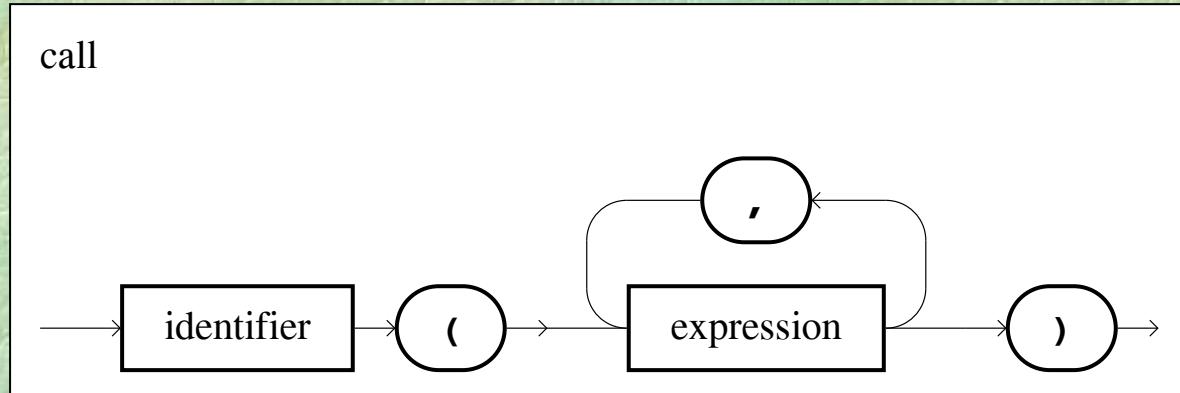
◆ Χρήση αντί των τύπων

```
number n;  
bit b;    real r;
```

◆ Προκαθορισμένοι τύποι

◆ π.χ. **int, REAL, bool, char**

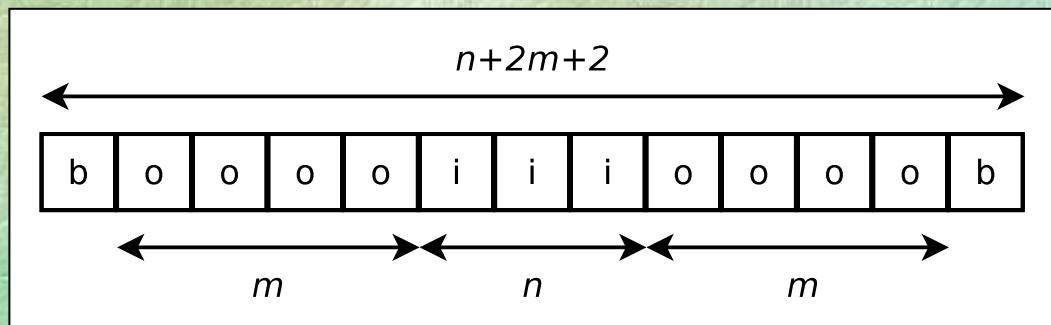
- ◆ Ορίζονται στο τμήμα δηλώσεων
- ◆ Κάθε ορισμός διαδικασίας περιέχει:
  - την επικεφαλίδα της
  - το σώμα της
- ◆ Καλούνται με αναγραφή του ονόματός τους και απαρίθμηση των παραμέτρων

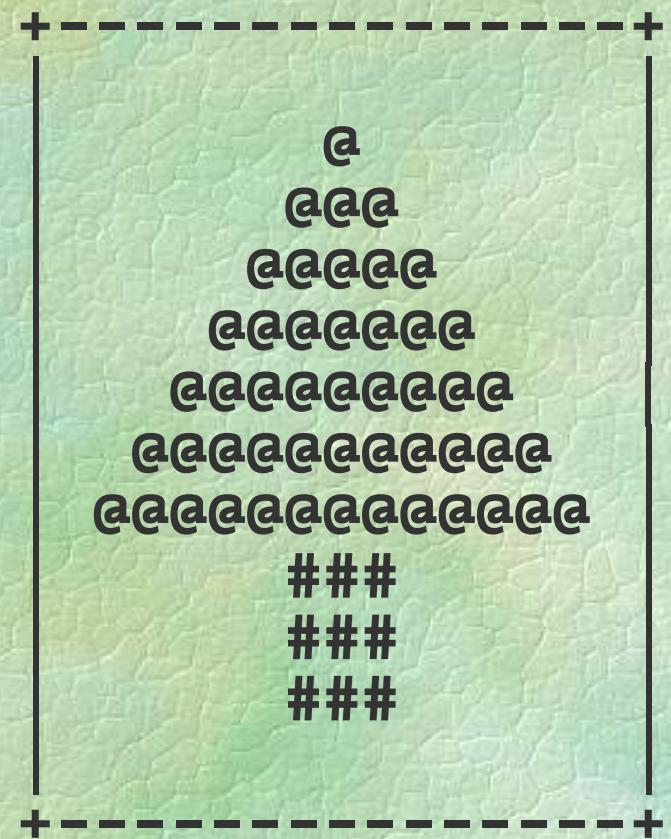
- ◆ Εμβέλεια ενός ονόματος (π.χ. μεταβλητής) είναι το τμήμα του προγράμματος όπου επιτρέπεται η χρήση του
- ◆ Τοπικά (local) ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται σε ένα υποπρόγραμμα
- ◆ Γενικά (global) ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται έξω από υποπρόγραμμα και έχουν εμβέλεια σε ολόκληρο το module

- ◆ Τυπικές (formal) παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι οι αυτές που ορίζονται στην επικεφαλίδα του
- ◆ Πραγματικές (actual) παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που δίνονται κατά την κλήση του
- ◆ Σε κάθε κλήση, οι πραγματικές παράμετροι πρέπει να αντιστοιχούν μία προς μία στη σειρά και στον τύπο με τις τυπικές

- ◆ Χριστουγεννιάτικη καρτ ποστάλ
- ◆ Κάθε γραμμή έχει τη μορφή:

- ◆ **b, i, o** : áκρα, μέσο και υπόλοιπο γραμμής
- ◆ **n, m** : διαστάσεις

Διαδικασίες

(v)

```
PROC line (char border, int n, char inside,  
           int m, char outside)
```

{

```
int i;
```

τοπική μεταβλητή

```
WRITE(border);          // αριστερό πλαίσιο  
FOR (i, 1 TO m) WRITE(outside);  
FOR (i, 1 TO n) WRITE(inside);  
FOR (i, 1 TO m) WRITE(outside);  
WRITELN(border);        // δεξιό πλαίσιο
```

}

όνομα διαδικασίας

εμβέλεια
του **i**

τυπικές
παράμετροι

```
PROC line (char border, int n, char inside,  

           int m, char outside)  

{ ... }
```

PROGRAM tree_postcard ()

```
{  

    int i;  

    line('+', 15, '-', 0, ' '); // πάνω πλαίσιο  

    line('|', 15, ' ', 0, ' ');  

    FOR (i, 1 TO 13 STEP 2)  

        line('|', i, '@', (15-i)/2, ' ');  

    FOR (i, 1 TO 3)  

        line('|', 3, '#', 6, ' ');  

    line('|', 15, ' ', 0, ' ');  

    line('+', 15, '-', 0, ' '); // κάτω πλαίσιο  

}
```

πραγματικές
παράμετροι

◆ Σύγκρουση ονομάτων

- ◆ όταν μία παράμετρος ή τοπική μεταβλητή έχει ένα όνομα που χρησιμοποιείται ήδη σε εξωτερικότερη εμβέλεια
- ◆ το όνομα στο εσωτερικότερο block **κρύβει** αυτό στο εξωτερικότερο block
- ◆ Εκτέλεση με το χέρι
- ◆ Trace tables

```
int a, b, c;

PROC p42 (int y, int b) {
    int c = 42;    WRITESPLN(a, b, c, y);
    a = a + b;   c = c + 1;   b = c + b;   y = y-1;
    WRITESPLN(a, b, c, y);
}

PROC p17 (int a, int x) {
    int b = 17;    WRITESPLN(a, b, c, x);
    p42(b, x);    WRITESPLN(a, b, c, x);
}

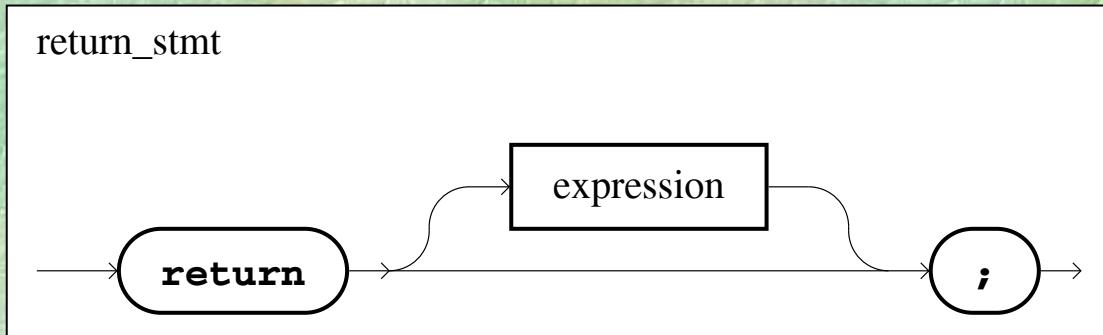
PROGRAM proc_example () {
    a = 1;   b = 2;   c = 3;   p17(b, c);   p42(c, a);
}
```

Global	a	b	c
	1	2	3
	4		
	8		
p17	a	x	b
	2	3	17
p42	y	b	c
	17	3	42
	16	46	43
p42	y	b	c
	3	4	42
	2	47	43

Output

2 17 3 3
 1 3 42 17
 4 46 43 16
 2 17 3 3
 4 4 42 3
 8 47 43 2

- ◆ Όπως οι διαδικασίες, αλλά επιστρέφουν μια τιμή ως **αποτέλεσμα**
- ◆ Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εντολές αλλά μόνο σε παραστάσεις
- ◆ Επιστροφή αποτελέσματος με την εντολή **return** (και χωρίς παράσταση, για διαδικασίες)


```
FUNC int gcd (int a, int b)
{
    a = abs(a); b = abs(b);
    while (a > 0 AND b > 0)
        if (a > b) a = a % b;
        else         b = b % a;
    return a+b;
}

PROGRAM gcd_func ()
{
    int x, y;

    WRITE("Give x: "); x = READ_INT();
    WRITE("Give y: "); y = READ_INT();
    WRITESPLN("gcd is:", gcd(x, y));
}
```

Δομημένος προγραμματισμός

- ◆ **Ιδέα:** κάθε ανεξάρτητη λειτουργία του προγράμματος πρέπει να αντιστοιχεί σε ανεξάρτητο υποπρόγραμμα
- ◆ **Πλεονεκτήματα**
  - Ευκολότερη ανάπτυξη προγραμμάτων («διαιρεί και βασίλευε»)
  - Ευκολότερη ανίχνευση σφαλμάτων
  - Επαναχρησιμοποίηση έτοιμων υποπρογραμμάτων

Βαθιαία συγκεκριμενοποίηση

◆ Περιγραφή επίλυσης προβλήματος

- Εισαγωγή και αποθήκευση δεδομένων
  - τρόπος εισαγωγής δεδομένων
  - έλεγχος ορθότητας δεδομένων
- Αλγόριθμος επεξεργασίας
  - περιγραφή του αλγορίθμου
  - κωδικοποίηση στη γλώσσα προγραμματισμού
- Παρουσίαση αποτελεσμάτων
  - τρόπος και μορφή παρουσίασης αποτελεσμάτων

◆ Ποιοτικά χαρακτηριστικά προγραμμάτων

- Αναγνωσιμότητα
  - απλότητα
  - κατάλληλη επιλογή ονομάτων, π.χ.
monthly_income   incomeBeforeTaxes
  - στοίχιση
  - σχόλια
- Φιλικότητα προς το χρήστη
- Τεκμηρίωση
- Συντήρηση
- Ενημέρωση

Παρουσίαση και συντήρηση (ii)

◆ Στοίχιση

- Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

PROGRAM ...

{

δηλώσεις
εντολές

}

PROC ...

{

δηλώσεις
εντολές

}

FUNC ...

{

δηλώσεις
εντολές

}

- Απλές εντολές

if (...) εντολή
else εντολή

while (...) εντολή
FOR (...) εντολή

◆ Στοίχιση (συνέχεια)

- Σύνθετες εντολές

```
if (...) {      while (...) {      for (...) {  
    εντολές          εντολές          εντολές  
}                  }                  }  
else {  
  εντολές  
}  
do {  
  εντολές  
} while (...);
```

◆ Στοίχιση (συνέχεια)

- Σύνθετες εντολές (συνέχεια)

```
switch (...) {  
    case τιμή1 : εντολές1  
    case τιμή2 : εντολές2  
    ...  
    case τιμήn : εντολέςn  
    default : εντολέςn+1  
}
```

Έξοδος με μορφοποίηση

- ◆ Ακέραιες τιμές

```
WRITELN (FORM(42, 4));
```


4 2

- ◆ ... αλλά και οτιδήποτε άλλο

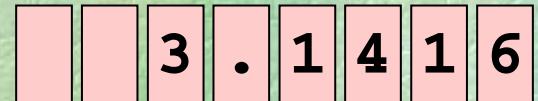
```
WRITELN (FORM("hello", 8));
```


h e l l o

- ◆ Πραγματικές τιμές

```
WRITELN (FORM(3.1415926, 8, 4));
```


3 . 1 4 1 6 2

Αρχεία κειμένου

◆ Ανακατεύθυνση εισόδου και εξόδου

```
PROGRAM redirection ()
{
    int n, i, sum = 0;

    INPUT( "file-to-read-from.txt" );
    OUTPUT( "file-to-write-to.txt" );

    n = READ_INT();
    FOR (i, 1 TO n)
        sum = sum + READ_INT();
    WRITELN(sum);
}
```

Τακτικοί τύποι

◆ Οι τύποι **int**, **bool** και **char**

◆ Απαριθμητοί τύποι

```
enum color {white, red, blue, green,  
            yellow, black, purple};
```

```
enum sex {male, female};
```

```
enum day_t {mon, tue, wed, thu,  
            fri, sat, sun};
```

```
enum color c = green;
```

```
typedef enum day_t day;
```

```
day d = fri;
```

◆ Πράξεις με τακτικούς τύπους

- τελεστές σύγκρισης ==, !=, <, >, <=, >=

- ◆ Δομημένη μεταβλητή: αποθηκεύει μια συλλογή από τιμές δεδομένων
- ◆ Πίνακας (array): δομημένη μεταβλητή που αποθηκεύει πολλές τιμές του ίδιου τύπου

int n[5];

ορίζει έναν πίνακα πέντε ακεραίων, τα στοιχεία του οποίου είναι:

n[0] , n[1] , n[2] , n[3] , n[4]

και έχουν τύπο **int**

◆ Παραδείγματα

```
REAL a[10];
int b[20];
char c[30];
```

...

```
a[1] = 4.2;
a[3] = READ_REAL();
a[9] = a[1];

b[2] = b[2]+1;

c[26] = 't';
```

◆ Διάβασμα ενός πίνακα

- γνωστό μέγεθος
FOR (i, 0 TO 9) a[i] = READ_INT();
- πρώτα διαβάζεται το μέγεθος
n = READ_INT();
FOR (i, 0 TO n-1)
a[i] = READ_INT();
- στα παραπάνω πρέπει να προηγηθούν
int a[100]; // κάτι όχι μικρότερο του 10
int i, n;

◆ Διάβασμα ενός πίνακα (συνέχεια)

- τερματισμός με την τιμή 0 (φρουρός/sentinel)

```
x = READ_INT(); i=0;
while (x != 0) {
    a[i] = x; i = i+1; x = READ_INT();
}
```
- στο παραπάνω πρέπει να προηγηθούν

```
int a[100], x;
int i;
```
- Προσοχή: δε γίνεται έλεγχος για το πλήθος των στοιχείων που δίνονται!

Πράξεις με πίνακες

◆ Απλές πράξεις, π.χ.

a[k] = a[k]+1;

a[k] = a[1]+a[n];

FOR (i, 0 TO 9) WRITELN(a[i]);

if (a[k] > a[k+1]) ...

◆ Αρχικοποίηση (με μηδενικά)

FOR (i, 0 TO 9) a[i]=0;

◆ Εύρεση ελάχιστου στοιχείου

x = a[0];

FOR (i, 1 TO 9) if (a[i] < x) x = a[i];

- ◆ **Πρόβλημα** (αναζήτησης): δίνεται ένας πίνακας ακεραίων **a** και ζητείται να βρεθεί αν υπάρχει ο ακέραιος **x** στα στοιχεία του

```
PROGRAM linsearch ()
```

```
{
```

```
    int x, n, a[100];  
    άλλες δηλώσεις;  
    τίτλος επικεφαλίδα;  
    οδηγίες στο χρήστη;  
    x = READ_INT();  
    διάβασμα του πίνακα;  
    ψάξιμο στον πίνακα για τον x;  
    παρουσίαση αποτελεσμάτων  
}
```

◆ Μια δυνατή συγκεκριμενοποίηση

```
n = READ_INT();  
FOR (i, 0 TO n-1) a[i] = READ_INT();  
i=0;  
while (i < n AND a[i] != x) i=i+1;  
if (i < n)  
    WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

- Στη χειρότερη περίπτωση θα ελεγχθούν όλα τα στοιχεία του πίνακα
- Απαιτούνται $a n + b$ βήματα $\Rightarrow$ γραμμική (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #1

```
i = 0;  
do  
    if (a[i] == x) break; else i = i+1;  
while (i < n);  
  
if (i < n)  
    WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #2

```
i = 0;  
do  
    if (a[i] == x) found = true;  
    else { found = false; i = i+1; }  
while (NOT found AND i < n);  
  
if (found)  
    WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

◆ Εναλλακτική συγκεκριμένοποίηση #3

```
i = 0; found = false;  
do  
    if (a[i] == x) found = true;  
    else i = i+1;  
while (NOT found AND i < n);  
  
if (found)  
    WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #4

```
i = 0;  
do {  
    found = a[i] == x;  
    i = i+1;  
} while (NOT found AND i < n);  
  
if (found)  
    WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i-1);  
else  
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

- ◆ Προϋπόθεση: ο πίνακας να είναι ταξινομημένος, π.χ. σε αύξουσα διάταξη
- ◆ Είναι πολύ πιο αποδοτική από τη γραμμική αναζήτηση
  - Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $a \log_2 n + b$ βήματα (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

◆ Το πρόγραμμα

```
const int N = 100;

PROGRAM binsearch ()
{
    int i, x, n, first, last, mid, a[N];
    Mήνυμα επικεφαλίδα και οδηγίες χρήσης;
    n = READ_INT(); // κατά αύξουσα σειρά
    FOR (i, 0 TO n-1) a[i] = READ_INT();
    x = READ_INT();
    Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος
}
```

◆ Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος

```
first = 0; last = n-1;
while (first <= last) {
    mid = (first + last) / 2;
    if (x < a[mid]) last = mid-1;
    else if (x > a[mid]) first = mid+1;
    else break;
}
if (first <= last)
    WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", mid);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Πολυδιάστατοι πίνακες

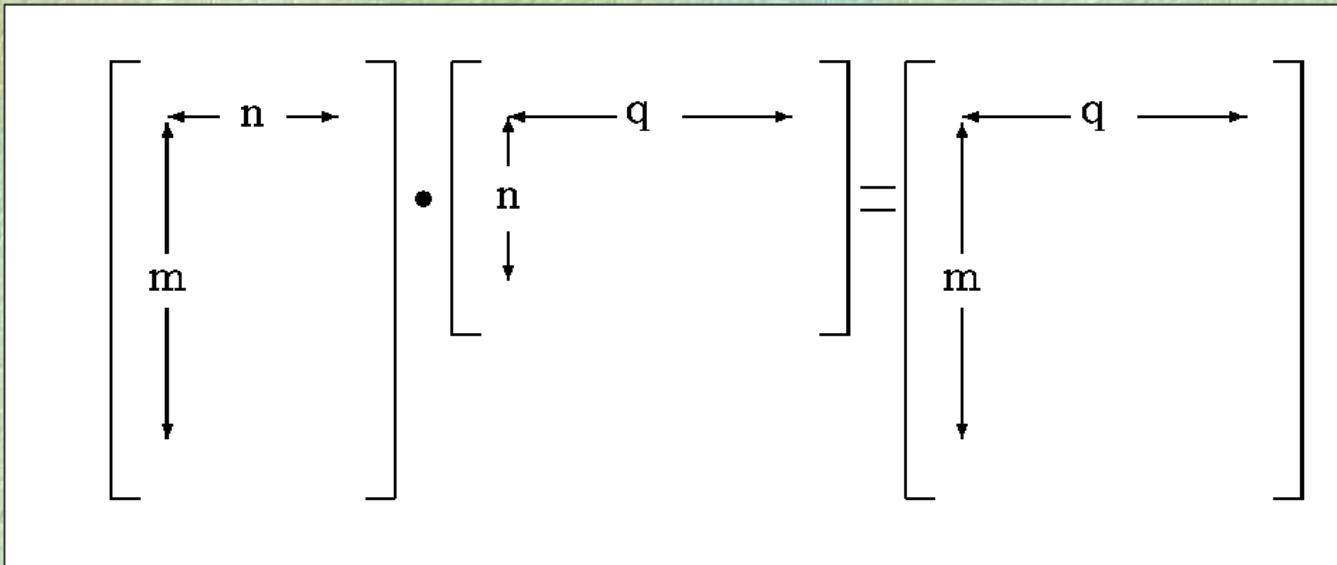
◆ Παράδειγμα

```
int a[10][16];  
...  
a[1][13] = 42;  
...  
FOR (i, 0 TO 9)  
  FOR (j, 0 TO 15)  
    a[i][j] = READ_INT();
```

Πολλαπλασιασμός πινάκων (i)

- ◆ Δίνονται οι πίνακες: a ($m \times n$), b ($n \times q$)
- ◆ Ζητείται ο πίνακας: $c = a b$ ($m \times q$) όπου:

$$c_{i,j} = \sum_{k=1}^n a_{i,k} b_{k,j}$$

◆ Το πρόγραμμα

```
REAL a[m][n], b[n][q], c[m][q];  
...  
FOR (i, 0 TO m-1)  
  FOR (j, 0 TO q-1) {  
    c[i][j] = 0;  
    FOR (k, 0 TO n-1)  
      c[i][j] = c[i][j] +  
        a[i][k]*b[k][j];  
  }
```

◆ Διδιάστατοι πίνακες ($n \times n$) που περιέχουν όλους τους φυσικούς μεταξύ 0 και $n^2 - 1$

- το άθροισμα των στοιχείων κάθε στήλης, γραμμής και διαγωνίου είναι σταθερό

◆ Πρόβλημα: κατασκευή μαγικού τετραγώνου ($n \times n$) για περιττό n

10	9	3	22	16
17	11	5	4	23
24	18	12	6	0
1	20	19	13	7
8	2	21	15	14

Μαγικά τετράγωνα

(ii)

0								

0								

0								

3								

3								
	4							
		0						
1								
2								

3								
	5	4						
			0					
1								
2								

3								
	5	4						
			6	0				
1								
2								

3								
	5	4						
			6	0				
1								
2								

3								
	5	4						
			6	0				
1								
8	2							

9	3							
	5	4						
			6	0				
1								
8	2							

10	9	3						
	5	4						
			6	0				
1								
8	2							

10	9	3						
	11	5	4					
				6	0			
1								
8	2							

◆ Κατασκευή για περιττό n

```
int a[17][17], i, j, k, h, m, n=5;  
  
i = n/2; j=n; k=0;  
FOR (h, 1 TO n) {  
    j=j-1; a[i][j]=k; k=k+1;  
    FOR (m, 2 TO n) {  
        j=(j+1)%n; i=(i+1)%n;  
        a[i][j]=k; k=k+1;  
    }  
}  
  
FOR (i, 0 TO n-1) {  
    FOR (j, 0 TO n-1) WRITE(FORM(a[i][j], 4));  
    WRITELN();  
}
```

◆ Τύπος **REAL**

- προσεγγίσεις πραγματικών αριθμών
- **trunc**: ακέραιο μέρος (αποκοπή)
- **floor**: ακέραιος που δεν υπερβαίνει
- **round**: στρογγυλοποίηση

◆ Παράσταση κινητής υποδιαστολής

- mantissa και εκθέτης $\pm m \cdot 2^x$
όπου $0.5 \leq m < 1$ και $x \in \mathbf{Z}$ ή $m = x = 0$
- το m είναι περιορισμένης ακρίβειας,
π.χ. 8 σημαντικά ψηφία

◆ Αριθμητικά σφάλματα

$$1000000 + 0.000000001 = 1000000 \quad \text{γιατί;}$$

◆ Αναπαράσταση των αριθμών

$$1000000 \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$$

$$0.000000001 \approx 0.53687091 \cdot 2^{-29}$$

$$\approx 0.00000000 \cdot 2^{20}$$

$$\text{άθροισμα} \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$$

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (i)

◆ Χωρίς χρήση της συνάρτησης **sqr**

◆ Μέθοδος Newton

- Δίνεται ο αριθμός $x > 0$
- Έστω προσέγγιση y της ρίζας, με $y \leq \sqrt{x}$
- Έστω $z = x / y$
- Το z είναι προσέγγιση της ρίζας, με $\sqrt{x} \leq z$
- Για να βρω μια καλύτερη προσέγγιση, παίρνω το μέσο όρο των y και z
- Επαναλαμβάνω όσες φορές θέλω

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (ii)

◆ Χωρίς χρήση της συνάρτησης **sqr**

$$y_0 = 1 \quad y_{i+1} = \frac{1}{2} \left(y_i + \frac{x}{y_i} \right)$$

◆ Παράδειγμα: $\sqrt{37}$ (6.08276253)

$$y_0 = 1$$

$$y_4 = 6.143246$$

$$y_1 = 19$$

$$y_5 = 6.083060$$

$$y_2 = 10.473684$$

$$y_6 = 6.082763$$

$$y_3 = 7.003174$$

...

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iii)

```
FUNC REAL sqroot (REAL x)
{
    const REAL epsilon = 0.00001; // 1E-5
    REAL old, new = 1;

    do {
        old = new;
        new = (old + x/old) / 2;
    } while (NOT ( /* συνθήκη τερματισμού */ ));
    return new;
}
```

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iv)

◆ Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού

- Σταθερός αριθμός επαναλήψεων
n == 20
  - Επιτυχής εύρεση ρίζας **λάθος!**
new * new == x
  - Απόλυτη σύγκλιση
abs(new * new - x) < epsilon
  - Σχετική σύγκλιση
abs(new * new - x) / new < epsilon

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (v)

◆ Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού

- Απόλυτη σύγκλιση κατά Cauchy
 $\text{abs}(\text{new} - \text{old}) < \text{epsilon}$
- Σχετική σύγκλιση
 $\text{abs}(\text{new} - \text{old}) / \text{new} < \text{epsilon}$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (i)

- ◆ Συνημίτονο με ανάπτυγμα Taylor

$$\cos(x) = \sum_{i=0}^{\infty} (-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!}$$

- ◆ για τον όρο με δείκτη $i+1$ έχουμε:

$$(-1)^{i+1} \frac{x^{2i+2}}{(2i+2)!} = - \left[(-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!} \right] \frac{x^2}{(2i+1)(2i+2)}$$

- ◆ οπότε αν $n = 2i+1$ έχουμε:

$$newterm = -oldterm \frac{x^2}{n(n+1)}$$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (ii)

```
FUNC REAL mycos (REAL x)
{
    const REAL epsilon = 1E-5;
    REAL sqx = x * x, term = 1, sum = 1;
    int n = 1;

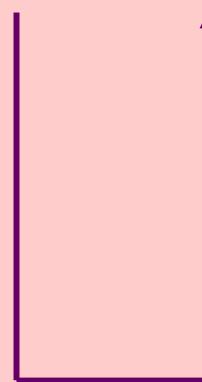
    do {
        n = n + 2;
        term = -term * sqx / (n*(n+1));
        sum = sum + term;
    } while (abs(term/sum) >= epsilon);
    return sum;
}
```

- ◆ Αναδρομικές διαδικασίες ή συναρτήσεις:
αυτές που καλούν τον εαυτό τους
- ◆ Το αρχικό πρόβλημα ανάγεται στην
επίλυση ενός ή περισσότερων μικρότερων
προβλημάτων του ίδιου τύπου
- ◆ Παράδειγμα: παραγοντικό
  - $n! = n * (n-1) * (n-2) * \dots * 2 * 1$
  - Αναδρομικός ορισμός
$$0! = 1 \quad (n+1)! = (n+1) * n!$$

◆ Παράδειγμα: παραγοντικό (συνέχεια)

```
FUNC int fact (int n)
{
    if (n==0) return 1;
    else        return fact(n-1) * n;
}
```

πρόγραμμα καλεί **fact(3)**
fact(3) καλεί **fact(2)**
fact(2) καλεί **fact(1)**
fact(1) καλεί **fact(0)**
fact(0)

συνεχίζει...
επιστρέφει 6
επιστρέφει 2
επιστρέφει 1
επιστρέφει 1

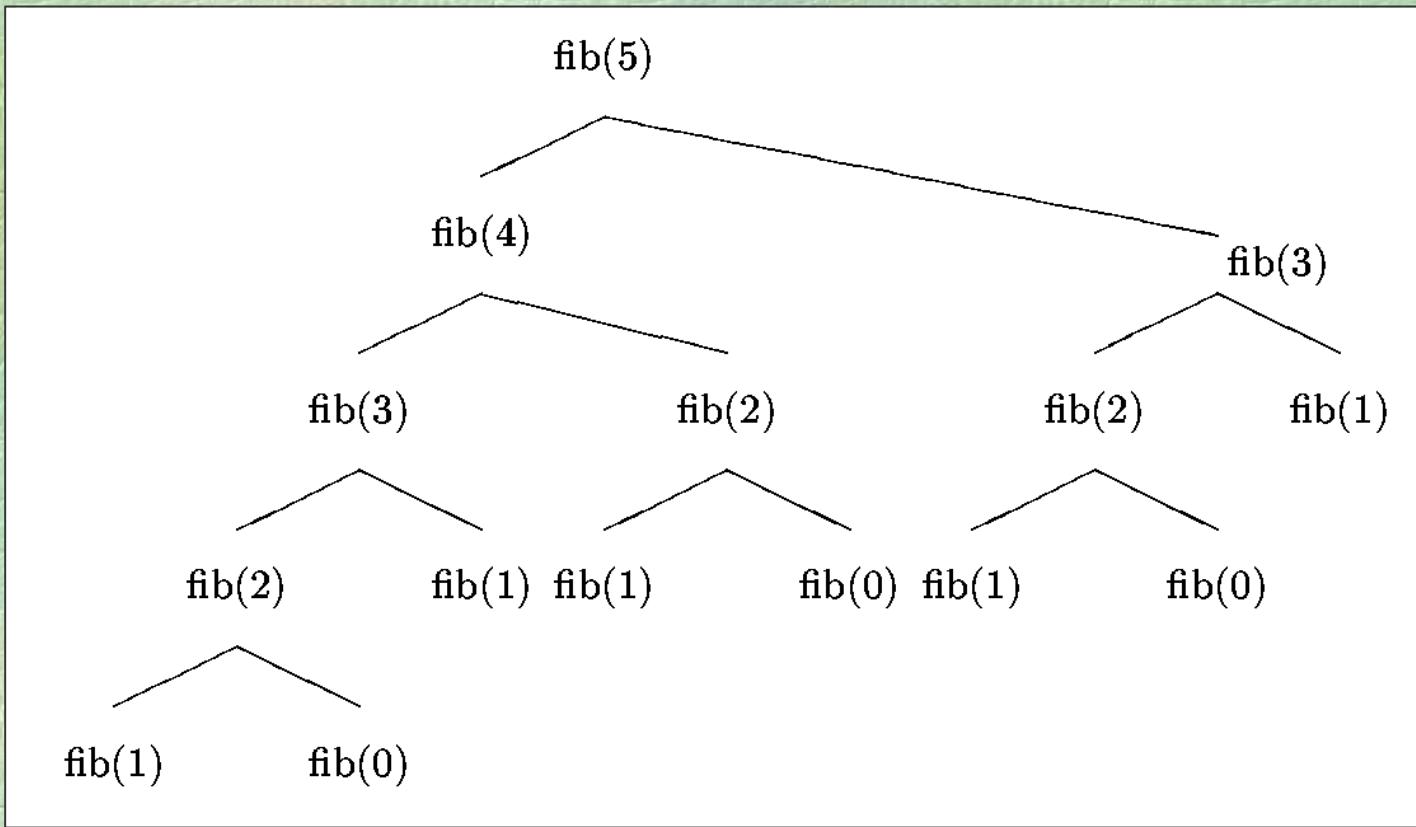
◆ Αριθμοί Fibonacci

- $F_0 = 0$, $F_1 = 1$
- $F_{n+2} = F_n + F_{n+1}$, $\forall n \in \mathbf{N}$

◆ Αναδρομική συνάρτηση υπολογισμού

```
FUNC int fib (int n)
{
    if (n==0 OR n==1)
        return n;
    else
        return fib(n-1) + fib(n-2);
}
```

- ◆ Αυτός ο αναδρομικός υπολογισμός των αριθμών Fibonacci δεν είναι αποδοτικός

◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης

- Αναδρομική υλοποίηση του αλγορίθμου του Ευκλείδη

```
FUNC int gcd (int i, int j)
{
    if (i==0 OR j==0)
        return i+j;
    else if (i > j)
        return gcd(i%j, j);
    else
        return gcd(i, j%i);
}
```

◆ Συνάρτηση παρόμοια με του Ackermann

$$z(i, j, 0) = j+1 \quad z(i, 0, 1) = i$$

$$z(i, 0, 2) = 0 \quad z(i, 0, n+3) = 1$$

$$z(i, j+1, n+1) = z(i, z(i, j, n+1), n) \quad , \forall i, j, n \in \mathbb{N}$$

```
FUNC int z (int i, int j, int n)
{
    if (n==0) return j+1;
    else if (j==0)
        if (n==1)          return i;
        else if (n==2)      return 0;
        else                return 1;
    else return z(i, z(i, j-1, n), n-1);
}
```

Αμοιβαία αναδρομή

```
FUNC int f2 (int n);      // function prototype

FUNC int f1 (int n)
{
    if (n==0) return 5;
    else       return f1(n-1) * f2(n-1);
}

FUNC int f2 (int n)
{
    if (n==0) return 3;
    else       return f1(n-1) + 2*f2(n-1);
}
```

◆ Είδη ορθότητας

- Συντακτική
- Νοηματική
- Σημασιολογική

◆ Σημασιολογική ορθότητα ελέγχεται:

- με δοκιμές (testing)
- με μαθηματική επαλήθευση

◆ Παράδειγμα: εύρεση γινομένου

```
FUNC int mult (int x, int y)
{
    int i, z = 0;
    FOR (i, 1 TO x) z = z+y;
    return z;
}
```

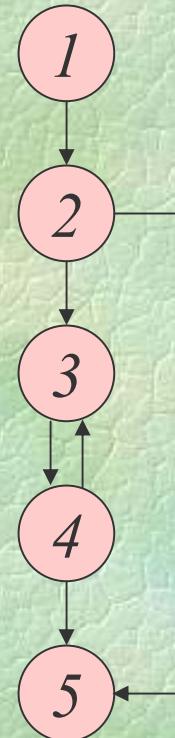
◆ Ισχυρισμός:

- Η συνάρτηση υπολογίζει το γινόμενο δυο φυσικών αριθμών x και y

- ◆ Εντοπισμός σημείων όπου θα γραφούν βεβαιώσεις

```
FUNC int mult (int x, int y)
{
    int i, /*1*/ z = 0; /*2*/
    FOR (i, 1 TO x)
        /*3*/ z = z+y /*4*/ ;
    /*5*/ return z;
}
```

- ◆ Καταγραφή όλων των δυνατών τρόπων ροής ελέγχου

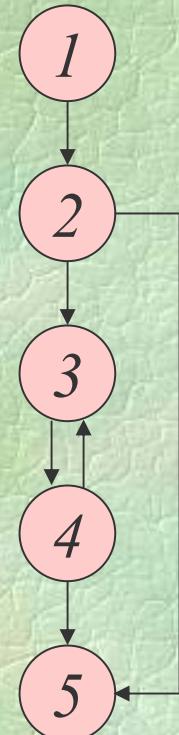

◆ Βεβαιώσεις

```

/*1 - Βεβαίωση εισόδου: x ≥ 0, y ≥ 0 */
z = 0;
/*2 : x ≥ 0, y ≥ 0, z = 0 */
FOR (i, 1 TO x)
    /*3 - Αναλλοίωτη βρόχου:
       x ≥ 0, y ≥ 0, i ≤ x, z = y * (i-1) */
    z = z+y
    /*4 : x ≥ 0, y ≥ 0, z = y * i */
    ;
/*5 - Βεβαίωση εξόδου: x ≥ 0, y ≥ 0, z = y * x */
return z;

```


◆ Επαλήθευση: για κάθε δυνατό τρόπο ροής $1 \rightarrow 2, 2 \rightarrow 3, 2 \rightarrow 5, 3 \rightarrow 4, 4 \rightarrow 3, 4 \rightarrow 5$

- ◆ Παράδειγμα: υπολογισμός δύναμης με επαναλαμβανόμενο τετραγωνισμό (Gauss)

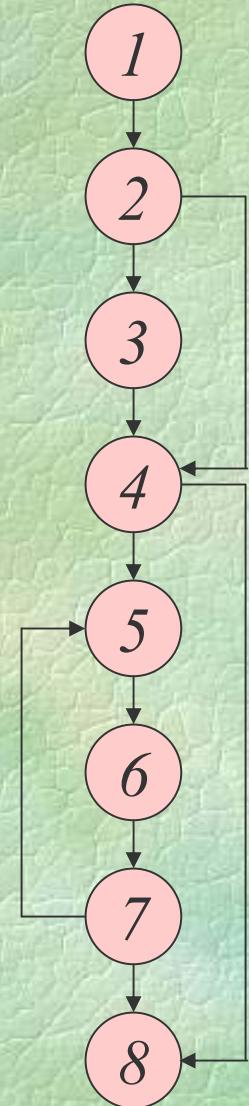
```
FUNC REAL power (REAL y, int j)
{
    /*1*/ REAL x=y, z; int i=j; /*2*/
    if (i<0) { /*3*/ x=1/x; i=abs(i); }
    /*4*/ z=1;
    while (i>0) {
        /*5*/ if (i%2 != 0) z=z*x;
        /*6*/ x=x*x; i=i/2; /*7*/
    }
    /*8*/ return z;
}
```

- ◆ Ροή ελέγχου
- ◆ Βεβαιώσεις

```

/* 1 – Βεβαίωση εισόδου: REAL y, int j */
/* 2 : x = y, i = j */
/* 3 : i < 0 */
/* 4 : i ≥ 0, yj = xi */
/* 5 – Αναλλοίωτη βρόχου: i ≥ 0, yj = z * xi */
/* 6 : i ≥ 0, yj = z * xi αν i άρτιος,
   yj = z * xi-1 αν i περιττός */
/* 7 : yj = z * xi */
/* 8 – Βεβαίωση εξόδου: yj = z */

```


◆ Μερική ορθότητα (partial correctness)

- αν το πρόγραμμα σταματήσει,
τότε το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

◆ Ολική ορθότητα (total correctness)

- το πρόγραμμα θα σταματήσει
και το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

◆ Τύποι δεδομένων

- Ακέραιοι αριθμοί
int   char
- Καθορισμός προσήμανσης
signed   unsigned
- Καθορισμός μεγέθους
short   long
- Αριθμοί κινητής υποδιαστολής
float   double

Από την **Pascal** στη C (ii)

char , signed char , unsigned char

signed short int , unsigned short int

signed int , unsigned int

signed long int , unsigned long int

float

double (REAL)

long double

Με κόκκινο χρώμα όσα μπορούν να παραλειφθούν.

Από την **Pascal** στη C (iii)

- ◆ Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

```
int main ()
{
    ...
    return 0;
}

void p (...)
{ ... }

int f (...)
{ ... }
```

```
PROGRAM example ()
{
    ...
}

PROC p (...)
{ ... }

FUNC int f (...)
{ ... }
```

Από την **Pascal** στη C (iv)

◆ Ανάθεση

```
x += 42;  
i %= n+1;
```

```
x = y = z = 0;
```

```
y = (x = 17) + 25;
```

```
i++; /* ή */ ++i;  
i--; /* ή */ --i;
```

```
i = 3; x = i++;  
i = 3; x = ++i;
```

```
i = i++; // λάθος!
```

```
x = x + 42;  
i = i % (n+1);
```

```
x = 0; y = 0; z = 0;
```

```
x = 17; y = x + 25;
```

```
i = i+1;  
i = i-1;
```

```
i = 3; x = i; i = i+1;  
i = 3; i = i+1; x = i;
```

Από την **Pascal** στη C (v)

◆ Βρόχος for

```
for (i=1; i<=10; i++)  
    ...  
for (i=8; i>=1; i--)  
    ...  
for (i=1; i<=10; i+=2)  
    ...
```

// διαφορετικό
αποτέλεσμα!

```
n = 3;  
for (i=1; i<=n; i++)  
    n++;
```

```
FOR (i, 1 TO 10)  
    ...  
FOR (i, 8 DOWNTO 1)  
    ...  
FOR (i, 1 TO 10  
    STEP 2)  
    ...
```

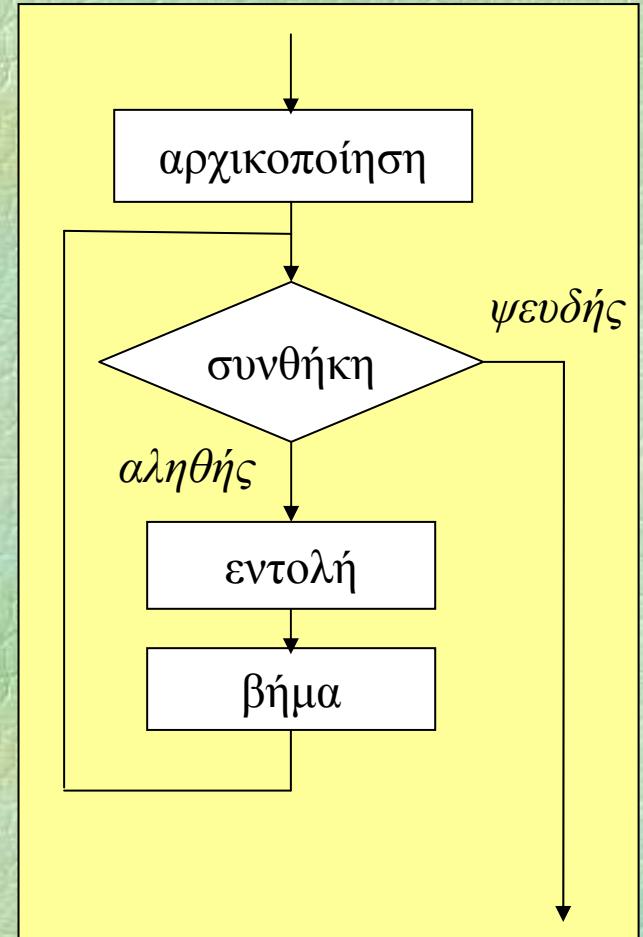
```
n = 3;  
FOR (i, 1 TO n)  
    n = n+1;
```

◆ Βρόχος for

for (αρχικοποίηση; συνθήκη; βήμα)
εντολή

// προσέξτε τον τελεστή , (κόμμα)

```
int i, s;  
for (i=1, s=0; i <= 10; i++)  
    s += i;
```


- ◆ Έξοδος στην οθόνη

```
#include <stdio.h>
```

```
...
```

```
printf("Hello\n");
printf("%d", i+1);
printf("%d %lf", i, r);
printf("%c", c);
```

```
printf("%5d", i);
printf("%5.3lf", r);
```

```
printf("%c %d %c %d\n",
      'a', 97, 97, 'a');
```

```
WRITELN("Hello");
```

```
WRITE(i+1);
```

```
WRITESP(i, r);
```

```
WRITE(c);
```

```
WRITE(FORM(i,5));
```

```
WRITE(FORM(r,5,3));
```

```
a 97 a 97
```

- ◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο

```
#include <stdio.h>
```

```
...
```

```
scanf ("%d", &i);
```

```
scanf ("%lf", &r);
```

```
c = getchar();
```

```
/* ή */
```

```
scanf ("%c", &c);
```

```
while (getchar() != '\n');
```

```
i = READ_INT();
```

```
r = READ_REAL();
```

```
c = getchar();
```

```
SKIP_LINE();
```

- ◆ Δείκτης (pointer): η διεύθυνση μιας περιοχής της μνήμης όπου βρίσκεται μια μεταβλητή
- ◆ Παράδειγμα

```
int *p;
```

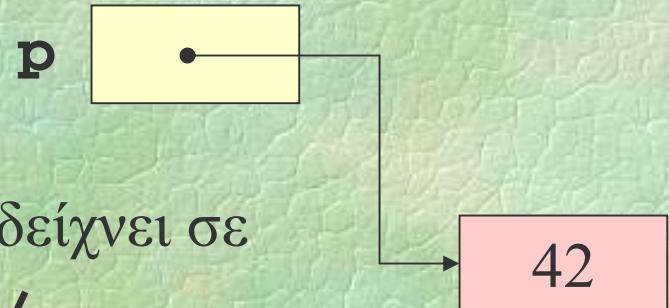
```
...
```

```
/* ο δείκτης p τοποθετείται να δείχνει σε  
κάποια ακέραια μεταβλητή */
```

```
...
```

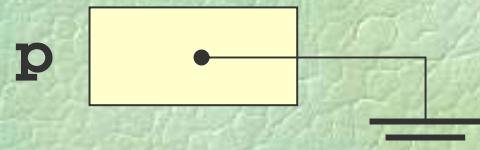
```
*p = 42;
```

```
WRITELN(*p + 1);
```


- ◆ Κενός δείκτης (NULL): ειδική τιμή δείκτη που δε δείχνει πουθενά
- ◆ Παράδειγμα

```
int *p;  
...  
p = NULL;
```


- ◆ Απαγορεύεται η προσπέλαση της μνήμης μέσω ενός κενού δείκτη

```
p = NULL;  
WRITELN(*p); // λάθος!
```

Δεικτοδότηση: &

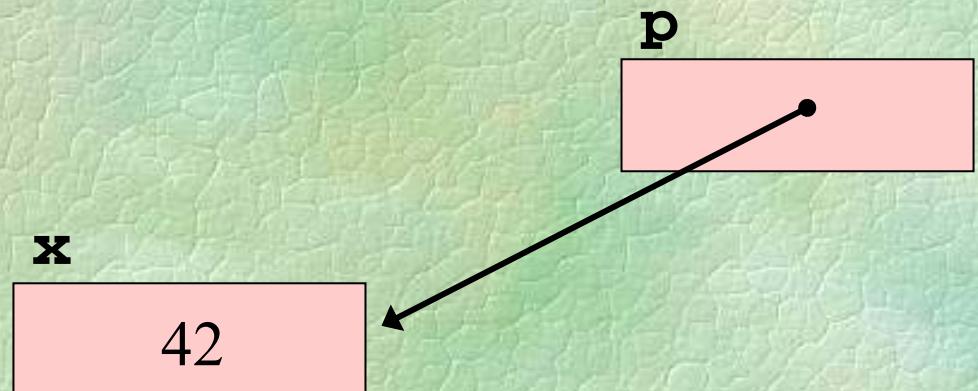
η διεύθυνση μιας μεταβλητής

```
int x = 17, *p;  
p = &x;
```

Αποδεικτοδότηση: *

το περιεχόμενο μιας διεύθυνσης

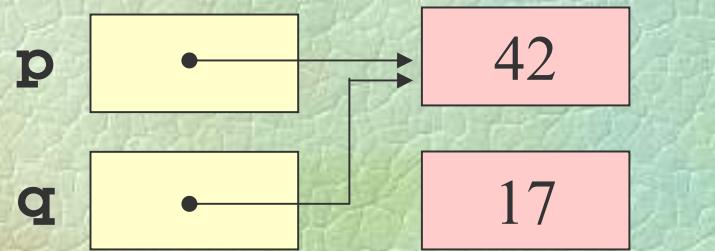
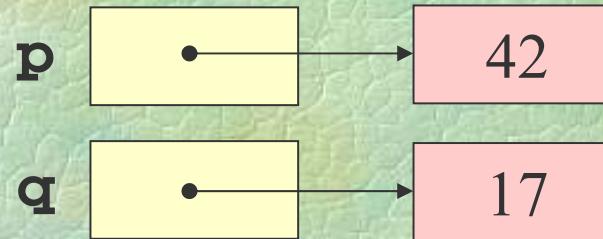
```
WRITELN(*p);  
*p = 42;  
WRITELN(x);
```


Δείκτες και ανάθεση

◆ Ανάθεση δεικτών

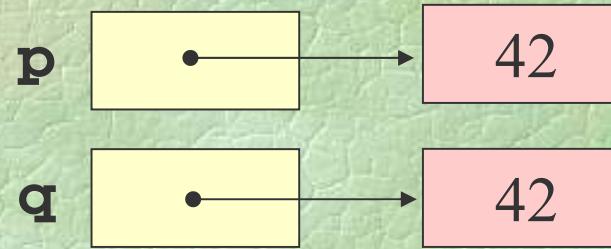
$q = p;$

πριν
μετά

◆ Ανάθεση περιεχομένων

$*q = *p;$

μετά

Παράδειγμα με δείκτες

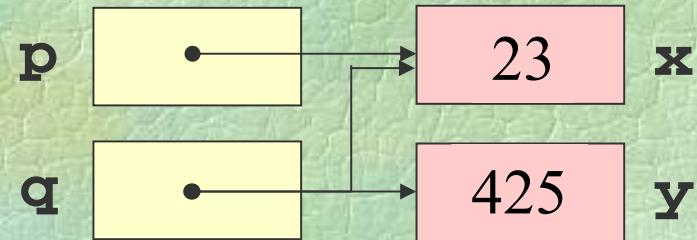
```
PROGRAM example ()
{
    int x = 42, y = 17;
    int *p, *q;

    p = &x; q = &y;

    *p = *p - *q;
    *q = *p * y;

    q = p;
    (*q)++; *p -= 3;

    WRITESPLN(x, y);
}
```


23 425

Δείκτες αντί περάσματος με αναφορά

```
int gcd (int a, int b);  
  
void normalize (int *p, int *q)  
{  
    int g = gcd(*p, *q);  
    *p /= g;    *q /= g;  
}  
  
int main ()  
{  
    int x, y;  
    scanf ("%d %d", &x, &y);  
    normalize(&x, &y);  
    printf ("%d %d\n", x, y);  
    return 0;  
}
```

Πίνακες και δείκτες

(i)

Αριθμητική δεικτών

```
int a[3] = {7, 6, 42};
```

```
int *p;
```

```
p = &(a[0]);
```

```
p = &a;
```

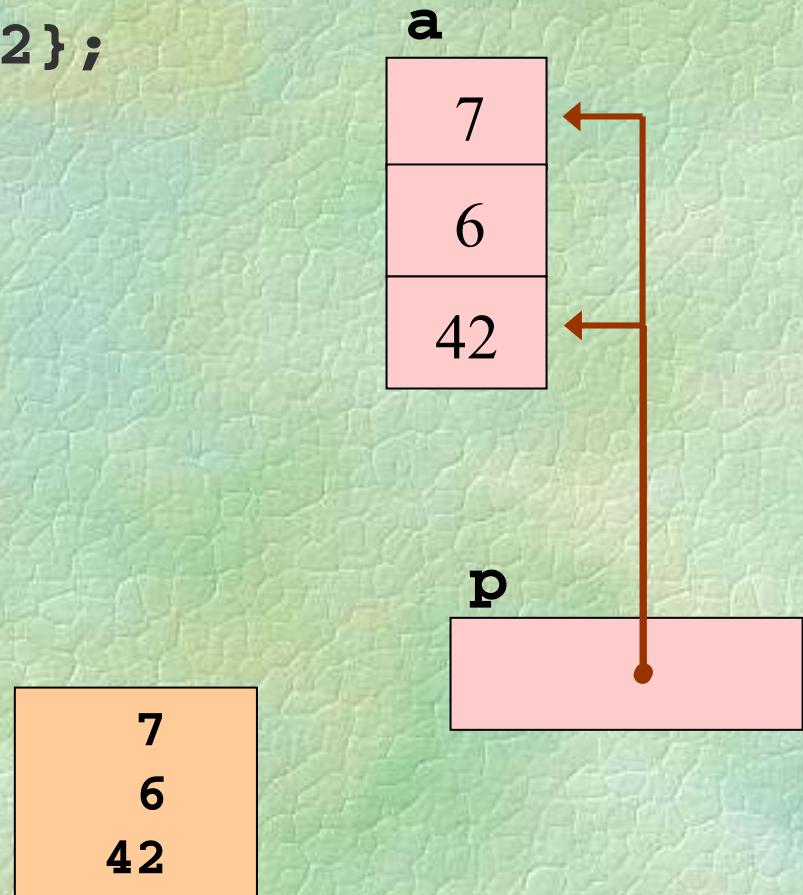
```
p = a;
```

```
WRITELN(*p);
```

```
WRITELN(* (p+1));
```

```
p = p+2;
```

```
WRITELN(*p);
```


Ισοδυναμία πινάκων και δεικτών

Ένας πίνακας είναι ένας δείκτης στο πρώτο στοιχείο.

a[i]   ισοδύναμο με   *** (a+i)**

Οι πίνακες όμως είναι σταθεροί δείκτες, δηλαδή δεν μπορούν να αλλάξουν τιμή

```
int a[3] = {7, 6, 42};
```

```
int *p = &a;
```

```
p++; /* σωστό */
```

```
a++; /* λάθος! */
```

Συμβολοσειρές

```
char a[15] = "Hello world!", b[15];
// a[12] == '\0'

void strcpy (char *t, char *s)
{
    while ((*t++ = *s++) != '\0');
}

int main ()
{
    strcpy(b, a);
    printf ("%s\n", a);
    return 0;
}
```

Εκτύπωση συμβολοσειράς

```
void putchar (char c);

void puts (char *p)
{
    while (*p != '\0') putchar(*p++);
}

int main ()
{
    char s[] = "Hello world!\n";
    puts(s);
    return 0;
}
```

- ◆ Πρόβλημα: να αναδιαταχθούν τα στοιχεία ενός πίνακα ακεραίων σε αύξουσα σειρά
- ◆ Μια από τις σημαντικότερες εφαρμογές των ηλεκτρονικών υπολογιστών
- ◆ Βασική διαδικασία: εναλλαγή τιμών

```
PROC swap (int *x, int *y);  
{  
    int save;  
    save = *x; *x = *y; *y = save;  
}
```

◆ Ταξινόμηση με επιλογή (selection sort)

```
FOR (i, 0 TO n-2) {  
    int minj = i;  
    FOR (j, i+1 TO n-1)  
        if (a[j] < a[minj]) minj = j;  
    swap(&(a[i]), &(a[minj]));  
}
```

◆ Πλήθος συγκρίσεων;

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

◆ Ταξινόμηση με εισαγωγή (insertion sort)

```
FOR (i, 1 TO n-1) {  
    int x = a[i], j = i;  
    while (j > 0 AND a[j-1] > x) {  
        a[j] = a[j-1]; j = j-1;  
    }  
    a[j] = x;  
}
```

◆ Πλήθος συγκρίσεων;

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

◆ Μέθοδος της φυσαλίδας (bubble sort)

```
FOR (i, 0 TO n-2)
    FOR (j, n-2 DOWNTO i)
        if (a[j] > a[j+1])
            swap(&(a[j]), &(a[j+1]));
```

◆ Πλήθος συγκρίσεων

$$(n-1) + (n-2) + \dots + 2 + 1 = n(n-1)/2$$

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

◆ Παράδειγμα εκτέλεσης ($n = 7$)

input: 12 4 9 8 6 7 5

---

12 4 9 8 6 5 7

12 4 9 8 5 6 7

12 4 9 5 8 6 7

12 4 5 9 8 6 7

12 4 5 9 8 6 7

$i = 0$ 4 12 5 9 8 6 7

---

4 12 5 9 8 6 7

4 12 5 9 6 8 7

4 12 5 6 9 8 7

4 12 5 6 9 8 7

$i = 1$ 4 5 12 6 9 8 7

---

4 5 12 6 9 7 8

4 5 12 6 7 9 8

4 5 12 6 7 9 8

$i = 2$ 4 5 6 12 7 9 8

---

4 5 6 12 7 8 9

4 5 6 12 7 8 9

$i = 3$ 4 5 6 7 12 8 9

---

4 5 6 7 12 8 9

$i = 4$ 4 5 6 7 8 12 9

$i = 5$ 4 5 6 7 8 9 12

◆ Βελτίωση με έλεγχο εναλλαγών

```
FOR (i, 0 TO n-2) {  
    bool swaps = false;  
    FOR (j, n-2 DOWNTO i)  
        if (a[j] > a[j+1]) {  
            swaps = true;  
            swap(&(a[j]), &(a[j+1]));  
        }  
        if (NOT swaps) break;  
}
```

◆ Στην καλύτερη περίπτωση απαιτούνται $O(n)$ συγκρίσεις, στη χειρότερη $O(n^2)$

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση (merge sort)

- Διαιρώ την ακολουθία των αριθμών σε δύο μέρη
- Με αναδρομικές κλήσεις, ταξινομώ τα δύο μέρη ανεξάρτητα
- Συγχωνεύω τα δύο ταξινομημένα μέρη

◆ Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $O(n \log n)$ συγκρίσεις

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση

```
PROC mergesort (int a[], int first,  
                int last)  
{  
    int mid;  
  
    if (first >= last) return;  
  
    mid = (first + last) / 2;  
    mergesort(a, first, mid);  
    mergesort(a, mid+1, last);  
    merge(a, first, mid, last);  
}
```

◆ Συγχώνευση

```
PROC merge (int a[], int first,
            int mid, int last)
{
    int b[last-first+1];

    int i = first, j = mid+1, k = 0;
    while (i <= mid AND j <= last)
        if (a[i] < a[j]) b[k++] = a[i++];
        else                  b[k++] = a[j++];

    while (i <= mid)      b[k++] = a[i++];
    while (j <= last)     b[k++] = a[j++];

    FOR (i, 0 TO k-1)    a[first+i] = b[i];
}
```

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση (διαφορετικά)

```
PROC mergesort (int n, int *a)
{
    int mid;
    if (n <= 1) return;
    mid = n/2;
    mergesort(mid, a);
    mergesort(n-mid, a+mid);
    merge(a, a+mid, a+n);
}
```

◆ Συγχώνευση (διαφορετικά)

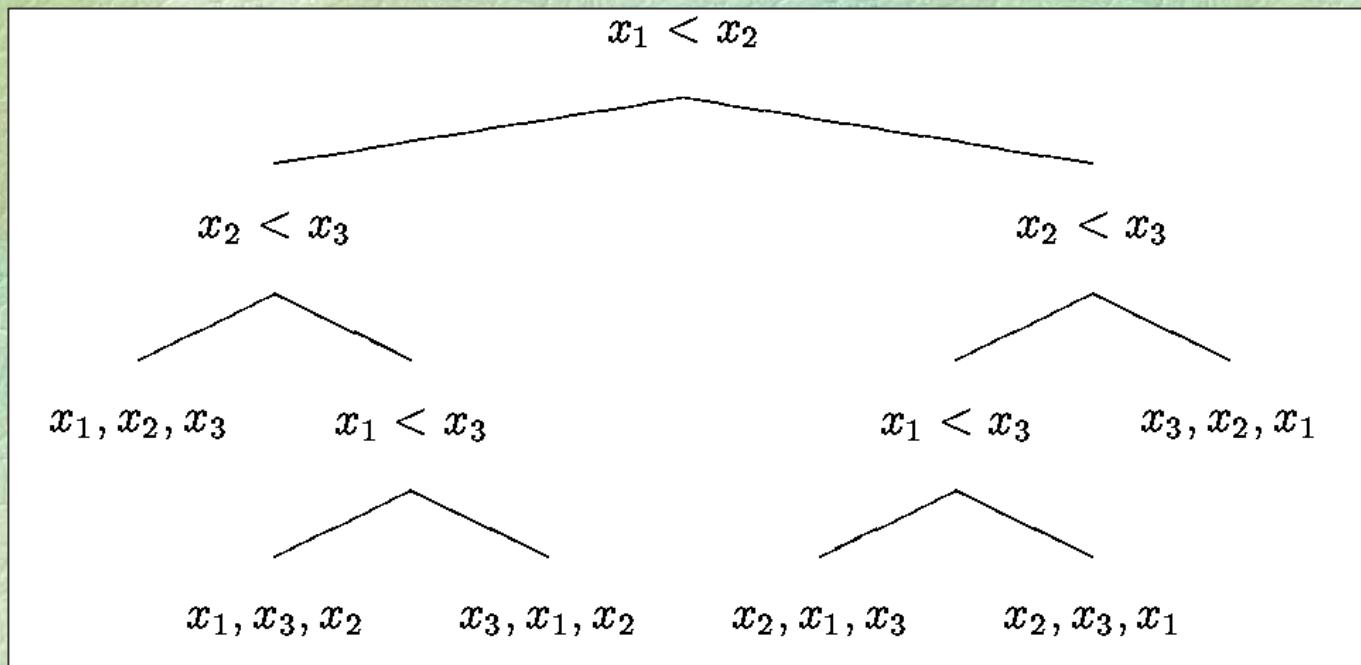
```
PROC merge (int *first, int *mid,
            int *last)
{
    int b[last-first];
    int *i = first, *j = mid, *k = b;

    while (i < mid AND j < last)
        if (*i < *j) *k++ = *i++;
        else           *k++ = *j++;

    while (i < mid)   *k++ = *i++;
    while (j < last) *k++ = *j++;

    i = first; j = b;
    while (j < k) *i++ = *j++;
}
```

- ◆ Οποιοσδήποτε αλγόριθμος ταξινόμησης n αριθμών χρειάζεται τουλάχιστον $\Omega(n \log n)$ συγκρίσεις

◆ Ταξινόμηση με διαμέριση (quick sort)

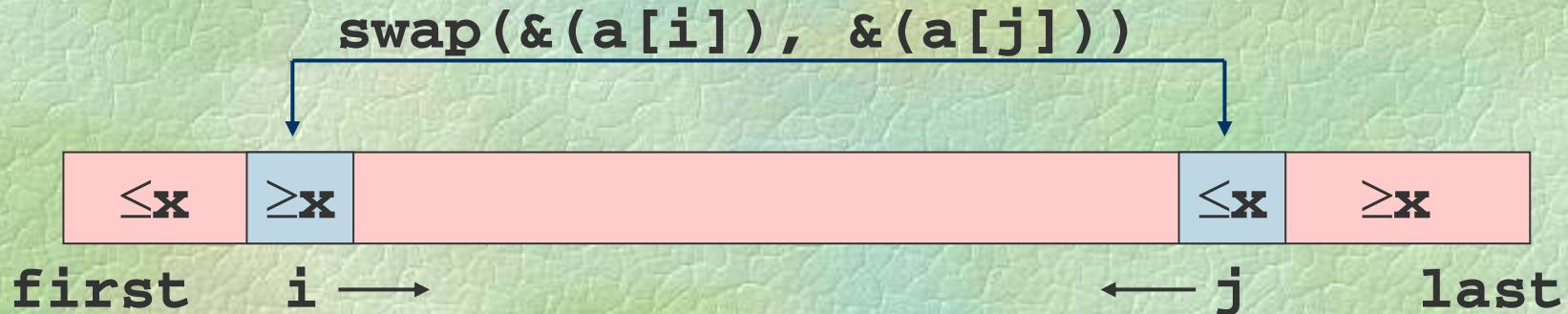
```
PROC quicksort (int a[], int first,  
                int last)  
{  
    int i;  
  
    if (first >= last) return;  
  
    i = partition(a, first, last);  
    quicksort(a, first, i);  
    quicksort(a, i+1, last);  
}
```

◆ Διαμέριση (partition)

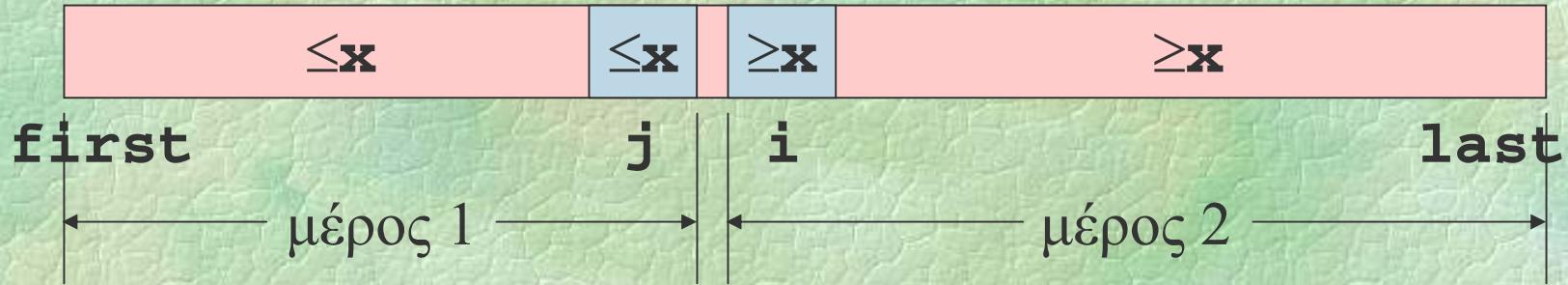
```
FUNC int partition (int a[], int first,
                     int last)
{ // επιλογή ενός στοιχείου
    int x = a[(first + last)/2];
    int i = first, j = last;

    while (true) {
        while (a[i] < x) i++;
        while (x < a[j]) j--;
        if (i >= j) break;
        swap(&(a[i]), &(a[j])); i++; j--;
    }
    return j;
}
```

- ◆ Σε κάθε βήμα της διαμέρισης

- ◆ Μετά τη διαμέριση

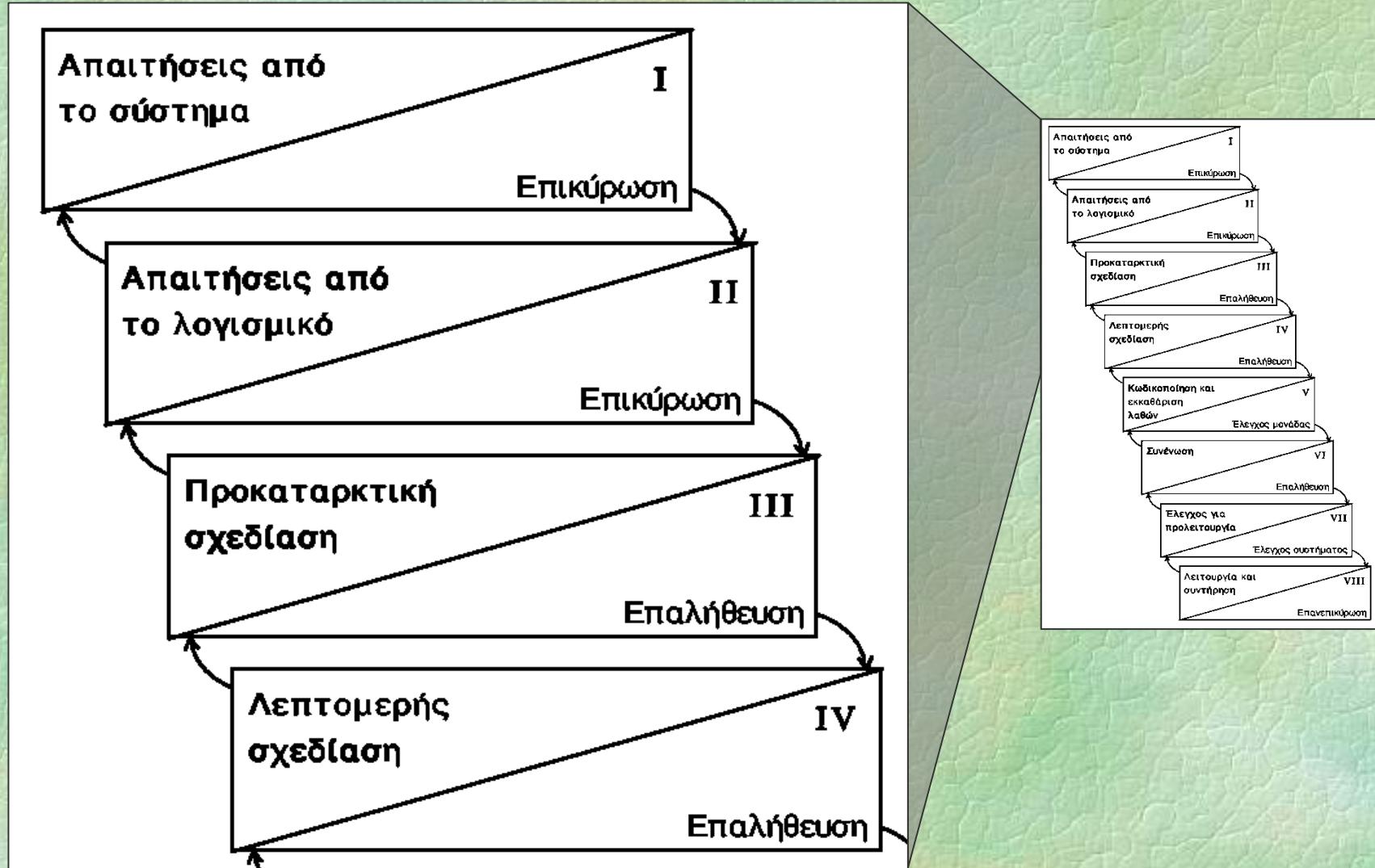

Τεχνολογία λογισμικού

- ◆ Software engineering
- ◆ Ανάπτυξη λογισμικού που να εξασφαλίζει:
  - παράδοση μέσα σε προδιαγεγραμμένα χρονικά όρια
  - κόστος μέσα σε προδιαγεγραμμένα όρια
  - καλή ποιότητα
  - αξιοπιστία
  - δυνατή και όχι δαπανηρή συντήρηση
- ◆ Μοντέλα κύκλου ζωής λογισμικού

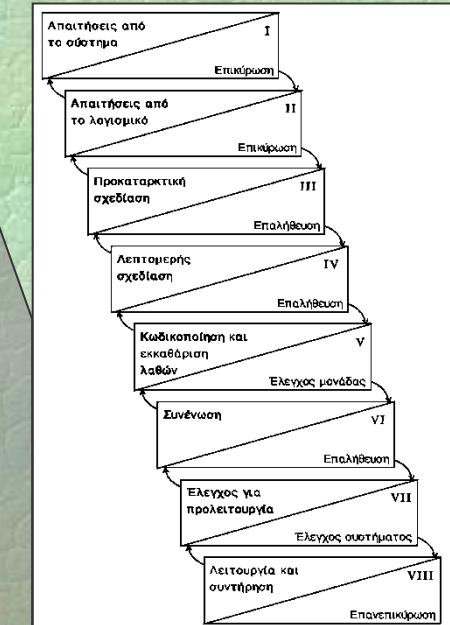
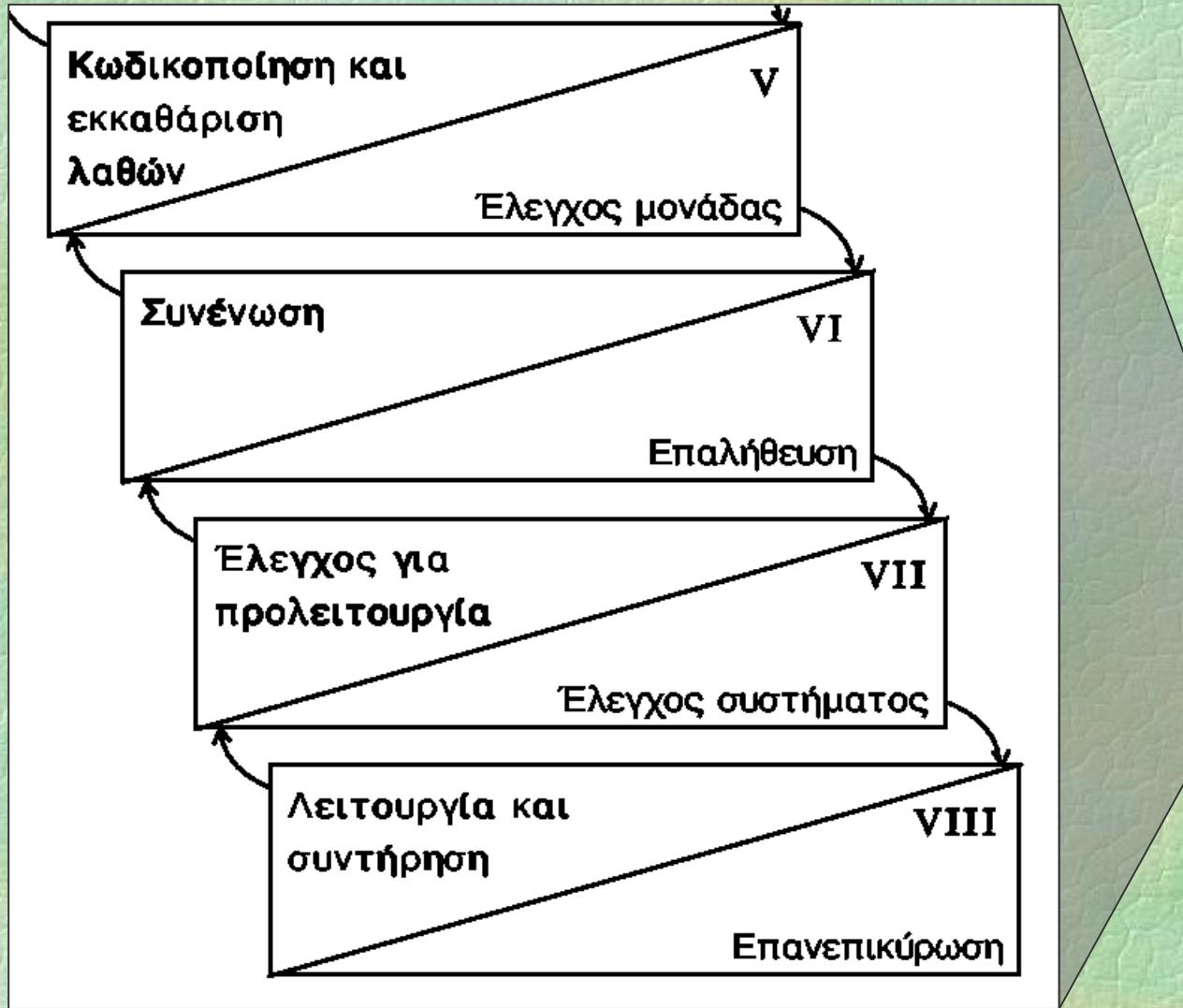
Μοντέλο του καταρράκτη

(i)

Μοντέλο του καταρράκτη

(ii)

- ◆ Διάβασμα και επεξεργασία όλων των χαρακτήρων της εισόδου, π.χ. μέτρημα

```
int n = 0;
```

```
while (getchar() != EOF) n++;
printf ("%d characters were read.\n", n);
```

- ◆ Η τιμή **EOF** σημαίνει το τέλος της εισόδου (**Ctrl-D** ή **Ctrl-Z** από το πληκτρολόγιο)

- ◆ Π.χ. αντιγραφή της εισόδου στην έξοδο

```
while (true) {  
    int c = getchar();  
    if (c == EOF) break;  
    putchar(c);  
}
```

- ◆ Η τιμή **EOF** πρέπει να ανατεθεί σε μεταβλητή **int**, όχι **char**! Ισοδύναμα:

```
int c;  
  
while ((c = getchar()) != EOF)  
    putchar(c);
```

- ◆ Διάβασμα και επεξεργασία όλων των ακεραίων της εισόδου, π.χ. άθροιση

```
int i, sum = 0;  
while (true) {  
    if (scanf("%d", &i) != 1) break;  
    sum += i;  
}
```

- ◆ Η **scanf** επιστρέφει το πλήθος των στοιχείων που διαβάστηκαν. Ισοδύναμα:

```
int i, sum = 0;  
while (scanf("%d", &i) == 1) sum += i;
```

◆ Παράδειγμα 1: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων και τον αριθμό των γραμμών
- υπολογίζει το μέσο όρο μήκους γραμμής

◆ Μετράμε τα ' \n ' και τους υπόλοιπους χαρακτήρες

◆ Ελέγχουμε για τέλος εισόδου (**EOF**)

◆ Για το μέσο όρο, κάνουμε διαίρεση!

◆ Παράδειγμα 1

```
int lines = 0, chars = 0;

while (true) {
    int c = getchar();
    if (c == EOF) break;
    if (c == '\n') lines++; else chars++;
}

printf("%d lines were read\n", lines);

if (lines > 0)
    printf("%0.3lf characters per line\n",
           1.0 * chars / lines);
```

◆ Καλύτερα: **(double) chars** μετατροπή τύπου
(type cast)

◆ Παράδειγμα 2: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων, των λέξεων και των γραμμών

◆ Τι σημαίνει «λέξη»; Διαδοχικά γράμματα!

◆ Συνάρτηση για τον εντοπισμό γραμμάτων

```
FUNC bool isletter (char c)
{
    return c >= 'a' AND c <= 'z'
        OR c >= 'A' AND c <= 'Z';
}
```

◆ Παράδειγμα 2

```
int c, lines = 0, chars = 0, words = 0;  
  
c = getchar();  
while (c != EOF)  
    if (isletter(c)) { words++;  
        do { chars++; c = getchar(); }  
        while (isletter(c));  
    }  
    else { chars++;  
        if (c == '\n') lines++;  
        c = getchar();  
    }
```

◆ Έχουμε διαβάσει ένα χαρακτήρα «μπροστά»!

◆ Παράδειγμα 3: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- μετράει τις συχνότητες εμφάνισης λέξεων με μήκος από 1 μέχρι 20 γράμματα

◆ Μέτρηση μήκους λέξης

◆ Μετρητές λέξεων ανά μήκος: πίνακας!

◆ Εδώ δε χρειάζεται να ασχοληθούμε με τις αλλαγές γραμμών!

◆ Παράδειγμα 3

```
int i, c, freq[21];
FOR (i, 1 TO 20) freq[i] = 0;
c = getchar();
while (c != EOF)
    if (isletter(c)) {
        int n = 0;
        do { n++; c = getchar(); }
        while (isletter(c));
        if (n <= 20) freq[n]++;
    }
else c = getchar();
```

◆ Παράδειγμα 3 (συνέχεια)

```
FOR (i, 1 TO 20)
    printf("%4d words of length %2d\n",
           freq[i], i);
```

◆ Μετατροπή κεφαλαίων γραμμάτων σε πεζά

```
FUNC char tolower (char ch)
{
    if (ch >= 'A' AND ch <= 'Z')
        return ch - 'A' + 'a';
    else
        return ch;
}
```

◆ Παράδειγμα 4: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- γράφει τους χαρακτήρες κάθε γραμμής αντίστροφα

◆ Αποθήκευση των χαρακτήρων κάθε γραμμής: πίνακας!

◆ Πρέπει να υποθέσουμε ένα μέγιστο μήκος γραμμής — θα έπρεπε να κάνουμε έλεγχο υπέρβασής του!

◆ Παράδειγμα 4

```
const int MAX = 80;
int i, c, line[MAX];

while ((c = getchar()) != EOF) {
    int n = 0;

    while (c != '\n') {
        line[n++] = c; c = getchar();
    }

    FOR (i, n-1 DOWNTO 0) putchar(line[i]);
    putchar('\n');
}
```

◆ Εύρεση εμφάνισης λέξης-κλειδιού

...

```
// η λέξη-κλειδί έχει 3 χαρακτήρες  
FOR (j, 0 TO 2) key[j] = getchar();
```

...

```
// έστω i το μήκος της γραμμής  
FOR (k, 0 TO i-3)  
  if (line[k] == key[0]  
    AND line[k+1] == key[1]  
    AND line[k+2] == key[2])  
      WRITELN ("keyword found!");
```

- ◆ Πίνακες χαρακτήρων   **char []**
- ◆ Δείκτες σε χαρακτήρα   **char ***
- ◆ Τελειώνουν με το χαρακτήρα '\0'
- ◆ Παράδειγμα

```
char name[30];  
  
printf("What's your name?\n");  
  
scanf("%s", name);  
  
printf("Hi %s, how are you?\n", name);
```

- ◆ Χρήσιμες συναρτήσεις βιβλιοθήκης

#include <string.h>

- ◆ Μέτρηση μήκους: **strlen**

```
printf("Your name has %d letters.\n",
       strlen(name));
```

- ◆ Λεξικογραφική σύγκριση: **strcmp**

```
if (strcmp(name, "John") == 0)
    printf("I knew you were John! \n");
```

- ◆ Quiz: **strcmp("ding", "dong") == ?**

◆ Αντιγραφή:

strcpy

```
char a[10];  
strcpy(a, "ding");  
a[1] = 'o';  
printf("%s\n", a);      // dong
```

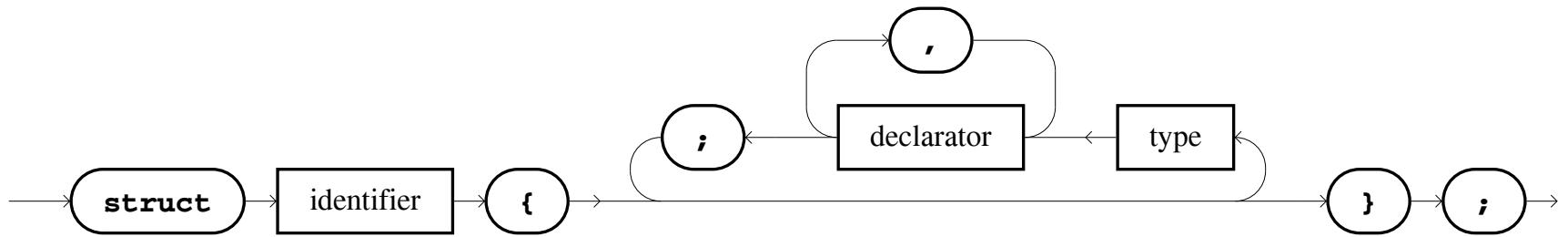
◆ Συνένωση:

strcat

```
char a[10] = "abc";  
strcat(a, "def");  
printf("%s\n", a);      // abcdef
```

- ◆ Δομή (struct): δομημένη μεταβλητή που αποτελείται από πλήθος επιμέρους μεταβλητών πιθανώς διαφορετικών τύπων
- ◆ Οι επιμέρους μεταβλητές λέγονται **πεδία** και φέρουν ξεχωριστά ονόματα
- ◆ Σύνταξη

struct_def

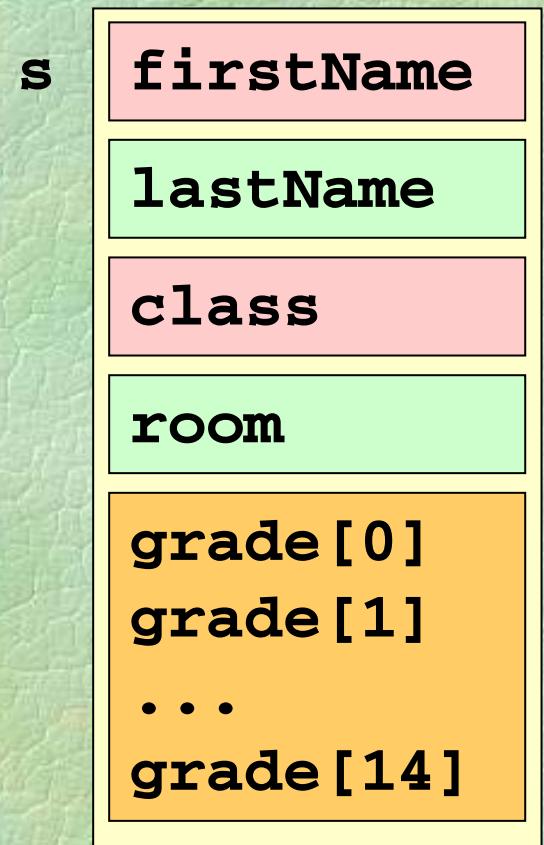
◆ Παράδειγμα

```
struct student_t {  
    char firstName[20];  
    char lastName[30];  
    int class, room;  
    int grade[15];  
};
```

```
struct student_t s;  
...
```

```
s.class = 3;
```

```
WRITESPLN(s.firstName, s.lastName);
```


◆ Παράδειγμα: μέσος όρος βαθμολογίας

```
FUNC REAL average (struct student_t s)
{
    REAL sum = 0.0;
    int i;

    FOR (i, 0 TO 14) sum += s.grade[i];
    return sum / 15;
}
```

```
struct date_t {  
    int day, month, year;  
};  
  
typedef struct date_t date;  
  
struct student_t {  
    ...  
    date birthDate;  
    ...  
};  
...  
  
WRITELN(s.birthDate.day, "/",  
        s.birthDate.month, "/",  
        s.birthDate.year);
```

Μιγαδικοί αριθμοί

```
struct complex_t { REAL re, im; };

typedef struct complex_t complex;

FUNC complex cMult (complex x, complex y)
{
    complex result;
    result.re = x.re * y.re - x.im * y.im;
    result.im = x.re * y.im + x.im * y.re;
    return result;
}

FUNC REAL cNorm (complex x)
{
    return sqrt(x.re * x.re + x.im * x.im);
}
```

Ενώσεις

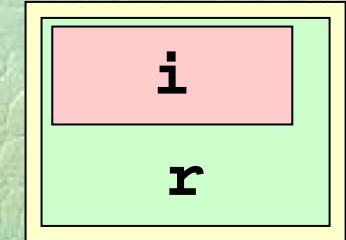
- ◆ Ένωση (union): όπως η δομή αλλά μόνο ένα από τα πεδία χρησιμοποιείται κάθε στιγμή!
- ◆ Παράδειγμα

```
union number_t { int i; REAL r; };

union number_t n;
n.r = 1.2;
printf("%lf\n", n.r);

n.i = 42;
printf("%d\n", n.i);

printf("%lf\n", n.r); /* λάθος! */
```


◆ Αρχείο (file): αποτελείται από

- μεταβλητό πλήθος στοιχείων
- αποθηκευμένων το ένα μετά το άλλο
- συνήθως στην περιφερειακή μνήμη
(π.χ. στο δίσκο)
- εν γένει περιέχει δυαδικά δεδομένα (binary)
- ειδική περίπτωση: αρχείο κειμένου

◆ Παράδειγμα

```
#include <stdio.h>  
FILE *f;
```

◆ Άνοιγμα και κλείσιμο αρχείου

fopen

fclose

◆ Διάβασμα και γράψιμο

fputc

fgetc

χαρακτήρες

fputs

fgets

συμβολοσειρές

fprintf

fscanf

οτιδήποτε

fwrite

fread

ακολουθίες byte

◆ Έλεγχος τέλους αρχείου

feof

- ◆ Παράδειγμα: μέτρηση αριθμού γραμμών και χαρακτήρων πολλών αρχείων που ονομάζονται στη γραμμή εντολών

```
#include <stdio.h>

int main (int argc, char *argv[])
{
    int i;

    for (i=1; i<argc; i++)
        // επεξεργασία του αρχείου argv[i]
    return 0;
}
```

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
// επεξεργασία του αρχείου argv[i]

FILE *f;
int chars = 0, lines = 0, c;

if ((f = fopen(argv[i], "rt")) == NULL)
    return 1;

while ((c = fgetc(f)) != EOF) {
    chars++;
    if (c == '\n') lines++;
}
fclose(f);
printf("%d chars, %d lines, %s\n",
       chars, lines, argv[i]);
```

- ◆ Παράδειγμα: αντιγραφή δυαδικών αρχείων

```
#include <stdio.h>

int main (int argc, char * argv[])
{
    FILE *fin, *fout;

    fin = fopen(argv[1], "rb");
    if (fin == NULL) return 1;

    fout = fopen(argv[2], "wb");
    if (fout == NULL) return 2;
```

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
while (!feof(fin)) {  
    unsigned char buffer[1000];  
    unsigned int count;  
  
    count = fread(buffer, 1, 1000, fin);  
    fwrite(buffer, 1, count, fout);  
}  
  
fclose(fin);  
fclose(fout);  
  
return 0;  
}
```

◆ Στατικές μεταβλητές: γενικές ή τοπικές

- ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται δεσμεύεται κάθε φορά που καλείται η ενότητα όπου δηλώνονται και αποδεσμεύεται στο τέλος της κλήσης

◆ Δυναμικές μεταβλητές

- ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται δεσμεύεται και αποδεσμεύεται δυναμικά, δηλαδή με φροντίδα του προγραμματιστή
- η προσπέλαση σε δυναμικές μεταβλητές γίνεται με τη χρήση **δεικτών** (pointers)

◆ Με τη βοήθεια των δυναμικών μεταβλητών υλοποιούνται δυναμικοί τύποι δεδομένων

- συνδεδεμένες λίστες,
- δέντρα, γράφοι, κ.λπ.

◆ Πλεονεκτήματα των δυναμικών τύπων

- μπορούν να περιέχουν **απεριόριστο πλήθος στοιχείων** (αν το επιτρέπει η διαθέσιμη μνήμη)
- κάποιες πράξεις υλοποιούνται **αποδοτικότερα** (π.χ. προσθήκη και διαγραφή στοιχείων σε ενδιάμεση θέση)

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (i)

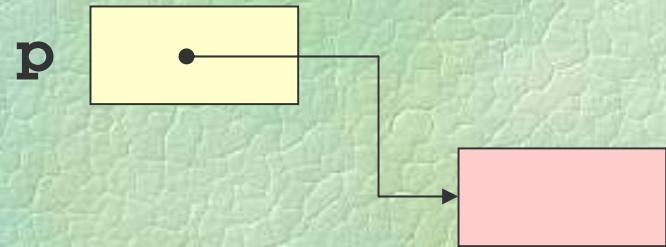
◆ Δέσμευση

- δημιουργία μιας νέας δυναμικής μεταβλητής

```
int *p;
```

...

```
p = NEW(int);
```

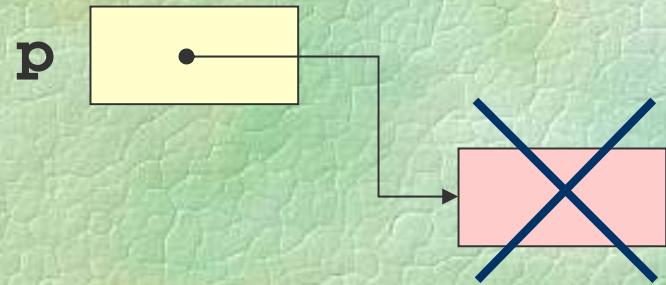

◆ Αποδέσμευση

- καταστροφή μιας δυναμικής μεταβλητής

...

```
DELETE(p);
```


Δυναμική παραχώρηση μνήμης (ii)

◆ Δέσμευση

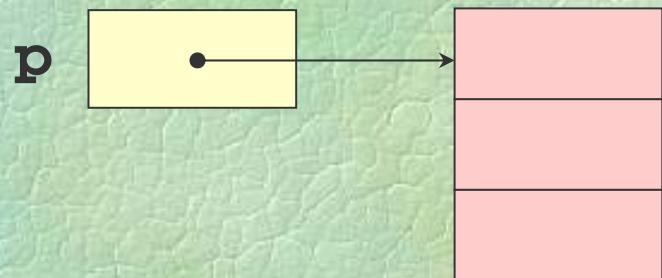
- δημιουργία πίνακα μεταβλητού μεγέθους

```
int *p, n;
```

```
...
```

```
n = 3;
```

```
p = NEW(int, n);
```


◆ **NEW(type)** ισοδύναμο με **NEW(type, 1)**

◆ Αποδέσμευση

```
DELETE(p);
```

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (iii)

- ◆ Πραγματικά σε C

```
#include <stdlib.h>
```

```
int *p;
```

```
...
```

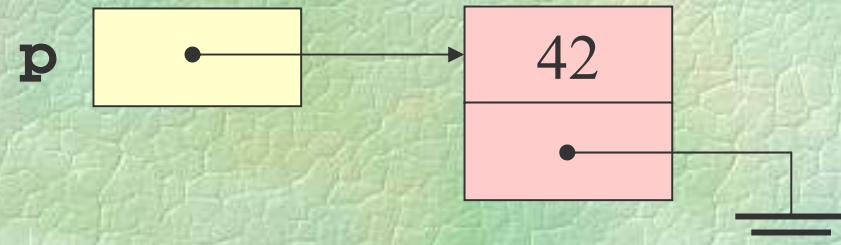
```
p = (int *) malloc(42 * sizeof(int));
if (p == NULL) {
    printf("Out of memory!\n");
    exit(1);
}
...
free(p);
```

```
p = NEW(int, 42);
...
DELETE(p);
```

Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (i)

◆ Παράδειγμα

```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *next;  
};  
  
typedef struct node_t node, *nodeptr;  
  
nodeptr p;  
  
p = NEW(node);  
p->info = 42;  
p->next = NULL;
```


p->something ισοδύναμο με **(*p).something**

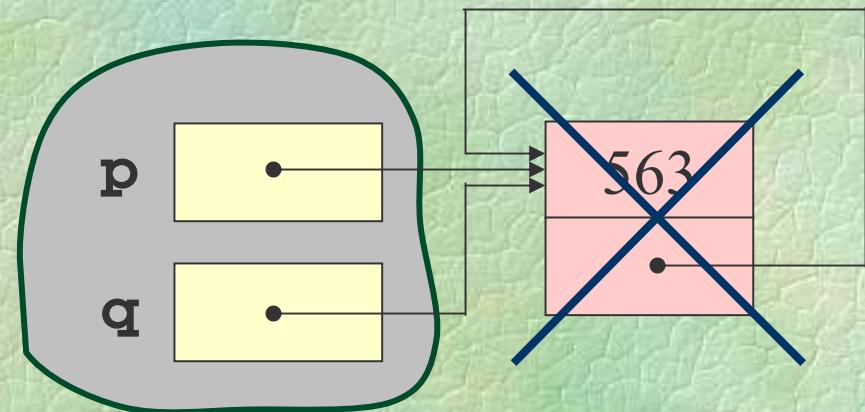
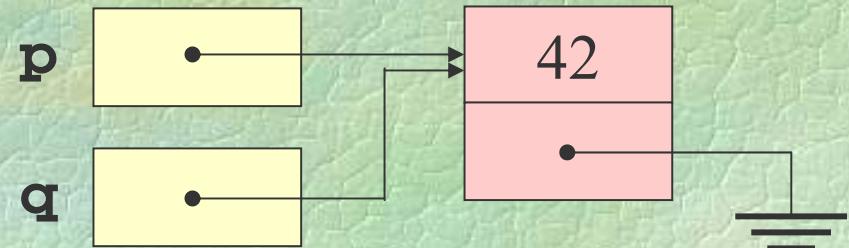
Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (ii)

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

`q = p;`

`q->info = 563;`
`q->next = q;`

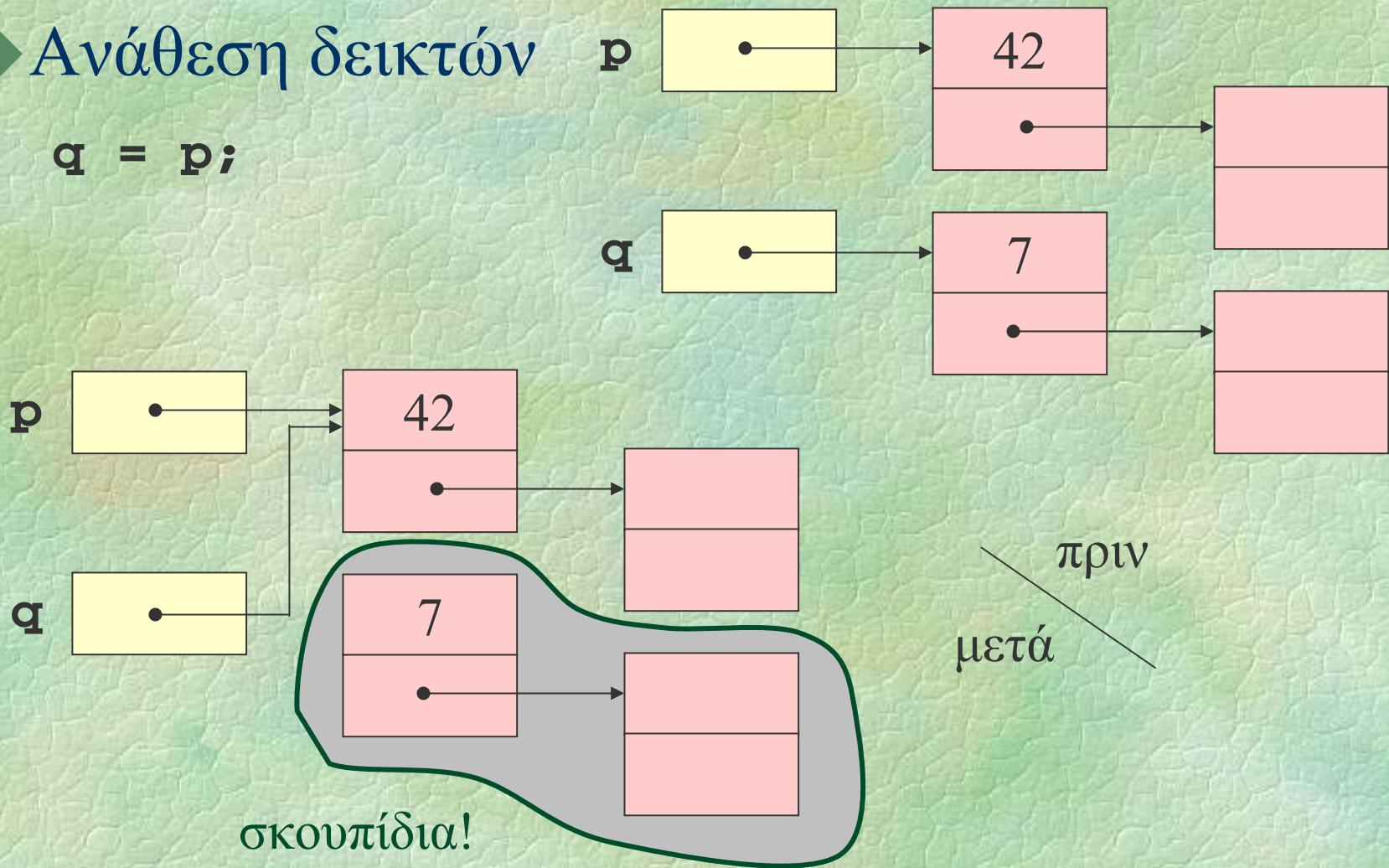
`DELETE(p);`

ξεκρέμαστοι δείκτες!

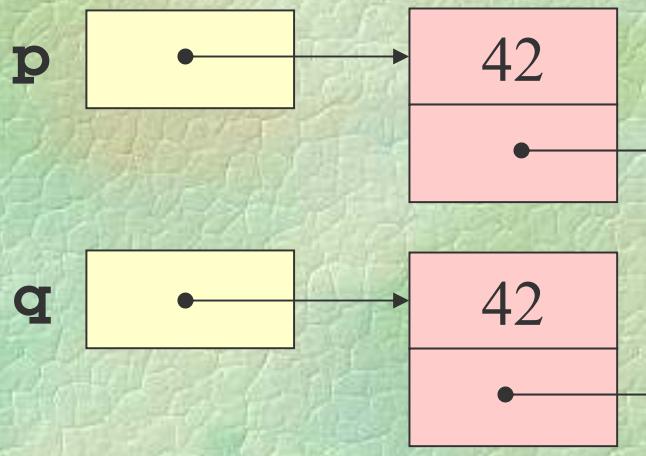
◆ Ανάθεση δεικτών

$q = p;$

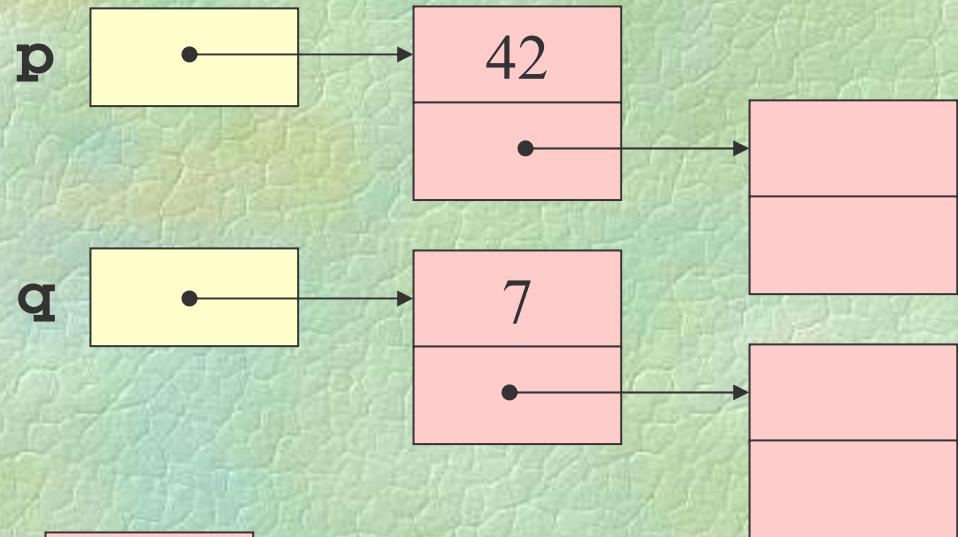

◆ Ανάθεση τιμών

$$*q = *p;$$

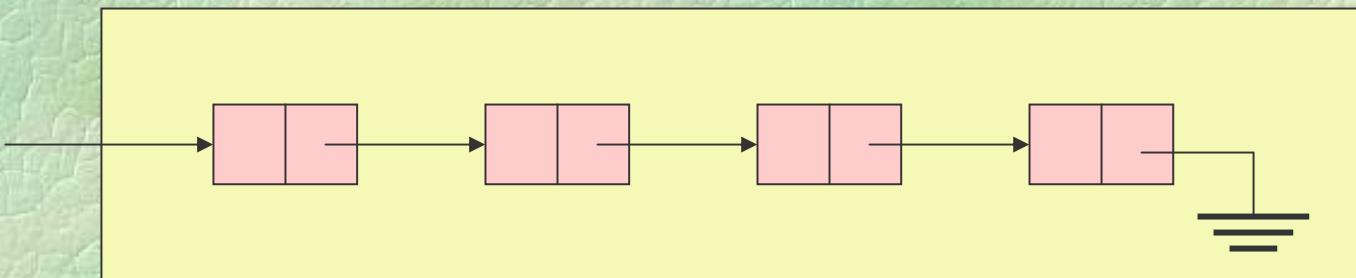

σκουπίδια!

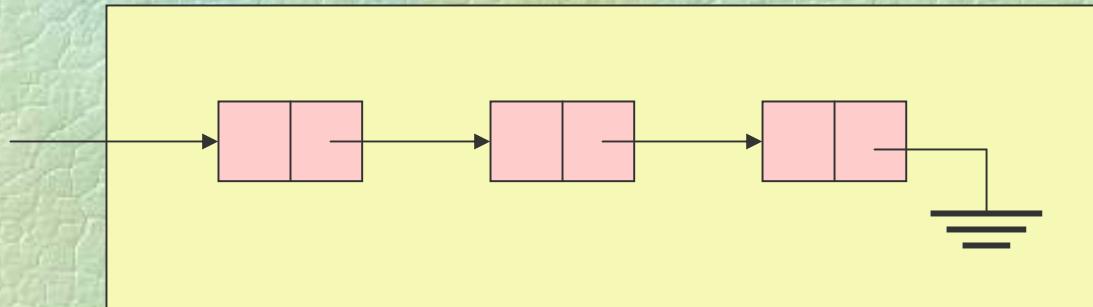
πριν
μετά

- ◆ Είναι γραμμικές διατάξεις
- ◆ Κάθε κόμβος περιέχει:
  - κάποια πληροφορία
  - ένα σύνδεσμο στον **επόμενο** κόμβο
- ◆ Ο τελευταίος κόμβος έχει κενό σύνδεσμο

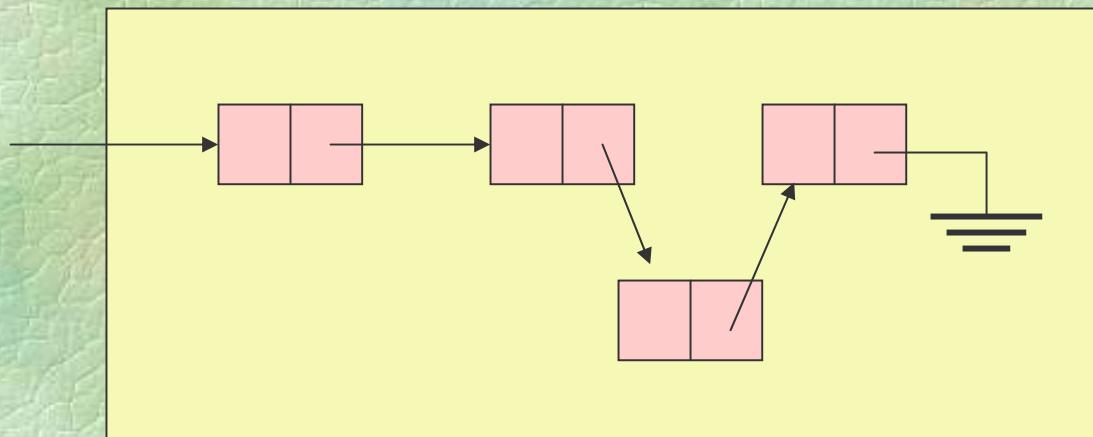

◆ Ευκολότερη προσθήκη στοιχείων

- πριν

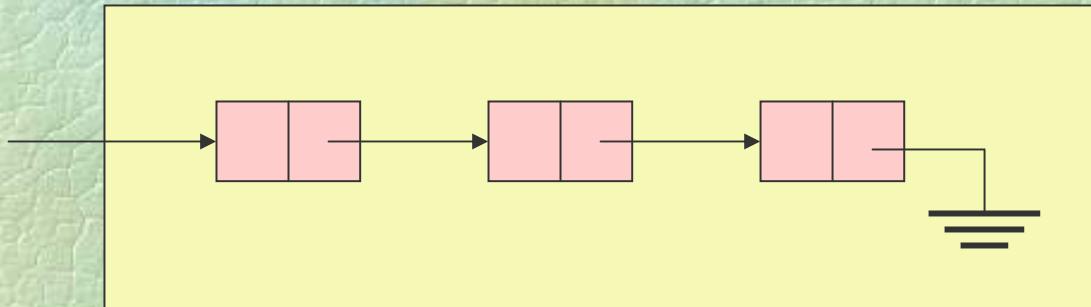

- μετά

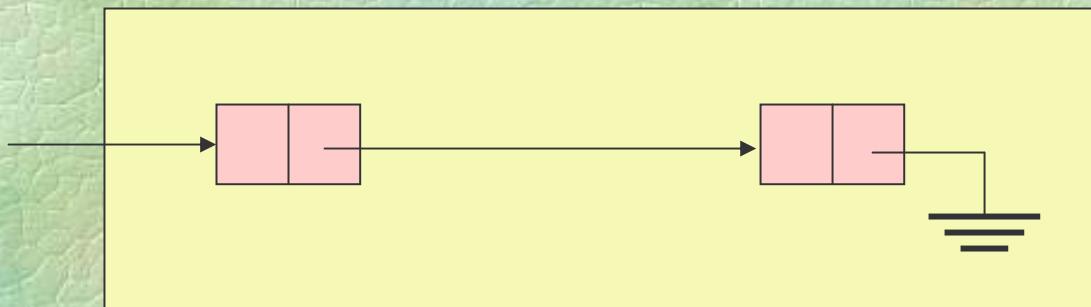

◆ Ευκολότερη διαγραφή στοιχείων

- πριν

- μετά

◆ Τύπος κόμβου συνδεδεμένης λίστας

```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *next; ← αυτοαναφορά!  
};
```

```
typedef struct node_t node, *nodeptr;
```

◆ Μια συνδεδεμένη λίστα παριστάνεται συνήθως με ένα δείκτη στο πρώτο της στοιχείο

```
nodeptr head;
```

◆ Παράδειγμα κατασκευής λίστας

```
FUNC nodeptr readListReversed ()  
{  
    nodeptr head = NULL, n;  
    int data;  
  
    while (scanf ("%d", &data) == 1) {  
        n = NEW(node);  
        n->info = data;  
        n->next = head;  
        head = n;  
    }  
    return head;  
}
```

◆ Εκτύπωση λίστας

```
PROC print (nodeptr p)
{
    while (p != NULL) {
        WRITELN(p->info);
        p = p->next;
    }
}
```

◆ Ισοδύναμα (για να μη «χαθεί» η αρχή **p**):

```
nodeptr q;

for (q = p; p != NULL; p = p->next)
    WRITELN(p->info);
```

◆ Εκτύπωση λίστας με αναδρομή

```
PROC print (nodeptr p)
{
    if (p != NULL) { WRITELN(p->info);
                      print(p->next);
    }
}
```

◆ Εκτύπωση λίστας αντίστροφα με αναδρομή

```
PROC printBack (nodeptr p)
{
    if (p != NULL) { printBack(p->next);
                      WRITELN(p->info);
    }
}
```

◆ Κόστος της εκτέλεσης ενός αλγορίθμου που επιλύει κάποιο πρόβλημα, συναρτήσει του μεγέθους του προβλήματος

- χρόνος: αριθμός υπολογιστικών βημάτων
- χώρος: απαιτούμενο μέγεθος μνήμης

◆ Συναρτήσεις πολυπλοκότητας

- θετικές και αύξουσες
- π.χ. $f(n) = n(n-1) / 2$

◆ Άνω φράγμα: O

$$O(f) = \{ g \mid \exists c. \exists n_0. \forall n > n_0. g(n) < c f(n) \}$$

◆ Κάτω φράγμα: Ω

$$\Omega(f) = \{ g \mid \exists c. \exists n_0. \forall n > n_0. g(n) > c f(n) \}$$

◆ Τάξη μεγέθους: Θ

$$\Theta(f) = \{ g \mid \exists c_1, c_2. \exists n_0. \forall n > n_0. c_1 < g(n) / f(n) < c_2 \}$$

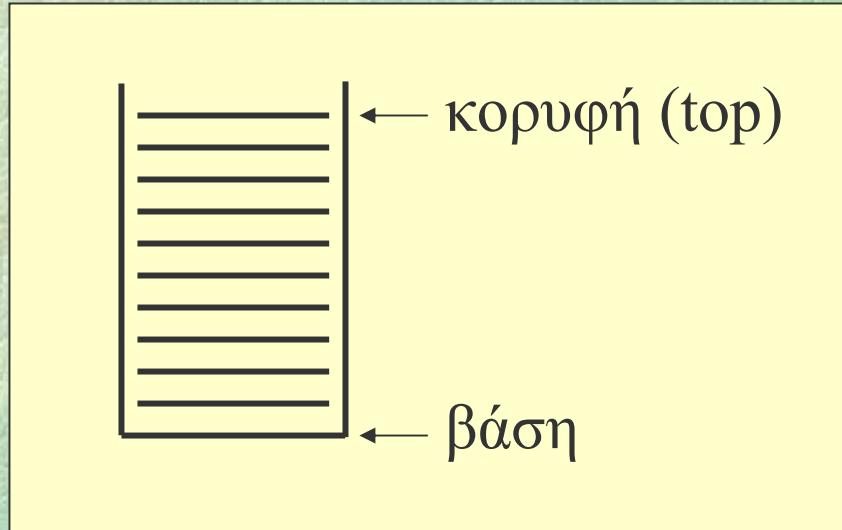
- Γράφουμε $g = O(f)$ αντί $g \in O(f)$
- π.χ. $5n^2 + 4n - 2n \log n + 7 = \Theta(n^2)$

$O(1) < O(\log^* n) < O(\log n) < O(\sqrt{n})$
 $< O(n) < O(n \log n)$
 $< O(n^2) < O(n^2 \log^5 n)$
 $< O(n^3) < \dots < \text{Poly}$
 $< O(2^n) < O(n!) < O(n^n)$
 $< O(2^{\wedge\wedge} n) < \dots$

$$\text{Poly} = n^{O(1)}$$

$2^{\wedge\wedge} n$ η υπερεκθετική συνάρτηση: $2^{2^{2^{\dots^2}}} (n \text{ φορές})$
και $\log^* n$ η αντίστροφή της

- ◆ Last In First Out (LIFO)
ό,τι μπαίνει τελευταίο, βγαίνει πρώτο

◆ Αφηρημένος τύπος δεδομένων

- Ορίζεται ο τύπος **stack** που υλοποιεί τη στοίβα (ακεραίων αριθμών)
- Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
  - **empty** η άδεια στοίβα
  - **push** προσθήκη στοιχείου στην κορυφή
  - **pop** αφαίρεση στοιχείου από την κορυφή

- Ο τρόπος υλοποίησης των παραπάνω δεν ενδιαφέρει αυτούς που θα τα χρησιμοποιήσουν
- Τέτοιοι τύποι λέγονται **αφηρημένοι** (ΑΤΔ)

◆ Υλοποίηση με πίνακα

```
const int size = 100;  
struct stack_t {  
    int arr[size], top;  
};  
typedef struct stack_t stack;
```

◆ Άδεια στοίβα

```
FUNC stack empty ()  
{  
    stack result;  
    result.top = 0;  
    return result;  
}
```

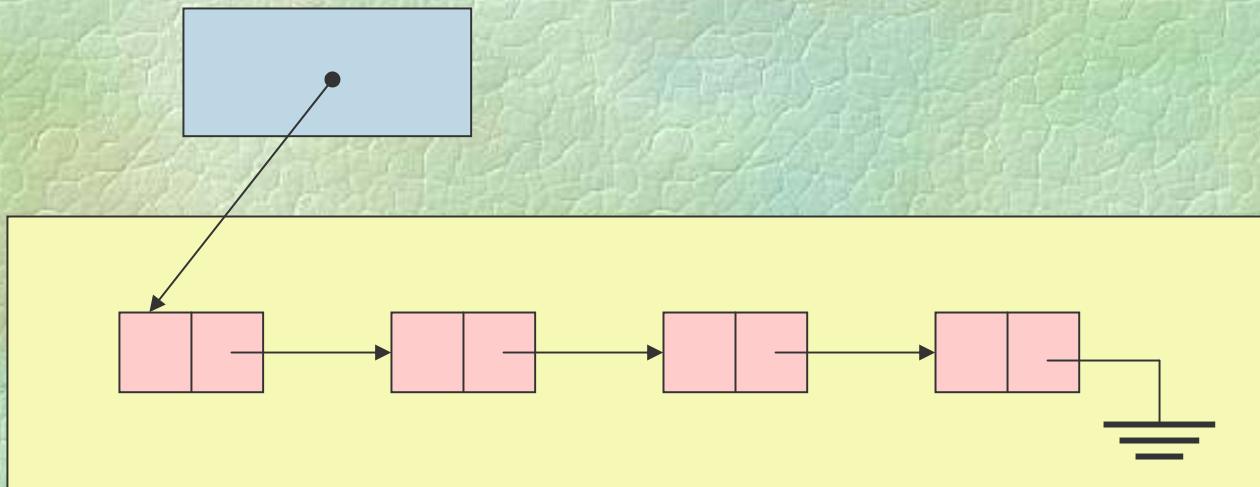
◆ Προσθήκη στοιχείου

```
PROC push (stack *s, int data)
{
    s->arr[s->top] = data;   s->top++;
}
```

◆ Αφαίρεση στοιχείου

```
FUNC bool pop (stack *s, int *dataptr)
{
    if (s->top == 0) return false;
    s->top--; *dataptr = s->arr[s->top];
    return true;
}
```

- ◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

- ◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *next;  
};  
  
typedef struct node_t node, *stack;
```

- ◆ Άδεια στοίβα

```
FUNC stack empty ()  
{  
    return NULL;  
}
```

◆ Προσθήκη στοιχείου

```
PROC push (stack *s, int data)
{
    node *p;

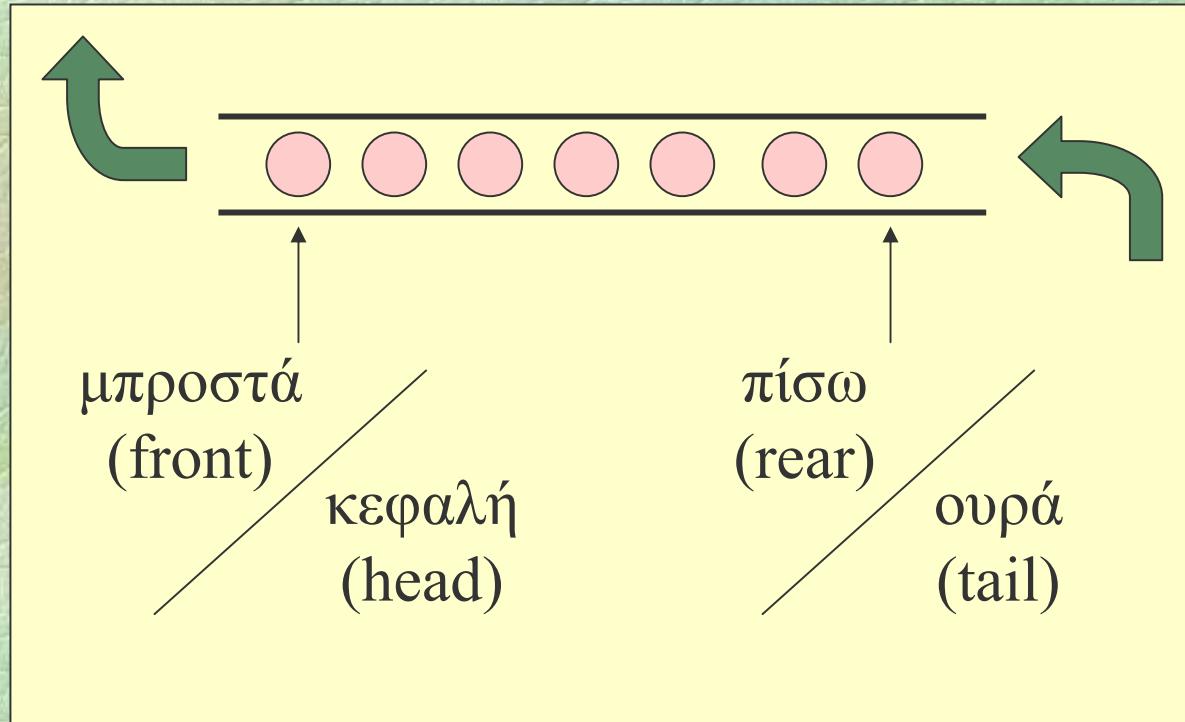
    p = NEW(node);
    p->info = data;
    p->next = *s;
    *s = p;
}
```

◆ Αφαίρεση στοιχείου

```
FUNC bool pop (stack *s, int *dataptr)
{
    node *p;

    if (*s == NULL) return false;
    p = *s;
    *dataptr = (*s)->info;
    *s = (*s)->next;
    DELETE(p);
    return true;
}
```

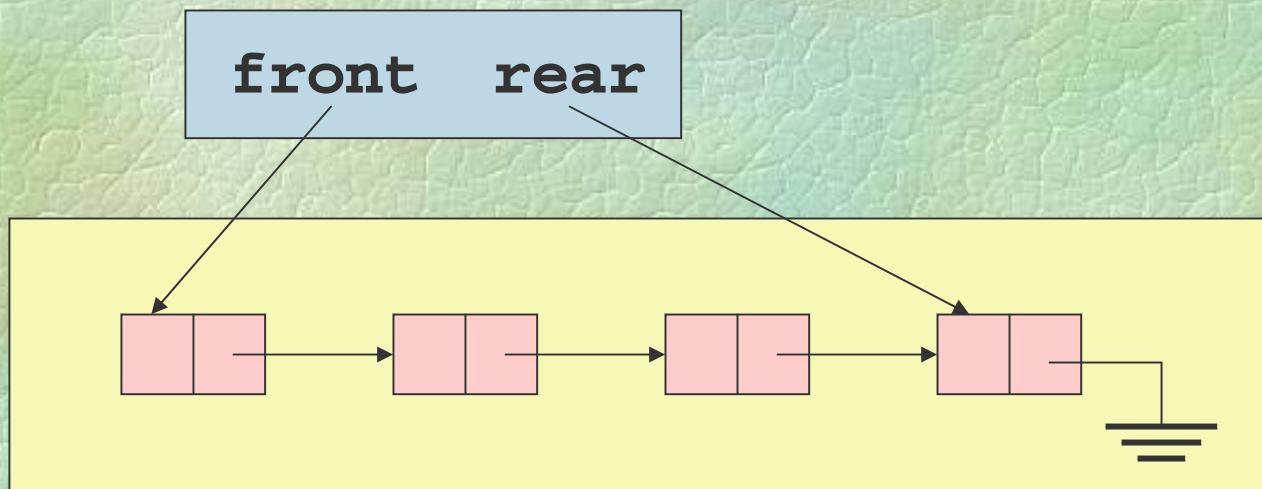
- ◆ First In First Out (FIFO)
ό,τι μπαίνει πρώτο, βγαίνει πρώτο

◆ Αφηρημένος τύπος δεδομένων

- Ορίζεται ο τύπος **queue** που υλοποιεί την ουρά (ακεραίων αριθμών)
- Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
  - **empty** η άδεια ουρά
  - **enqueue** προσθήκη στοιχείου στο τέλος
  - **dequeue** αφαίρεση στοιχείου από την αρχή
  - **isempty** έλεγχος για άδεια ουρά

- ◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

- ◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *next;  
};  
  
typedef struct node_t node;  
  
struct queue_t {  
    node *front, *rear;  
};  
  
typedef struct queue_t queue;
```

◆ Άδεια ουρά

```
FUNC queue empty ()  
{  
    queue result;  
  
    result.front = NULL;  
    result.rear = NULL;  
    return result;  
}
```

◆ Προσθήκη στοιχείου

```
PROC enqueue (queue *q, int data)
{
    node *p;

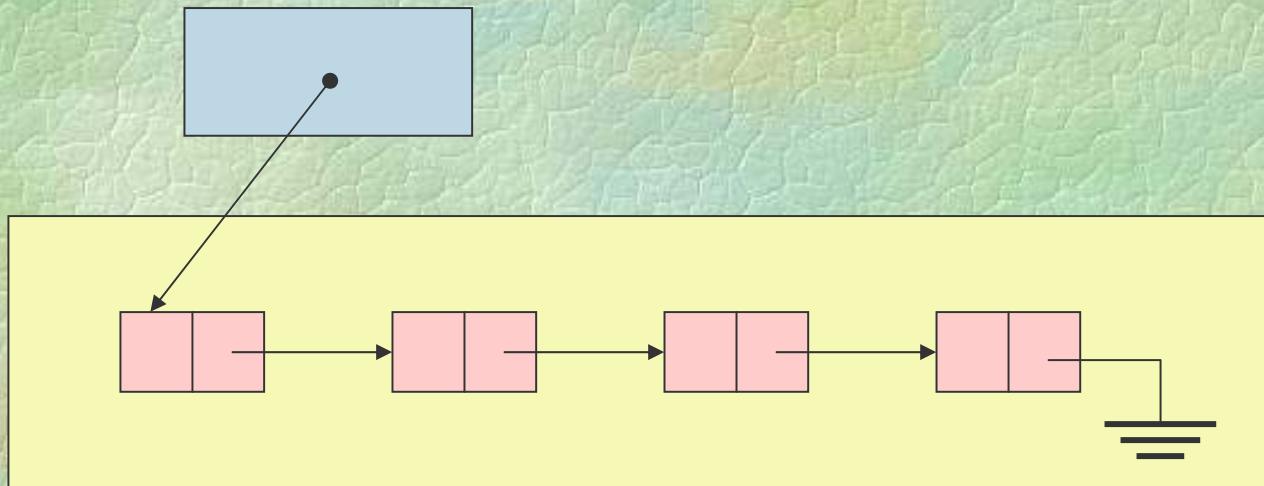
    p = NEW(node);
    p->info = data;
    p->next = NULL;
    if (q->front == NULL)
        q->front = p;
    else
        q->rear->next = p;
    q->rear = p;
}
```

◆ Αφαίρεση στοιχείου

```
FUNC bool dequeue (queue *q, int *dataptr)
{
    node *p;

    if (q->front == NULL) return false;
    p = q->front;
    *dataptr = q->front->info;
    if (q->front == q->rear)
        q->rear = NULL;
    q->front = q->front->next;
    DELETE(p);
    return true;
}
```

◆ Γενική μορφή απλά συνδεδεμένης λίστας


```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *next;  
};  
  
typedef struct node_t node, *list;
```

◆ Εισαγωγή στο τέλος O(n)

```
PROC insertAtRear (list *l, int data)
{
    node *p, *q;

    p = NEW(node);
    p->info = data; p->next = NULL;
    if (*l == NULL) *l = p;
    else { q = *l;
            while (q->next != NULL)
                q = q->next;
            q->next = p;
    }
}
```

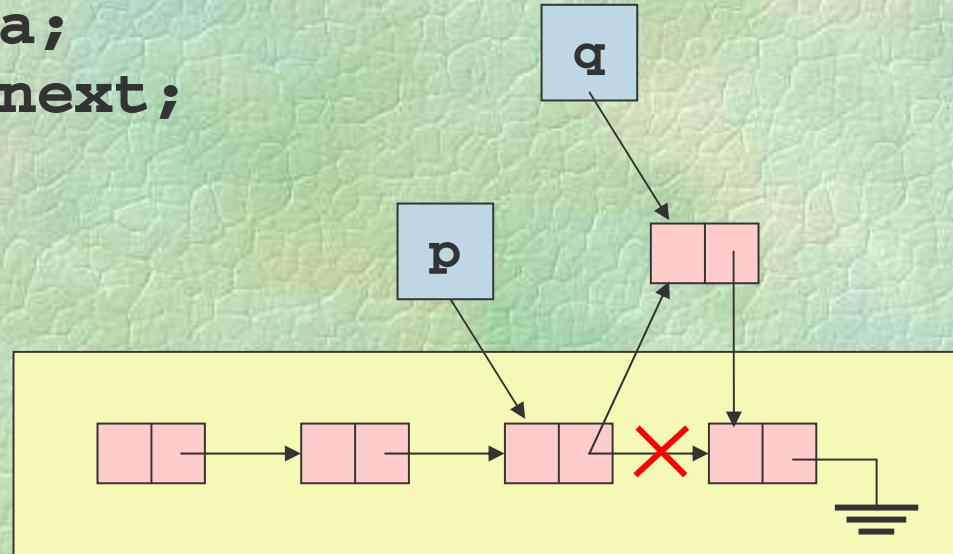
- ◆ Εισαγωγή μετά τον κόμβο p

$O(1)$

```

PROC insertAfter (node *p, int data)
{
    node *q;
    if (p != NULL) {
        q = NEW(node);
        q->info = data;
        q->next = p->next;
        p->next = q;
    }
}

```

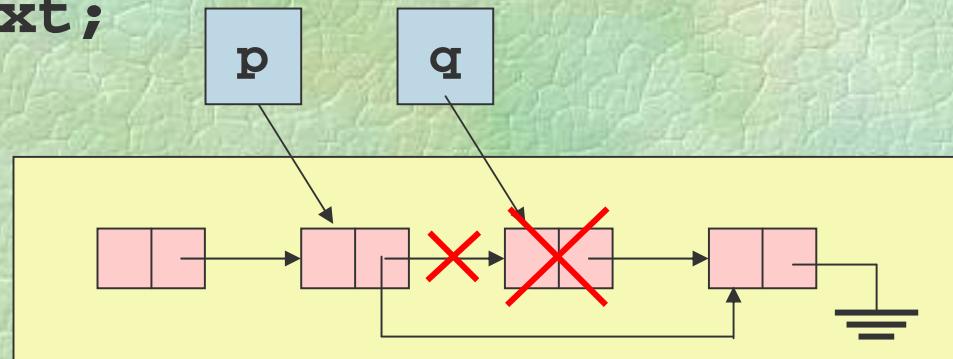

- ◆ Διαγραφή του κόμβου μετά τον p O(1)

```

FUNC bool deleteAfter (node *p,
                           int *dataptr)
{
    node *q;
    if (p == NULL OR p->next == NULL)
        return false;
    q = p->next;
    *dataptr = q->info;
    p->next = q->next;
    DELETE (q);
    return true;
}

```


◆ Εύρεση στοιχείου

$O(n)$

```
FUNC node* search (list l, int data)
{
    node *p;

    for (p = l; p != NULL; p = p->next)
        if (p->info == data) return p;
    return NULL;
}
```

◆ Αντιστροφή λίστας

$O(n)$

```
PROC reverse (list *l)
{
    node *p, *q;
    q = NULL;
    while (*l != NULL) {
        p = *l;
        *l = p->next;
        p->next = q;
        q = p;
    }
    *l = q;
}
```

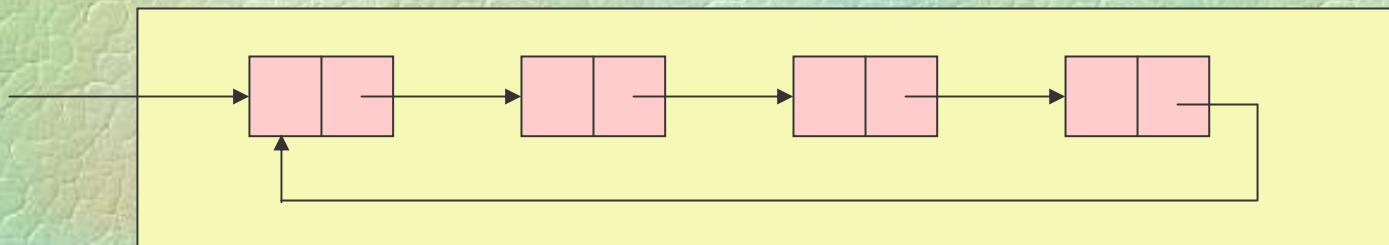
- ◆ Συνένωση δύο λιστών O(n)

```
PROC concat (list *l1, list l2)
{
    node *p;

    if (l2 == NULL) return;
    if (*l1 == NULL) *l1 = l2;
    else {
        p = *l1;
        while (p->next != NULL) p = p->next;
        p->next = l2;
    }
}
```

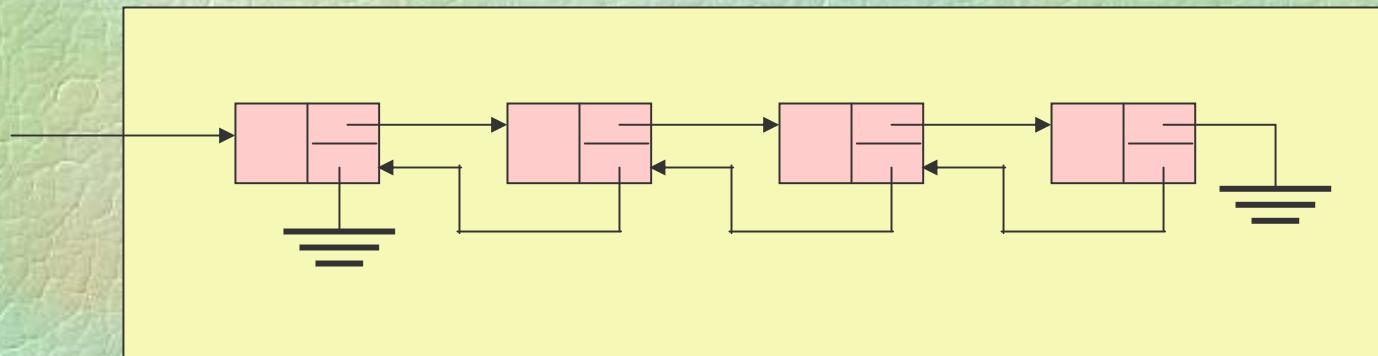
Κυκλικές λίστες

- ◆ Ο επόμενος του τελευταίου κόμβου είναι πάλι ο πρώτος

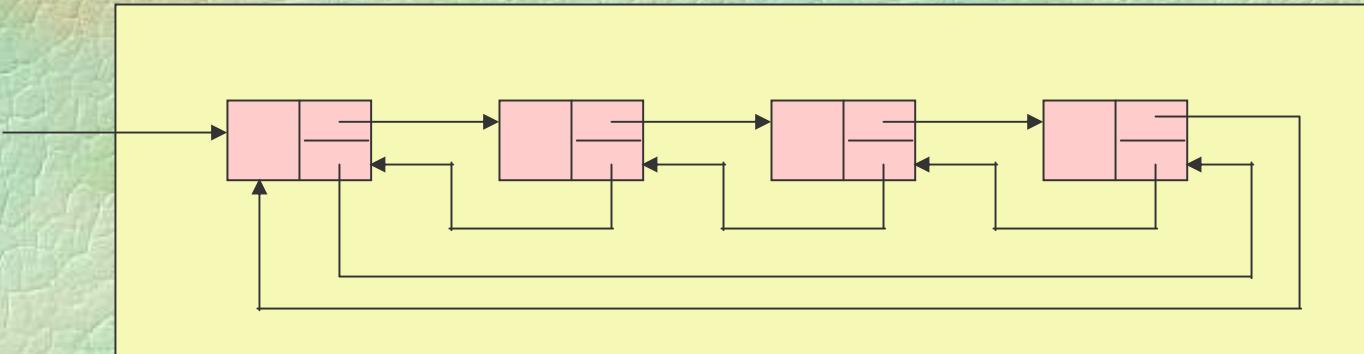
Διπλά συνδεδεμένες λίστες

- ◆ Δυο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο

Διπλά συνδεδεμένες κυκλικές λίστες

- ◆ Δύο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο
- ◆ Ο επόμενος του τελευταίου είναι ο πρώτος
- ◆ Ο προηγούμενος του πρώτου είναι ο τελευταίος

◆ Γράφος ή γράφημα (graph) $G = (V, E)$

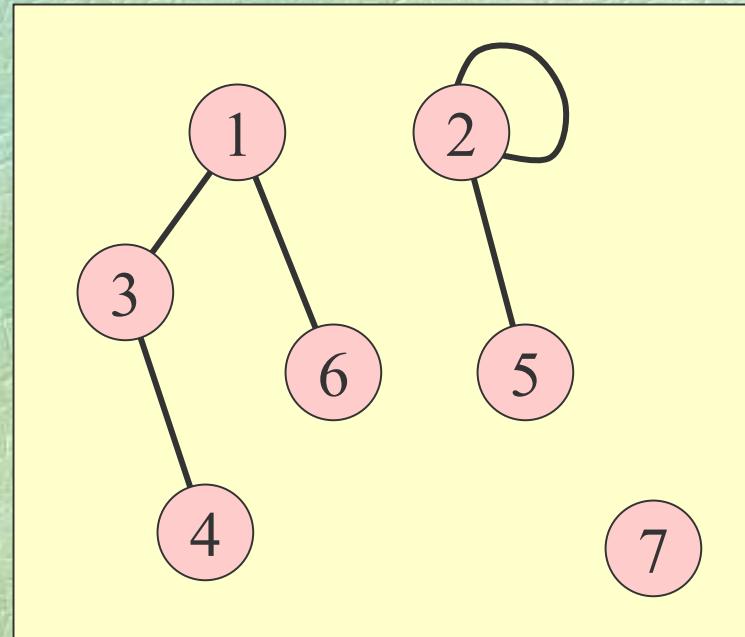
- V Σύνολο κόμβων ή κορυφών
- E Σύνολο ακμών, δηλαδή ζευγών κόμβων

◆ Παράδειγμα

$$V = \{ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 \}$$

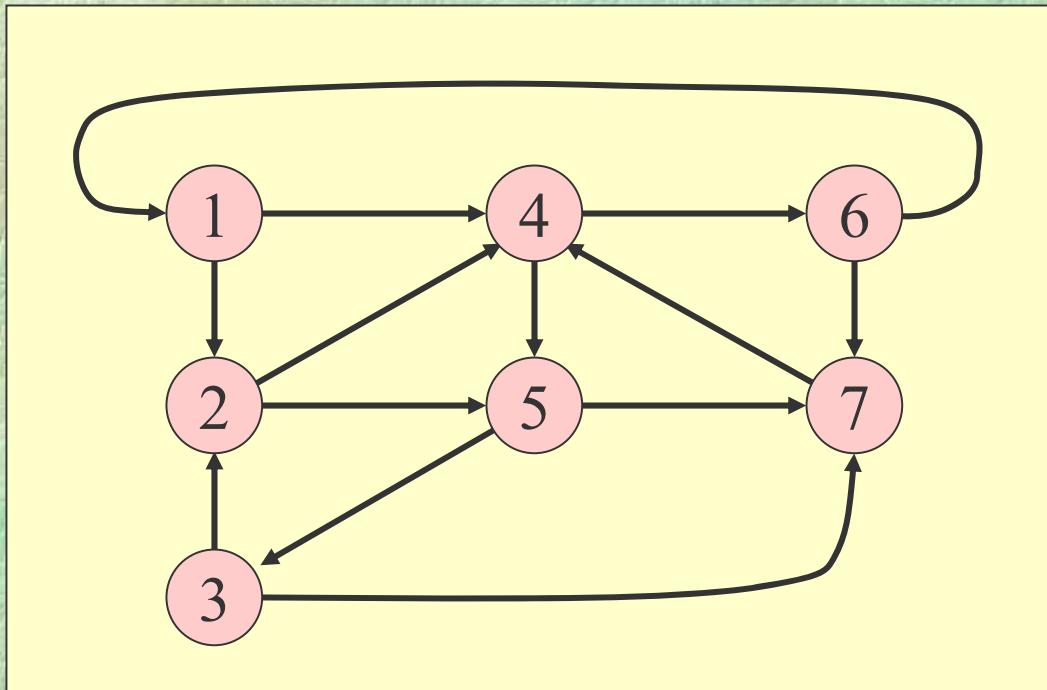
$$E = \{ (x, y) \mid x, y \in V, \\ x+y=4 \text{ ή } x+y=7 \}$$

◆ Γραφική παράσταση

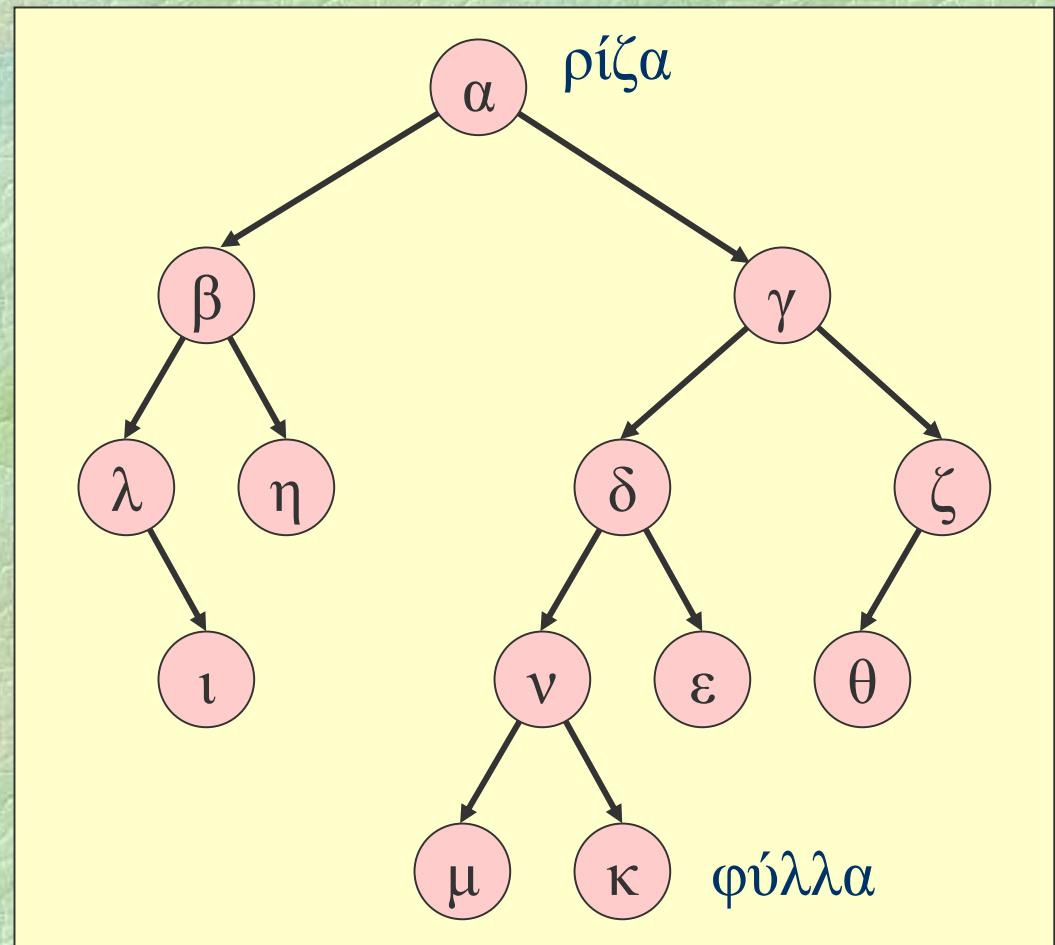

◆ Κατευθυνόμενος γράφος (directed graph)

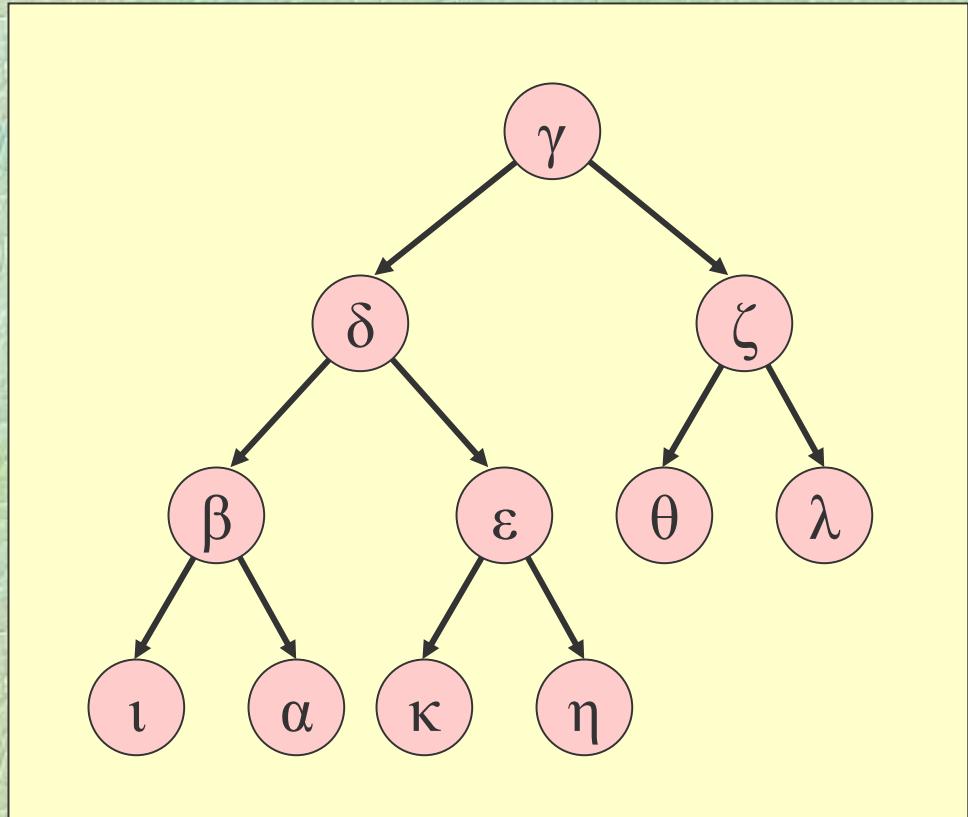
- Οι ακμές είναι διατεταγμένα ζεύγη
- Μπορούν να υλοποιηθούν με δείκτες

- ◆ Ειδικοί γράφοι της μορφής:
- ◆ Κάθε κόμβος έχει 0, 1 ή 2 παιδιά
- ◆ Ρίζα: ο αρχικός κόμβος του δένδρου
- ◆ Φύλλα: κόμβοι χωρίς παιδιά

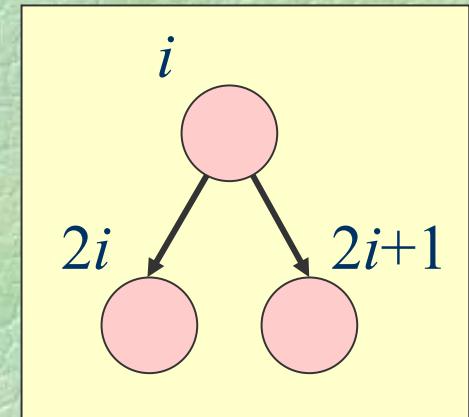

- ◆ Πλήρες δυαδικό δέντρο:
- ◆ Μόνο το κατώτατο επίπεδο μπορεί να μην είναι πλήρες
- ◆ Πλήθος κόμβων = $n \Rightarrow$ ύψος = $O(\log n)$

◆ Υλοποίηση με πίνακα

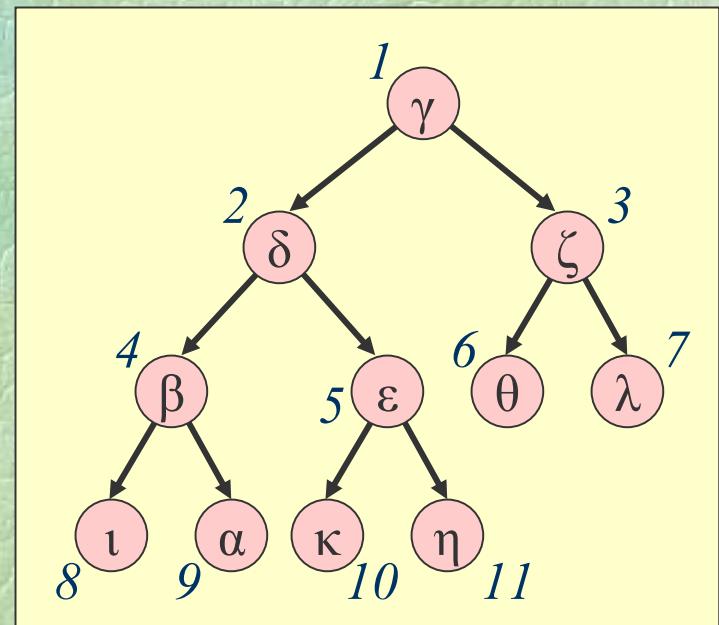
- Αν ένας κόμβος αποθηκεύεται στη θέση i του πίνακα, τα παιδιά του αποθηκεύονται στις θέσεις $2i$ και $2i+1$

◆ Παράδειγμα

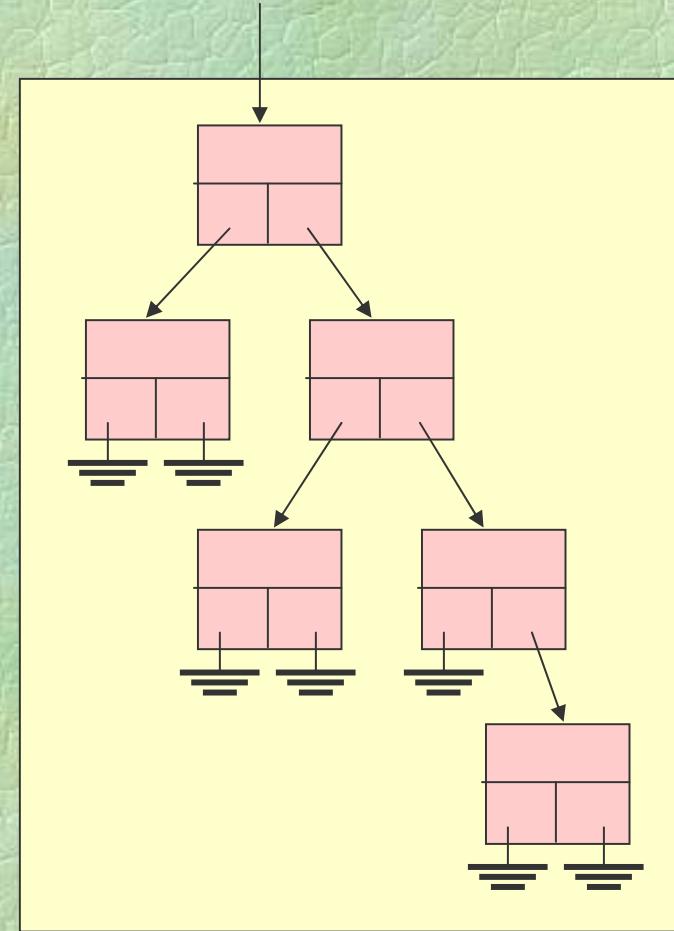
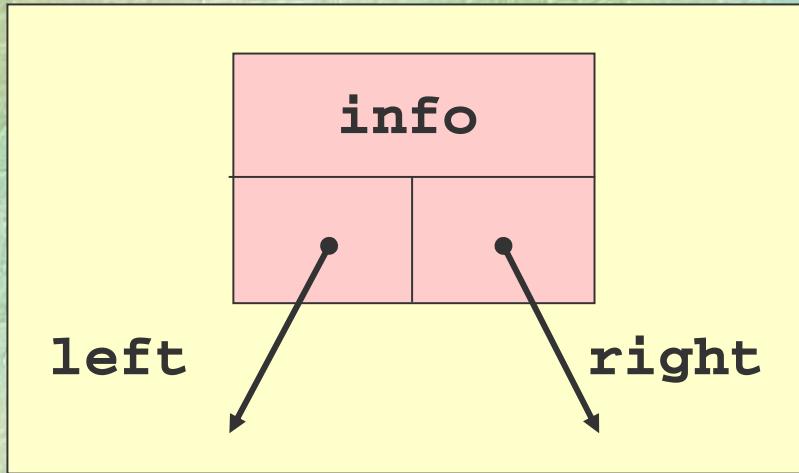
```

a[1] = 'γ';   a[7]   = 'λ';
a[2] = 'δ';   a[8]   = 'ι';
a[3] = 'ζ';   a[9]   = 'α';
a[4] = 'β';   a[10]  = 'κ';
a[5] = 'ε';   a[11]  = 'η';
a[6] = 'θ';
  
```


◆ Υλοποίηση με δείκτες

```
struct node_t {  
    int info;  
    struct node_t *left,  
    *right;  
};
```

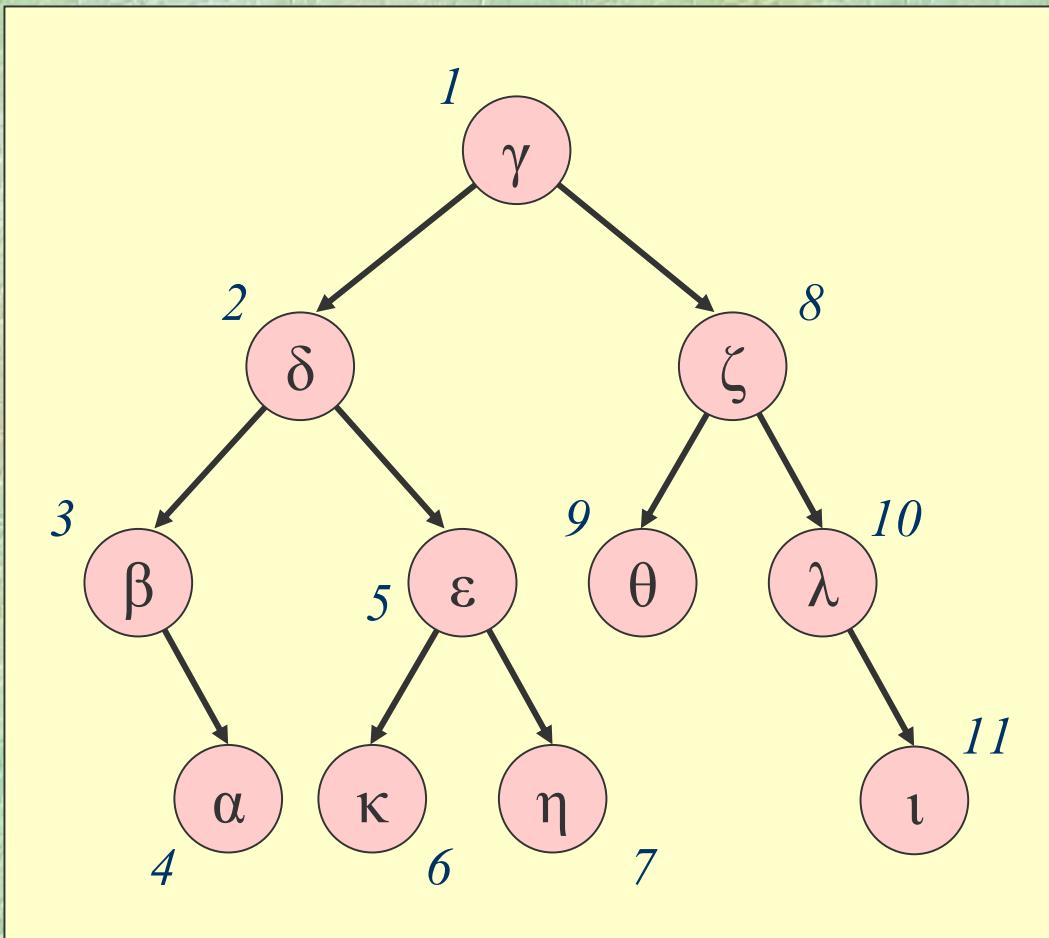


```
typedef struct node_t node, *tree;
```

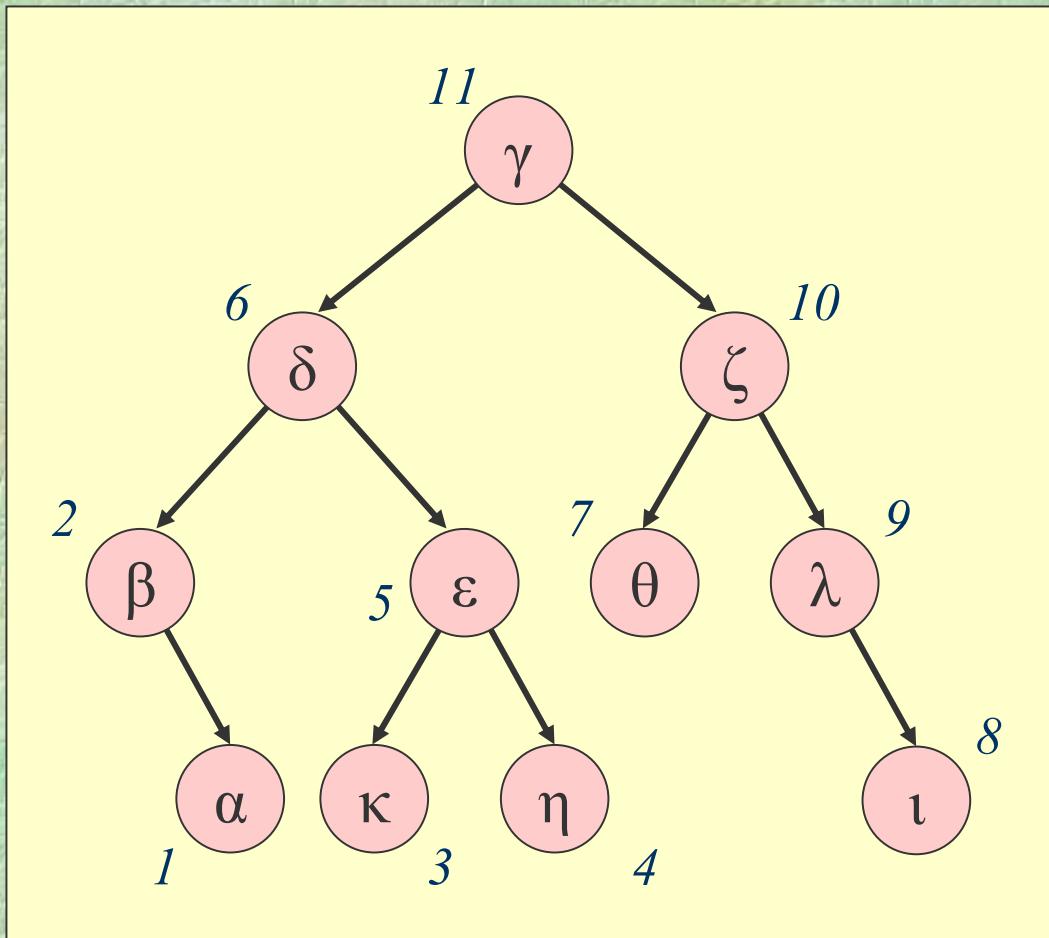
◆ Διάσχιση όλων των κόμβων ενός δέντρου

- προθεματική διάταξη (**preorder**)
για κάθε υποδέντρο, πρώτα η ρίζα,
μετά το αριστερό υποδέντρο και μετά το δεξιό
- επιθεματική διάταξη (**postorder**)
για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό
υποδέντρο, μετά το δεξιό και μετά η ρίζα
- ενθεματική διάταξη (**inorder**)
για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό
υποδέντρο, μετά η ρίζα και μετά το δεξιό

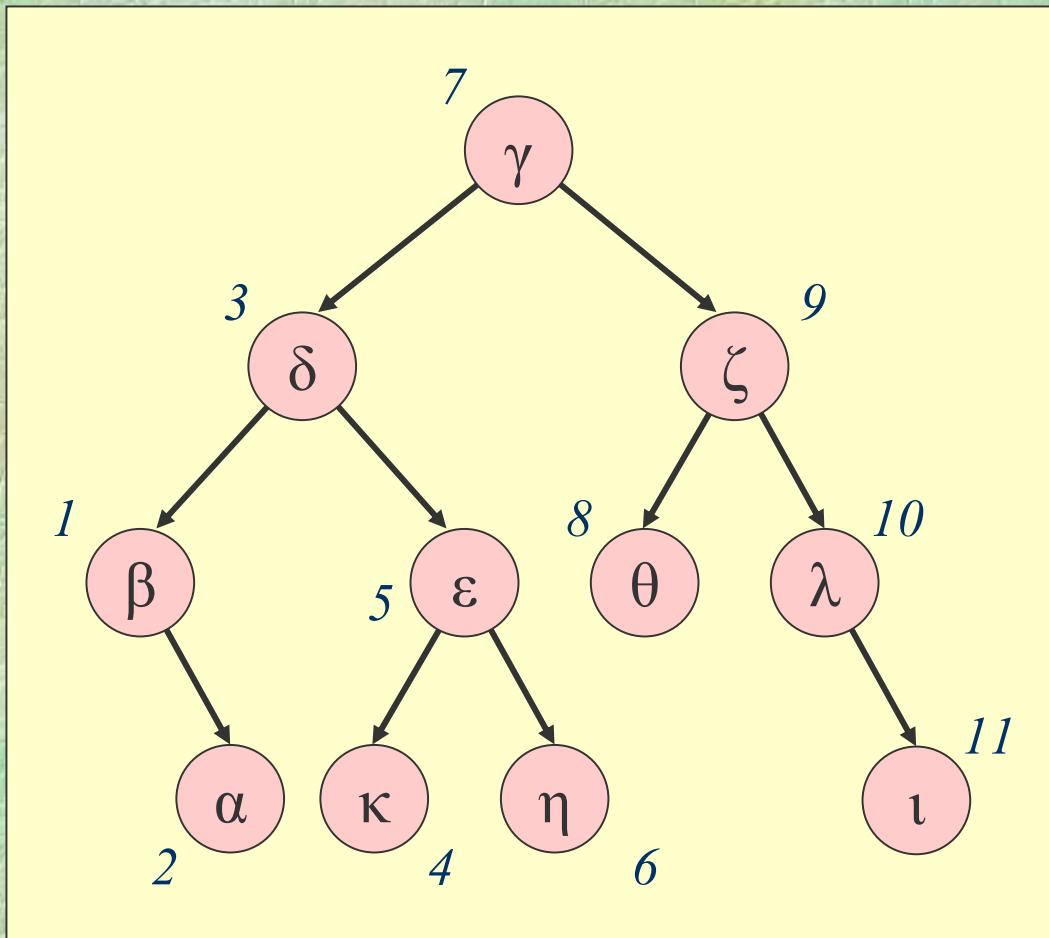
◆ Διάσχιση preorder

◆ Διάσχιση postorder

◆ Διάσχιση inorder

- ◆ Υλοποίηση της διάσχισης preorder

```
PROC preorder (tree t)
{
    if (t != NULL) { WRITELN(t->info);
                      preorder(t->left);
                      preorder(t->right);
    }
}
```

- ◆ Η παραπάνω διαδικασία είναι αναδρομική
- ◆ Η μη αναδρομική διάσχιση είναι εφικτή αλλά πολύπλοκη (threading)

Το λειτουργικό σύστημα Unix (i)

◆ Bell Labs, ~1970

◆ Δομή του Unix

- πυρήνας (kernel)
- φλοιός (shell)
- βοηθητικά προγράμματα (utilities)

◆ Ιεραρχικό σύστημα αρχείων

- Δενδρική δομή
- Ένας κατάλογος (directory) μπορεί να περιέχει αρχεία (files) ή άλλους (υπο)καταλόγους

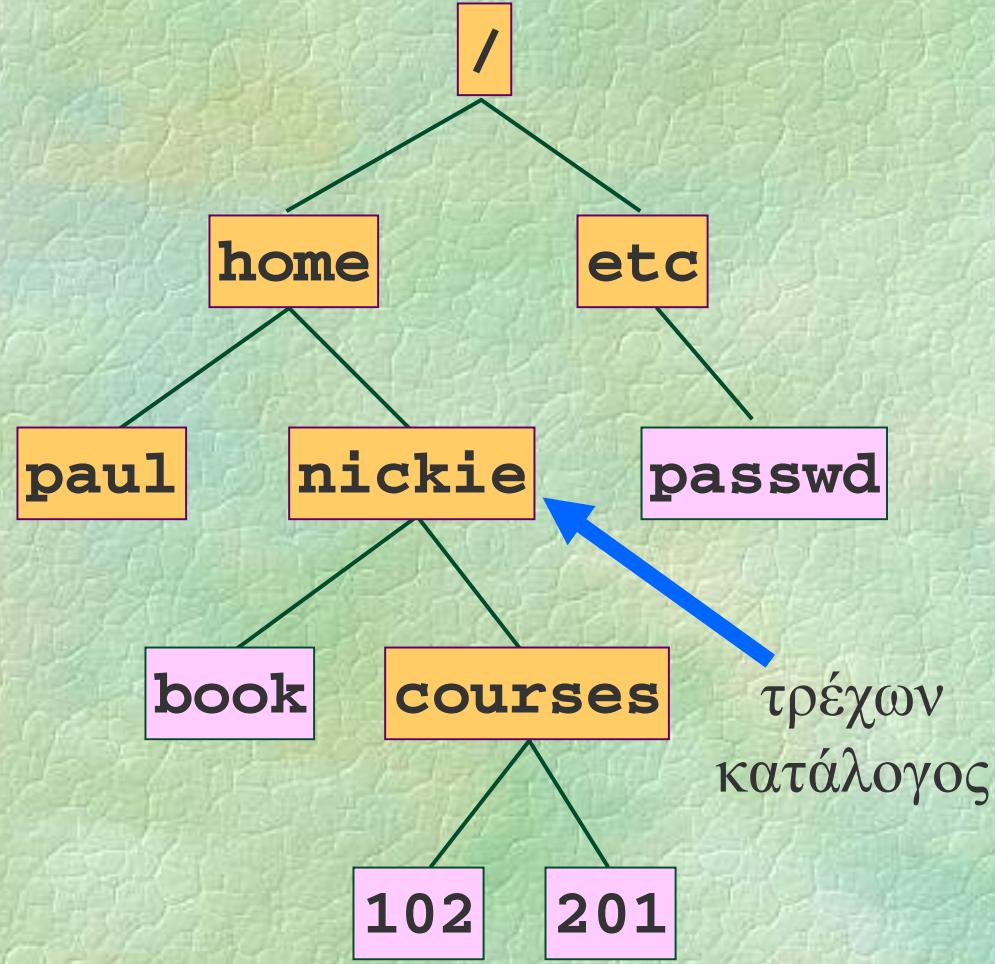
Το λειτουργικό σύστημα Unix (ii)

◆ Απόλυτα ονόματα

/
/etc
/home/nickie/book
/home/paul
/etc/passwd

◆ Σχετικά ονόματα

book
courses/201
.courses/102
.../paul
.../../.etc/passwd

Το λειτουργικό σύστημα Unix (iii)

◆ Θετικά στοιχεία του Unix

- ιεραρχικό σύστημα αρχείων
- πολλοί χρήστες συγχρόνως (multi-user)
- πολλές διεργασίες συγχρόνως (multi-tasking)
- επικοινωνίες και υποστήριξη δικτύου

◆ Αρνητικά στοιχεία του Unix

- κρυπτογραφικά ονόματα εντολών
- περιορισμένη και συνθηματική βοήθεια

◆ Αντιγραφή αρχείων

cp

cp *oldfile newfile*

cp *file₁ file₂ ... file_n directory*

cp -r *directory₁ directory₂*

cp -i *oldfile newfile*

◆ Μετονομασία ή μετακίνηση αρχείων

mv

mv *oldfile newfile*

mv *file₁ file₂ ... file_n directory*

mv -i *oldfile newfile*

Σύστημα αρχείων του Unix (ii)

◆ Διαγραφή αρχείων

rm

rm *file₁* *file₂* ... *file_n*

rm -i *file₁* *file₂* ... *file_n*

rm -f *file₁* *file₂* ... *file_n*

rm -r *directory*

◆ Δημιουργία directories

mkdir

mkdir *directory₁* ... *directory_n*

◆ Διαγραφή άδειων directories

rmdir

rmdir *directory₁* ... *directory_n*

◆ Αλλαγή directory

cd

cd *directory*

◆ Εμφάνιση πληροφοριών για αρχεία

ls

ls

ls *file₁* *file₂* *directory₃* ...

- **Επιλογές** (options)

- l** εκτεταμένες πληροφορίες

- a** εμφανίζονται και τα κρυφά αρχεία

- t** ταξινόμηση ως προς το χρόνο τροποποίησης

- F** εμφανίζεται ο τύπος κάθε αρχείου

- d** εμφανίζονται πληροφορίες για ένα directory, όχι για τα περιεχόμενά του

- R** αναδρομική εμφάνιση πληροφοριών

Προγράμματα εφαρμογών Unix (i)

◆ Εμφάνιση manual page

man

man *command*

whatis *command*

◆ Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου

cat

cat *file₁* *file₂* ... *file_n*

◆ Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου

more

ανά σελίδα

less

more *file₁* *file₂* ... *file_n*

less *file₁* *file₂* ... *file_n*

Προγράμματα εφαρμογών Unix (ii)

◆ Εμφάνιση πρώτων γραμμών

head

head *file₁* *file₂* ... *file_n*

head -10 *file₁* *file₂* ... *file_n*

◆ Εμφάνιση τελευταίων γραμμών

tail

tail *file₁* *file₂* ... *file_n*

tail -10 *file₁* *file₂* ... *file_n*

◆ Πληροφορίες για το είδος αρχείου

file

file *file₁* *file₂* ... *file_n*

◆ Εμφάνιση ημερομηνίας και ώρας

date

date

Προγράμματα εφαρμογών Unix (iii)

◆ Εκτύπωση αρχείου

lpr *file₁* *file₂* ... *file_n*

lpr

◆ Μεταγλωττιστής Pascal

pc -o *executable program.p*

pc

gpc -o *executable program.p*

◆ Μεταγλωττιστής C

cc -o *executable program.p*

cc

gcc -o *executable program.p*

◆ Επεξεργασία αρχείου κειμένου

vi *file₁* *file₂* ... *file_n*

vi

◆ Δύο καταστάσεις λειτουργίας

- κατάσταση εντολών
- κατάσταση εισαγωγής κειμένου

◆ Στην κατάσταση εισαγωγής κειμένου

- πηγαίνουμε με συγκεκριμένες εντολές
(π.χ. **i**, **a**)
- μπορούμε μόνο να εισάγουμε χαρακτήρες

◆ Στην κατάσταση εντολών

- πηγαίνουμε με το πλήκτρο **ESC**
- μπορούμε να μετακινούμαστε και να δίνουμε εντολές

◆ Μετακίνηση μέσα σε αρχείο

← ↓ ↑ → κατά ένα χαρακτήρα

h j k l (ομοίως)

w μια λέξη δεξιά

CTRL+F μια σελίδα μετά

CTRL+B μια σελίδα πριν

CTRL+D μισή σελίδα μετά

CTRL+U μισή σελίδα πριν

0 \$ στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής

^ στον πρώτο χαρακτήρα της γραμμής

◆ Μετακίνηση μέσα σε αρχείο (συνέχεια)

- + στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης γραμμής
- ( ) στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης πρότασης
- { } στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης παραγράφου
- n G** στην *n*-οστή γραμμή
- G** στην τελευταία γραμμή

◆ Εισαγωγή κειμένου

- i a** εισαγωγή πριν ή μετά τον cursor
- I A** εισαγωγή στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής
- o o** εισαγωγή σε νέα κενή γραμμή κάτω ή πάνω από την τρέχουσα
- r** αντικατάσταση ενός χαρακτήρα
- R** αντικατάσταση πολλών χαρακτήρων

◆ Διαγραφή κειμένου

- **x** του τρέχοντα χαρακτήρα
- **x** του προηγούμενου χαρακτήρα
- **dw** μέχρι το τέλος λέξης
- **dd** ολόκληρης της τρέχουσας γραμμής
- **n dd** *n* γραμμών αρχίζοντας από την τρέχουσα
- Οι λέξεις και οι γραμμές που διαγράφονται τοποθετούνται στο buffer (**cut**)

◆ Εύρεση συμβολοσειράς

- / xxx εύρεση προς τα εμπρός
- ? xxx εύρεση προς τα πίσω
- n N επόμενη εύρεση ορθής ή αντίθετης φοράς

◆ Άλλες εντολές

- CTRL-L** επανασχεδίαση της εικόνας
- u** ακύρωση της τελευταίας εντολής
- .** επανάληψη της τελευταίας εντολής
- J** συνένωση της τρέχουσας γραμμής με την επόμενη

◆ Αντιγραφή και μετακίνηση κειμένου

yy αντιγραφή μιας γραμμής στο buffer
(copy)

n yy αντιγραφή *n* γραμμών στο buffer

p P επικόλληση των περιεχομένων του
buffer κάτω ή πάνω από την τρέχουσα
γραμμή **(paste)**

◆ Αποθήκευση και έξοδος

:w αποθήκευση του αρχείου

:q έξοδος

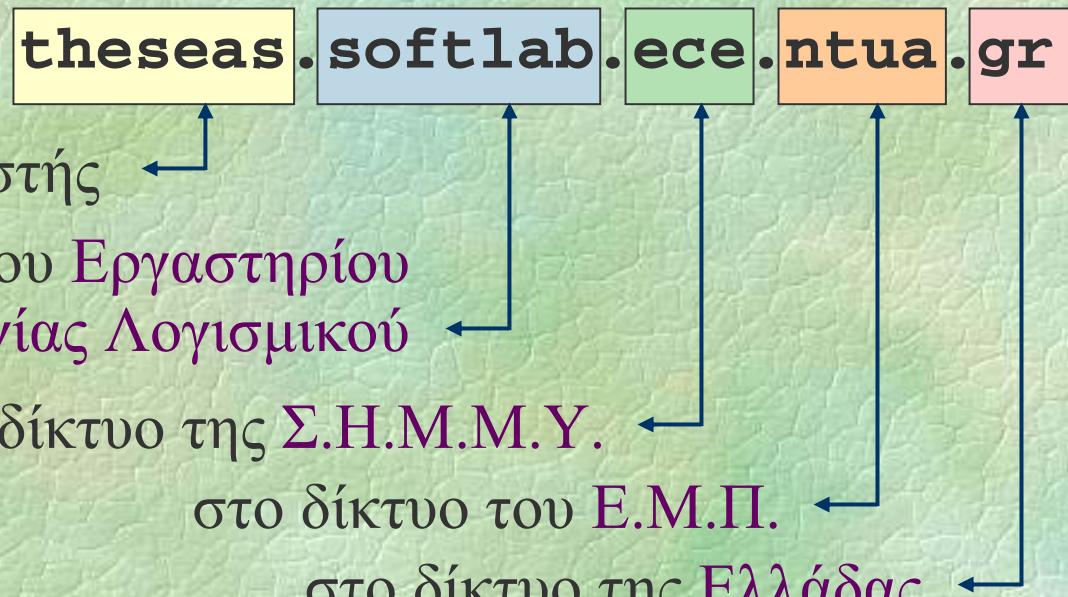
:wq αποθήκευση του αρχείου και έξοδος

:q! έξοδος χωρίς αποθήκευση

- ◆ Δίκτυο υπολογιστών (computer network)
- ◆ Ονόματα και διευθύνσεις υπολογιστών

- Διεύθυνση IP   **147.102.1.1**

- Όνομα

- Επικράτειες
(domains)

◆ Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail)

- ηλεκτρονική ταχυδρομική διεύθυνση

nickie @ softlab.ntua.gr

όνομα χρήστη

όνομα υπολογιστή ή επικράτειας

- υπάρχει πληθώρα εφαρμογών που διαχειρίζονται το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

- ◆ Πρόσβαση σε απομακρυσμένους υπολογιστές (telnet)

```
maya$ telnet theseas.softlab.ntua.gr
```

```
SunOS 5.7
```

```
login: nickie
```

```
Password:
```

```
Last login: Thu Jan 16 12:33:45
```

```
Sun Microsystems Inc. SunOS 5.7
```

```
You have new mail.
```

```
Fri Jan 17 03:16:45 EET 2003
```

```
There are 28 messages in your mailbox.
```

```
There are 2 new messages.
```

```
theseas$
```

◆ Μεταφορά αρχείων (FTP)

- κατέβασμα αρχείων (download)
μεταφορά αρχείων από τον απομακρυσμένο
υπολογιστή προς τον τοπικό υπολογιστή
- ανέβασμα αρχείων (upload)
μεταφορά αρχείων από τον τοπικό υπολογιστή
προς τον απομακρυσμένο υπολογιστή
- anonymous FTP
π.χ. **ftp.ntua.gr**

◆ Ηλεκτρονικά νέα (news)

- ομάδες συζήτησης (newsgroups)
η συζήτηση συνήθως περιστρέφεται γύρω από συγκεκριμένα θέματα
π.χ. **comp.lang.pascal**
- οι ομάδες συζήτησης λειτουργούν σαν πίνακες ανακοινώσεων
- καθένας μπορεί να διαβάζει τις ανακοινώσεις των άλλων και να βάλει την ανακοίνωσή του (posting)

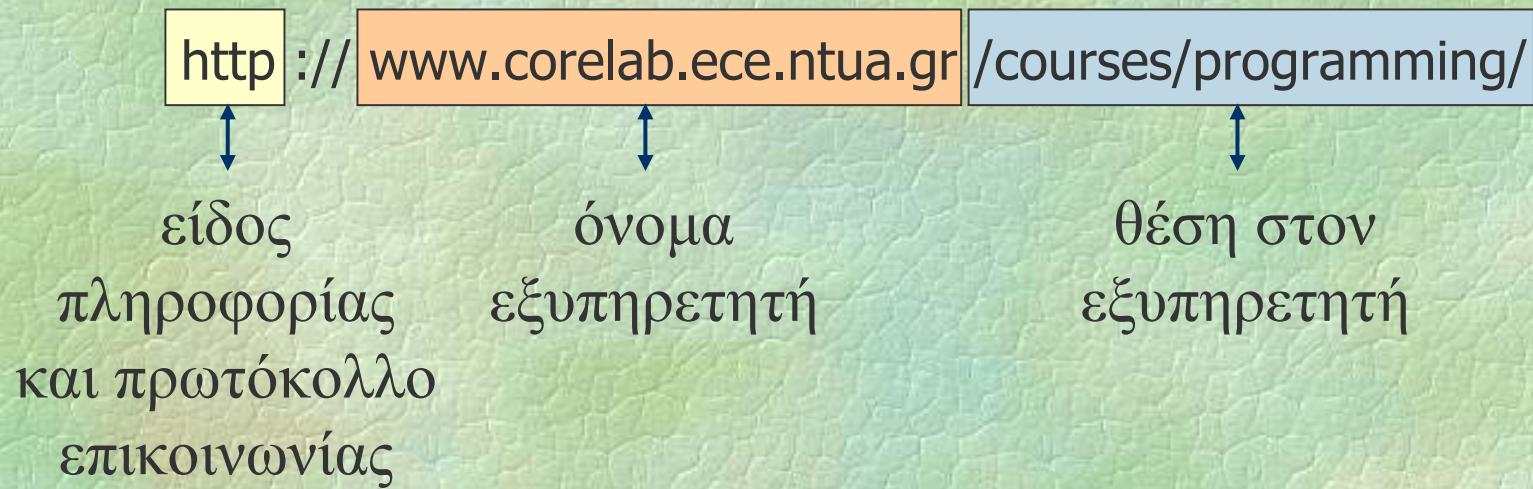
◆ Κουτσομπολιό (chat ή IRC)

- **κανάλια** (channels)
η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος
- είναι όμως **σύγχρονη**, δηλαδή γίνεται σε συγκεκριμένο χρόνο και δεν τηρείται αρχείο των λεχθέντων
- καθένας μπορεί να «ακούει» τα λεγόμενα των άλλων και να «μιλά» προς αυτούς

◆ Παγκόσμιος ιστός World-Wide Web (WWW)

- ένα σύστημα αναζήτησης υπερμεσικών πληροφοριών (hypermedia information)
- ιστοσελίδες (web pages), υπερμέσα (hypermedia), σύνδεσμοι (links), εξυπηρετητές (servers), και περιηγητές (browsers)

◆ Διευθύνσεις στον παγκόσμιο ιστό (URL)

◆ Παραδείγματα διευθύνσεων

http://www.ntua.gr/

ftp://ftp.ntua.gr/pub/linux/README.txt

news://news.ntua.gr/comp.lang.pascal